

2000. január 13-i egyezmény a felnőttek nemzetközi védelméről

Magyarázó jelentés

Paul Lagarde

Magyarázó jelentés

2000. január 13-i egyezmény a felnőttek nemzetközi védelméről

Paul Lagarde

A diplomáciai jellegű különbizottság által elfogadott egyezmény
és ajánlás

Kiadta:

**A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia
állandó hivatala**

Churchillplein 6b
2517 JW Hága
Hollandia

Telefon: +31 70 363 3303

Fax: +31 70 360 4867

E-mail: secretariat@hcch.net

Weboldal: www.hcch.net

© Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia 2017

Minden jog fenntartva. A szerzői jog tulajdonosának írásbeli engedélye nélkül e kiadvány semmilyen részlete nem sokszorosítható, nem tárolható adatfeldolgozó rendszerben, illetve semmilyen formában és eszközzel – ideértve a fénymásolást és a hangfelvételt – nem vihető át.

Az Európai Bizottság/Jogérvényesülési Főigazgatóság nagyvonalú segítségének köszönhetően a Paul Lagarde professzor készített és 2016-ban felülvizsgált „a felnőttek nemzetközi védelméről szóló, 2000. évi hágai egyezményre vonatkozó magyarázó jelentést az Európai Unió valamennyi hivatalos nyelvére lefordították, az angol, francia, spanyol és német nyelvek kivételével, mivel ezek a nyelvi változatok már rendelkezésre álltak. A francia és angol változatokat Paul Lagarde és az állandó hivatal ellenőrizte, míg a spanyol és a német fordításokat a közeljövőben fogják ellenőrizni. A magyarázó jelentés felülvizsgálat előtti változatának eredeti spanyol fordítását a spanyol Külügyminisztérium biztosította, a német fordítás pedig a Németországi Szövetségi Köztársaság Szövetségi Igazságügyi Minisztériuma és Szövetségi Külügyminisztériuma biztosította. Felhívjuk figyelmét, hogy a német fordítást az osztrák, német és svájci hatóságok nem koordinálták. A dokumentum szövegének egyéb nyelvi változatait (a spanyol változat kivételével) a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia állandó hivatala nem ellenőrizte.

E kiadvány angol és francia nyelvű hivatalos változatai a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia honlapján (www.hcch.net) olvashatók.

ISBN 978-92-79-67007-7

Nyomtatva: Belgiumban.

Előszó

1. E broszúra tartalma "A diplomáciai jellegű különbizottság felnőttek védelmével foglalkozó, 1999. szeptember–október közötti eljárása" című kötetből származik.

Ez utóbbi az itt reprodukált oldalak mellett az 1999. évi diplomáciai jellegű különbizottság munkájához kapcsolódó előzetes dokumentumokat, jelentéseket és a különbizottság munkájához kapcsolódó viták összegzését is tartalmazza. A teljes kötet megrendelhető könyvesboltokon keresztül vagy közvetlenül a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia állandó hivatalától, Churchillplein, 6b, 2517 JW Hága, Hollandia (e-mail: secretariat@hcch.net, fax: +31 70 360 4867).

2. A Paul Lagarde professzor által összeállított magyarázó jelentés a diplomáciai jellegű különbizottság által elfogadott, 1999. október 2-i záróokmányba foglalt Egyezményről szóló kommentár szerepét tölti be.

3. Az Egyezményt először Hollandia írta alá 2000. január 13-án, ezért ezzel a dátummal jelöljük.

4. A magyarázó jelentés e felülvizsgált változata további információt tartalmaz a 146. pontban a képviseleti jogkör megerősítésével kapcsolatosan.

5. A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia saját honlappal rendelkezik (www.hcch.net), amely a Hágai Konferenciáról és a hágai egyezményekről is tájékoztatást nyújt.

Hága, 2017. április

Tartalomjegyzék

EGYEZMÉNY	7
A diplomáciai jellegű különbizottság által a felnőttek védelméről	
elfogadott ajánlás	25
IGAZOLÁS	27
FELNŐTTRE VONATKOZÓ VÉDELMI INTÉZKEDÉS	30
FELNŐTTRE VONATKOZÓ VÉDELMI INTÉZKEDÉSEL KAPCSOLATOS	
INFORMÁCIÓ	32
JELENTÉS.....	35

Egyezmény

A FELNŐTTEK NEMZETKÖZI VÉDELMEÉRŐL SZÓLÓ EGYEZMÉNY

A jelen egyezményt aláíró államok,
annak figyelembevételével, hogy védelmet kell biztosítani nemzetközi helyzetekben olyan felnőttek számára, akik személyes képességeik hiányának vagy korlátozottságának szintje miatt nincsenek olyan helyzetben, hogy megvédhessék érdekeiket,
azzal a óhajjal, hogy a felnőttek védelmét szolgáló intézkedések vonatkozásában elkerüljék a joghatóság, az alkalmazandó jog, az elismerés és végrehajtás terén a jogrendszereik közötti összeütközéseket,
emlékeztetve a nemzetközi együttműködés fontosságára a felnőttek védelme érdekében,
megerősítve azt, hogy a felnőtt érdekeit, valamint méltóságának és autonómiájának tiszteletben tartását elsődlegesen figyelembe kell venni,
a következő rendelkezésekben állapodnak meg:

I. FEJEZET – AZ EGYEZMÉNY HATÁLYA

1. cikk

- (1) Ez az egyezmény a nemzetközi helyzetekben olyan felnőttek számára nyújtott védelemre vonatkozik, akik személyes képességeik hiányának vagy korlátozottságának szintje miatt nincsenek olyan helyzetben, hogy megvédhessék érdekeiket.
- (2) Az egyezmény célkitűzései a következők:
 - a) annak meghatározása, hogy mely állam hatóságainak van joghatósága a felnőtt személyének vagy vagyonának védelmére irányuló intézkedések meghozatalára;
 - b) annak a meghatározása, hogy ezeknek a hatóságoknak joghatóságuk gyakorlása során mely jogot kell alkalmazniuk;
 - c) a felnőtt képviselőre alkalmazandó jog meghatározása;
 - d) e védelmi intézkedések valamennyi Szerződő Államban való elismerésének és végrehajtásának biztosítása;
 - e) az ezen egyezmény céljainak eléréséhez szükséges együttműködés kialakítása a Szerződő Államok hatóságai között.

2. cikk

- (1) Ezen egyezmény alkalmazásában felnőtt a 18. életévét betöltött személy.
- (2) Az egyezmény alkalmazandó továbbá olyan intézkedésekre is, amelyeket egy olyan felnőtt vonatkozásában hoztak, aki az intézkedések meghozatala idején még nem töltötte be 18. életévét.

3. cikk

Az 1. cikkben említett intézkedések különösen a következőkre vonatkozhatnak:

- a) a cselekvőképtelenség és a védelmi rendszer meghatározása;
- b) a felnőtt igazságügyi vagy közigazgatási hatóság védelme alá helyezése;
- c) gyámság, gondnokság és hasonló intézmények;
- d) annak a személynek vagy szervnek a kijelölése és feladatai, amely felelős a felnőtt személyéért vagy vagyonáért, képviseli vagy támogatja a felnőttet;
- e) a felnőtt olyan intézményben vagy más helyen történő elhelyezése, ahol védelme biztosítható;
- f) a felnőtt vagyonának kezelése, megőrzése és az azzal való rendelkezés;
- g) a felnőtt személye vagy vagyona védelme érdekében hozandó konkrét beavatkozás engedélyezése.

4. cikk

(1) Az egyezmény nem alkalmazható a következőkre:

- a) a tartási kötelezettségek;
- b) házasság vagy bármely hasonló kapcsolat létrehozása, érvénytelenítése vagy felbontása, továbbá különválás;
- c) házassági vagy bármely hasonló kapcsolat vonatkozásában vagyoni jogi rendszerek;
- d) célvagyon (trust) és öröklés;
- e) társadalombiztosítás;
- f) általános jellegű hatósági intézkedések egészségügyi ügyekben;
- g) a felnőtt által elkövetett bűncselekmények következtében a vele szemben hozott intézkedések;
- h) a menedékjogról és a bevándorlásról hozott döntések;
- i) kizárólag a közbiztonságra irányuló intézkedések.

(2) Az (1) bekezdés nem hat ki a benne foglalt ügyek tekintetében a felnőtt képviselőjeként történő eljárásra való jogosultságra.

II. FEJEZET – JOGHATÓSÁG

5. cikk

- (1) A felnőtt személyének vagy vagyonának védelmére irányuló intézkedések meghozatalára a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti Szerződő Állam igazságügyi vagy közigazgatási hatóságainak van joghatósága.
- (2) Ha a felnőtt szokásos tartózkodási helye egy másik Szerződő Államra változik, az új szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságainak van joghatósága.

6. cikk

- (1) A menekült felnőttek és olyan felnőttek esetében, akik az országukban lévő zavargások miatt országuk elhagyására kényszerülnek, az 5. cikk (1) bekezdésében meghatározott joghatóság annak a Szerződő Államnak a

hatóságait illeti meg, amelynek területén e felnőttek országuk elhagyása miatt jelen vannak.

- (2) Az előző bekezdés rendelkezéseit kell alkalmazni azokra a felnőttekre is, akiknek a szokásos tartózkodási helye nem állapítható meg.

7. cikk

- (1) Azon felnőttek kivételével, akik menekültek vagy az állampolgárságuk szerinti országban lévő zavargások miatt országuk elhagyására kényszerülnek, azon Szerződő Államok hatóságai, amelynek a felnőtt állampolgára, joghatósággal rendelkeznek a felnőtt személye vagy vagyona védelmét célzó intézkedések meghozatalára, ha megítélésük szerint jobb helyzetben vannak a felnőtt érdekeinek felmérésére, továbbá az 5. cikk vagy 6. cikk (2) bekezdése szerinti joghatósággal rendelkező hatóságok tájékoztatását követően.
- (2) Ez a joghatóság nem gyakorolható, ha az 5. cikk, a 6. cikk (2) bekezdése vagy a 8. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóságok arról tájékoztatják a felnőtt állampolgárságának állama szerinti hatóságokat, hogy meghozták a helyzet által megkívánt intézkedéseket vagy az intézkedés mellőzéséről döntöttek, vagy az eljárás már előttük folyamatban van.
- (3) Az (1) bekezdés szerinti intézkedések hatályukat veszítik, amint az 5. cikk, a 6. cikk (2) bekezdése vagy a 8. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóságok meghozzák a helyzet által megkívánt intézkedéseket vagy az intézkedés mellőzéséről döntenek. E hatóságok ennek megfelelően tájékoztatják az (1) bekezdés szerint intézkedéseket tett hatóságokat.

8. cikk

- (1) A Szerződő Állam 5. vagy 6. cikk szerint joghatósággal rendelkező hatóságai, amennyiben úgy ítélik meg, hogy ez áll a felnőtt érdekében, saját kezdeményezésre vagy más Szerződő Állam hatóságainak kérésére felkérhetik a (2) bekezdésben említett egyik Szerződő Állam hatóságait a felnőtt személyének vagy vagyonának védelmét szolgáló intézkedések megtételére. Ez a kérés vonatkozhat az ilyen védelem összes vagy néhány vonatkozására.
- (2) Az alábbi Szerződő Államok hatóságai kereshetők meg az előző bekezdés alapján:
 - a) a felnőtt állampolgársága szerinti állam;
 - b) a felnőtt előző szokásos tartózkodási helye szerinti állam;
 - c) a felnőtt vagyonának fekvési helye szerinti állam;
 - d) az az állam, amelynek hatóságait a felnőtt a védelmére szolgáló intézkedések megtételére írásban kijelölte;
 - e) a felnőtthez közel álló, és védelmét felvállalni kész személy szokásos tartózkodási helye szerinti állam;
 - f) a felnőtt személyének védelmével kapcsolatban az az állam, amelynek területén a felnőtt tartózkodik.
- (3) Amennyiben az előző bekezdések alapján kijelölt hatóság nem fogadja el joghatóságát, a Szerződő Állam 5. vagy 6. cikk szerint joghatósággal rendelkező hatóságai megőrzik joghatóságukat.

9. cikk

A felnőtt vagyonának fekvése szerinti Szerződő Állam hatóságainak a szóban forgó vagyonra vonatkozó védelmi intézkedések meghozatalára annyiban áll fenn joghatósága, amennyiben ezek az intézkedések összeegyeztethetők az 5–8. cikk szerint joghatósággal rendelkező hatóságok által már meghozott intézkedésekkel.

10. cikk

- (1) Sürgős esetben azon Szerződő Állam hatóságainak, amelynek területén a felnőtt vagy a felnőtt tulajdonát képező vagyon található, joghatóságuk van a szükséges védőintézkedések meghozatalára.
- (2) Az előző bekezdés alapján a valamely Szerződő Államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező felnőtt tekintetében hozott intézkedések hatályukat veszítik, amint az 5–9. cikk alapján joghatósággal bíró hatóságok meghozzák a helyzet által megkívánt intézkedéseket.
- (3) Az (1) bekezdés alapján a szerződésben nem részes államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező felnőtt tekintetében hozott intézkedések minden Szerződő Államban hatályukat veszítik, amint a kérdéses Szerződő Államban elismerik a helyzet által megkívánt és egy másik állam hatóságai által meghozott intézkedéseket.
- (4) Az (1) bekezdés értelmében intézkedéseket tett hatóságoknak lehetőség szerint tájékoztatniuk kell a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti Szerződő Állam hatóságait a megtett intézkedésekről.

11. cikk

- (1) Kivételes módon azon Szerződő Állam hatóságainak, amelynek területén a felnőtt jelen van, joghatóságuk van a felnőtt személyének vagy vagyonának a védelmét szolgáló olyan ideiglenes jellegű intézkedések meghozatalára, amelyek területi hatálya a kérdéses államra korlátozódik, amennyiben ezen intézkedések nem összeegyeztethetetlenek az 5–8. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóságok által már meghozott intézkedésekkel, továbbá az 5. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóságok tájékoztatását követően.
- (2) Az előző bekezdés alapján a valamely Szerződő Államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező felnőtt tekintetében hozott intézkedések hatályukat veszítik, amint az 5–8. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóságok döntést hoznak a helyzet által megkívánt intézkedések tekintetében.

12. cikk

Figyelemmel a 7. cikk (3) bekezdésére, az 5–9. cikk alkalmazásával hozott intézkedések az abban foglalt feltételeknek megfelelően hatályban maradnak akkor is, ha a körülmények megváltozása folytán a joghatóság jogalapja megszűnt, mindaddig, amíg az egyezmény alapján joghatósággal rendelkező hatóságok nem módosítják, nem váltják fel egy új intézkedéssel vagy nem szüntetik meg ezen intézkedéseket.

III. FEJEZET – AZ ALKALMAZANDÓ JOG

13. cikk

- (1) A Szerződő Államok hatóságai a II. fejezet rendelkezései alapján biztosított joghatóságuk gyakorlása során saját jogukat alkalmazzák.
- (2) Amennyiben azonban a felnőtt személyének vagy vagyonának a védelme úgy kívánja, kivételesen alkalmazhatják vagy figyelembe vehetik olyan másik állam jogát, amellyel a helyzet szoros kapcsolatban van.

14. cikk

Amennyiben az egyik Szerződő Államban hozott intézkedést egy másik Szerződő Államban hajtják végre, a végrehajtás feltételeire e másik Szerződő Állam joga az irányadó.

15. cikk

- (1) A felnőtt által arra az esetre – megállapodással vagy egyoldalú aktussal – adott képviseleti jogkörök fennállására, terjedelmére, módosítására és megszűnésére alkalmazandó jogot, amikor az adott felnőtt nincs olyan helyzetben, hogy megvédhesse saját érdekeit, a felnőttnek a megállapodás vagy az aktus idején fennálló szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga szabályozza, hacsak a (2) bekezdésben említett jogok valamelyikét írásban kifejezetten ki nem kötötték.
- (2) Azon államok, amelyek joga kijelölhető, a következők:
 - a) a felnőtt állampolgársága szerinti állam;
 - b) a felnőtt korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti állam;
 - c) a felnőtt vagyonának fekvési helye szerinti állam, e vagyon vonatkozásában.
- (3) Az ilyen képviseleti jogkörök gyakorlási módját azon állam joga szabályozza, ahol azokat gyakorolják.

16. cikk

Amennyiben a 15. cikkben hivatkozott képviseleti jogköröket nem annak megfelelően gyakorolják, hogy a felnőtt személyének vagy vagyonának védelmét biztosítanak, ezek az egyezmény értelmében joghatósággal rendelkező hatóság által hozott intézkedéssel visszavonhatóak vagy módosíthatóak. Amennyiben az ilyen képviseleti jogköröket visszavonják vagy módosítják, a 15. cikkben hivatkozott jogot a lehetséges mértékben figyelembe kell venni.

17. cikk

- (1) Harmadik fél és egy másik olyan személy közötti jogügylet érvényessége, aki a jogügylet megkötésének a helye szerinti állam joga alapján jogosult lenne arra, hogy a felnőtt képviselőjeként járjon el, nem támadható meg, a harmadik fél

pedig nem vonható felelősségre egyedül azon az alapon, hogy a másik személy az e fejezet rendelkezései által meghatározott jog alapján nem volt jogosult arra, hogy a felnőtt képviselőjeként járjon el, kivéve akkor, ha a harmadik fél tudta vagy tudnia kellett volna, hogy erre a minőségre nézve az utóbbi jog az irányadó.

- (2) Az előző bekezdés csak akkor alkalmazható, ha az ügylet azonos állam területén tartózkodó személyek között jött létre.

18. cikk

E fejezet rendelkezéseit akkor is alkalmazni kell, ha az általuk meghatározott jog nem Szerződő Állam joga.

19. cikk

E fejezetben a „jog” kifejezés az adott államban hatályos jogot jelenti, az alkalmazandó jogra vonatkozó szabályozás kivételével.

20. cikk

Ez a fejezet nem zárja ki azon állam jogának azon rendelkezéseit, ahol a felnőtt védelemre szorul, amelyek esetében az ilyen rendelkezések alkalmazása kötelező, függetlenül attól, hogy egyébként milyen jog lenne alkalmazandó.

21. cikk

Az e fejezet rendelkezései által kijelölt jog alkalmazását csak akkor lehet megtagadni, ha alkalmazása nyilvánvalóan közrendbe ütközne.

IV. FEJEZET – ELISMERÉS ÉS VÉGREHAJTÁS

22. cikk

- (1) A Szerződő Államok hatóságai által hozott intézkedéseket az összes többi szerződő államban a törvénynél fogva el kell ismerni.
- (2) Az elismerés azonban megtagadható:
- a) ha az intézkedést olyan hatóság hozta, amelynek a joghatósága nem a II. fejezet rendelkezéseiben foglalt indokok egyikén alapult, vagy nem volt azokkal összhangban;
 - b) ha az intézkedést, sürgős eset kivételével, bírósági vagy közigazgatási eljárás során anélkül hozták, hogy biztosították volna a felnőtt meghallgatásának a lehetőségét, megsértve a megkeresett állam alapvető eljárási elveit;
 - c) ha az ilyen elismerés nyilvánvalóan a megkeresett állam közrendjével ellentétes, vagy ezen állam jogának olyan rendelkezésébe ütközik, amelyeknek alkalmazása kötelező, függetlenül attól, hogy egyébként milyen jog lenne alkalmazandó;

- d) ha az intézkedés összeegyeztethetetlen egy, az 5–9. cikk szerint joghatósággal rendelkező, nem részes államban hozott későbbi intézkedéssel, feltéve, hogy ez utóbbi intézkedés a megkeresett államban megfelel az elismerés követelményeinek;
- e) ha nem tartották be a 33. cikkben meghatározott eljárást.

23. cikk

A 22. cikk (1) bekezdésének sérelme nélkül, bármely érdekelt személy kérheti a Szerződő Állam illetékes hatóságaitól, hogy döntsenek egy másik Szerződő Államban hozott intézkedés elismeréséről vagy elismerésének megtagadásáról. Az eljárásra a megkeresett állam joga irányadó.

24. cikk

A megkeresett állam hatóságát kötik azok a ténymegállapítások, amelyre annak az államnak a hatósága, ahol az intézkedést hozták, a joghatóságát alapozta.

25. cikk

- (1) Ha az egyik Szerződő Államban hozott és ott végrehajtható intézkedések egy másik Szerződő Államban igényelnek végrehajtást, ezen másik államban bármely érdekelt fél kérésére azokat végrehajthatónak nyilvánítják vagy végrehajtás céljából nyilvántartásba veszik, ez utóbbi állam jogában meghatározott eljárásnak megfelelően.
- (2) A végrehajthatóvá nyilvánításra vagy nyilvántartásba vételre minden Szerződő Állam egyszerű és gyors eljárást alkalmaz.
- (3) A végrehajthatóvá nyilvánítás vagy nyilvántartásba vétel csak a 22. cikk (2) bekezdésében meghatározott okok valamelyike alapján tagadható meg.

26. cikk

Az előző cikkek alkalmazásához szükséges felülvizsgálaton túl az intézkedés érdemben nem vizsgálható felül.

27. cikk

Az egyik szerződő államban hozott és egy másik Szerződő Államban végrehajthatónak nyilvánított vagy végrehajtás céljából nyilvántartásba vett intézkedéseket az utóbbi államban úgy hajtják végre, mintha az intézkedéseket ennek az államnak a hatóságai hozták volna. A végrehajtásra a megkeresett állam joga szerint, az e jog által meghatározott mértékben kerül sor.

V. FEJEZET – EGYÜTTMŰKÖDÉS

28. cikk

- (1) Minden Szerződő Állam kijelöl egy központi hatóságot azoknak a feladatoknak az ellátására, amelyeket ez az egyezmény ró az ilyen hatóságokra.
- (2) A szövetségi államoknak, a több jogrendszerrel vagy autonóm területi egységekkel rendelkező államoknak jogukban áll több központi hatóságot is kijelölni és meghatározni feladatkörük területi vagy személyi hatályát. Amennyiben egy állam több központi hatóságot jelöl ki, ki kell jelölnie azt a központi hatóságot, amelyhez az adott államon belüli megfelelő központi hatóságnak való továbbítás céljából a megkeresések intézhetők.

29. cikk

- (1) A központi hatóságok együttműködnek egymással és elősegítik az államaikon belüli illetékes hatóságok közötti együttműködést az egyezmény céljainak elérése érdekében.
- (2) Az egyezmény alkalmazásával kapcsolatban megteszik a megfelelő lépéseket annak érdekében, hogy tájékoztatást nyújtsanak államuk felnőttek védelemre vonatkozó jogszabályairól és az államukban nyújtott szolgáltatásokról.

30. cikk

Minden Szerződő Állam központi hatósága közvetlenül, illetve hatóságokon vagy más szervezeteken keresztül megtesz valamennyi megfelelő lépést a következők érdekében:

- a) az illetékes hatóságok közötti kapcsolattartás bármilyen eszközzel történő megkönnyítése azokban a helyzetekben, amikor az egyezményt kell alkalmazni;
- b) egy másik Szerződő Állam illetékes hatóságának kérésére a felnőtt hollétének felkutatásában való segítségnyújtás, amennyiben úgy tűnik, hogy a felnőtt a megkeresett állam területén tartózkodik és védelemre szorul.

31. cikk

A Szerződő Államok illetékes hatóságai – közvetlenül vagy más szerveken keresztül – ösztönözhetik közvetítés, békéltetés útján vagy más hasonló módon a felnőtt személyének vagy vagyonának a védelmét szolgáló, egyezségeen alapuló megoldások elérését azokban a helyzetekben, amikor az egyezményt alkalmazni kell.

32. cikk

- (1) Amennyiben védőintézkedés meghozatalát mérlegelik, az egyezmény szerint illetékes hatóságok – ha a felnőtt helyzete szükségessé teszi – megkereshetik a többi Szerződő Állam olyan hatóságát, amely a felnőtt védelme szempontjából lényeges információ birtokában van, hogy közölje ezt az információt.

- (2) A Szerződő Államok olyan nyilatkozatot tehetnek, hogy az (1) bekezdés szerinti megkereséseket kizárólag központi hatóságukon keresztül intézhetik hatóságaik felé.
- (3) A Szerződő Államok illetékes hatóságai megkereshetik egy másik Szerződő Állam hatóságait, hogy nyújtsanak segítséget az ezen egyezmény alapján hozott védőintézkedések végrehajtásában.

33. cikk

- (1) Ha az 5–8. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóság a felnőtt olyan intézményben vagy más helyen történő elhelyezését mérlegeli, ahol védelme biztosítható, és erre az elhelyezésre egy másik Szerződő Államban kerülne sor, először konzultálnia kell ez utóbbi Szerződő Állam központi hatóságával vagy más illetékes hatóságával. E célból a javasolt elhelyezés indokának megjelölésével jelentést kell továbbítani a felnőttéről.
- (2) A megkereső államban nem hozható határozat az elhelyezésről, ha a megkeresett állam központi hatósága vagy más illetékes hatósága észszerű időn belül ellenvetését jelzi.

34. cikk

Minden olyan esetben, amikor a felnőtt komoly veszélynek van kitéve, azon Szerződő Állam illetékes hatóságai, amelyben a felnőtt vonatkozásában védelmi intézkedést hoztak vagy ilyen intézkedés meghozatalát mérlegelik, ha tájékoztatást kapnak arról, hogy a felnőtt tartózkodási helye egy másik államba került, vagy a felnőtt másik államban tartózkodik, tájékoztatják ezen másik állam hatóságait a fennálló veszélyről és a meghozott vagy mérlegelt intézkedésekről.

35. cikk

A hatóságok e fejezet alapján nem kérhetnek vagy továbbíthatnak információt, ha ez véleményük szerint veszélybe sodorhatná a felnőtt személyét vagy vagyonát, vagy a felnőtt valamely családtagjának szabadságára vagy életére komoly fenyegetést jelentene.

36. cikk

- (1) Azon lehetőség érintetlenül hagyásával, hogy szolgáltatásaik ellenében ésszerű költségeket követeljenek meg, a Szerződő Államok központi hatóságai és más hatóságai e fejezet rendelkezéseinek alkalmazása során felmerült költségeiket maguk viselik.
- (2) A Szerződő Államok megállapodást köthetnek egy vagy több Szerződő Állammal a költségek megosztásáról.

37. cikk

A Szerződő Államok megállapodást köthetnek egy vagy több másik szerződő állammal abból a célból, hogy kölcsönös kapcsolataikban fejlesszék e fejezet alkalmazását. Az ilyen megállapodást kötő államok a megállapodás egy példányát továbbítják az egyezmény letéteményesének.

VI. FEJEZET – ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK**38. cikk**

- (1) Azon Szerződő Állam hatóságai, ahol védőintézkedést hoztak vagy képviseleti jogkört erősítettek meg, kérelemre igazolást adhatnak ki a felnőtt személyének vagy vagyonának védelmével megbízott személynek, feltüntetve, hogy milyen minőségben jogosult eljárni és milyen jogokkal ruházták fel.
- (2) Ellenkező bizonyíték hiányában az igazolásban feltüntetett minőségről és jogkörökről azt kell vélelmezni, hogy azokat az igazolás napján ruházták át.
- (3) Minden Szerződő Állam kijelöli azokat a hatóságokat, amelyek az igazolás kiállítására jogosultak.

39. cikk

Az egyezmény alapján gyűjtött vagy továbbított személyes adatokat csak azokra a célokra lehet felhasználni, amelyekre azokat gyűjtötték vagy továbbították.

40. cikk

Azon hatóságok, amelyeknek adatokat továbbítanak, saját államuk jogának megfelelően biztosítják azok bizalmas kezelését.

41. cikk

Az ezen egyezmény alapján továbbított vagy kibocsátott okiratok mentesülnek a hitelesítés és más hasonló formális követelmények alól.

42. cikk

Minden Szerződő Állam kijelölheti azokat a hatóságokat, amelyekhez a 8. és 33. cikk alapján megkeresések intézhetők.

43. cikk

- (1) A 28. és 42. cikkben hivatkozott kijelölésekről az egyezményt megerősítő, elfogadó vagy jóváhagyó okirat, vagy az egyezményhez való csatlakozási okmány letétbe helyezésekor tájékoztatni kell a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia Állandó Irodáját. Ezek bármely módosításáról szintén tájékoztatni kell az Állandó Irodát.

- (2) A 32. cikk (2) bekezdése szerinti nyilatkozatot az egyezmény letéteményesének kell benyújtani.

44. cikk

Azon Szerződő Államok, amelyekben a felnőtt személyének vagy vagyonának védelmére különböző jogrendszerek vagy jogszabályok alkalmazandók, nem kötelesek az egyezmény szabályait alkalmazni a kizárólag e különböző jogrendszerek vagy jogszabályok összeütközése esetén.

45. cikk

Az olyan állam vonatkozásában, amelyben a különböző területi egységekben két vagy több jogrendszert kell alkalmazni az ezen egyezményben szabályozott bármilyen tárgykör tekintetében:

- a) az adott államban lévő szokásos tartózkodási helyre való bármely hivatkozás valamely területi egységen belüli szokásos tartózkodási helyre vonatkozik;
- b) a felnőtt adott állambeli tartózkodására való hivatkozást a valamely területi egységben való tartózkodásra való hivatkozásként kell értelmezni;
- c) az arra való hivatkozást, hogy a felnőtt vagyona az adott államban található, úgy kell értelmezni, hogy a felnőtt vagyona valamely területi egységben található;
- d) az arra az államra való hivatkozást, amelynek a felnőtt az állampolgára, az adott állam joga által kijelölt területi egységre való hivatkozásként, vagy ilyen jellegű szabályozás hiányában az arra a területi egységre való hivatkozásként kell értelmezni, amellyel a felnőttnek a legszorosabb a kapcsolata;
- e) az azon államra való hivatkozást, amelynek a hatóságait a felnőtt választotta,
 - területi egységre való hivatkozásként kell értelmezni, ha a felnőtt annak hatóságait választotta,
 - illetve arra a területi egységre való hivatkozásként kell értelmezni, amellyel a felnőttnek a legszorosabb a kapcsolata, ha a felnőtt az állam hatóságait az államon belüli területi egység meghatározása nélkül választotta ki;
- f) az azon államnak a jogára való hivatkozást, amellyel a felnőtt lényeges kapcsolatban áll, az arra a területi egység jogára való hivatkozásként kell értelmezni, amellyel a felnőtt ilyen lényeges kapcsolatban áll;
- g) az azon állam jogára, eljárására vagy hatóságára való hivatkozást, amelyben intézkedést hoztak, annak a területi egységnek a területi egységben hatályos jogára, eljárására vagy hatóságára való hivatkozásként kell értelmezni, amelyben az intézkedést hozták;
- h) a megkeresett állam jogára, eljárására vagy hatóságára való hivatkozást annak a területi egységnek a területi egységben hatályos jogára, eljárására vagy hatóságára való hivatkozásként kell értelmezni, amelyben az elismerést vagy végrehajtást kérik;
- i) az azon államra való hivatkozást, ahol a védelmi intézkedést végre kell hajtani, azon területi egységre való hivatkozásként kell értelmezni, ahol az intézkedést végre kell hajtani;
- j) az adott államnak a központi hatóságain kívüli egyéb hatóságaira vagy szervezeteire való hivatkozást az adott területi egységben eljárni jogosult hatóságokra vagy szervezetekre való hivatkozásként kell értelmezni.

46. cikk

Az alkalmazandó jognak a III. fejezet szerinti meghatározása céljából, olyan állam vonatkozásában, amely két vagy több területi egységből áll, amelyek mindegyike az ezen egyezmény hatálya alá tartozó ügyek tekintetében saját jogrendszerrel vagy jogszabályi rendszerrel rendelkezik, a következő szabályokat kell alkalmazni:

- a) ha ilyen államban léteznek olyan hatályos szabályok, amelyek meghatározzák, hogy mely területi egység joga az alkalmazandó, akkor ennek az egységnek a jogát kell alkalmazni;
- b) ilyen szabályok hiányában a 45. cikkben meghatározott területi egység jogát kell alkalmazni.

47. cikk

Az alkalmazandó jognak a III. fejezet szerinti meghatározása céljából, olyan állam vonatkozásában, amely az ezen egyezmény hatálya alá tartozó ügyek tekintetében két vagy több jogrendszerrel vagy jogszabályi rendszerrel rendelkezik a személyek különböző csoportjaira, a következő szabályokat kell alkalmazni:

- a) ha ilyen államban léteznek olyan hatályos szabályok, amelyek meghatározzák, hogy e jogok közül melyiket kell alkalmazni, akkor ezt a jogot kell alkalmazni;
- b) ilyen szabályok hiányában azt a jogrendszert vagy jogszabályi rendszert kell alkalmazni, amelyhez a felnőttet a legközelebbi kapcsolat fűzi.

48. cikk

A Szerződő Államok közötti kapcsolatban ezen egyezmény felváltja a teljeskorúak gyámságára és hasonló védelmi intézkedésekre vonatkozó, 1905. július 17-én Hágában aláírt egyezményt.

49. cikk

- (1) Ez az egyezmény nem érinti azokat a nemzetközi jogforrásokat, amelyeknek a Szerződő Államok részesei, és amelyek az ezen egyezmény által szabályozott ügyekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazzak, kivéve, ha a jogforrásban részes államok ellenkező nyilatkozatot nem tesznek.
- (2) Ez az egyezmény nem érinti annak a lehetőségét, hogy egy vagy több Szerződő Állam olyan megállapodást kössön, amely az ilyen megállapodásban részes államokban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező felnőttek tekintetében az ezen egyezmény által szabályozott ügyekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz.
- (3) Az egy vagy több Szerződő Állam által az ezen egyezmény hatálya alá tartozó ügyekre vonatkozóan megkötött megállapodások az ilyen államok és más Szerződő Államok közötti kapcsolatokban nem érintik ezen egyezmény rendelkezéseinek alkalmazását.
- (4) Az előző bekezdéseket kell alkalmazni az érintett államok közötti regionális vagy más természetű kapcsolatok alapján fennálló különleges kapcsolaton alapuló egységes törvényekre is.

50. cikk

- (1) Az egyezmény csak azon intézkedésekre alkalmazható, amelyeket azt követően hoztak az adott államban, hogy az egyezmény az adott állam vonatkozásában hatályba lépett.
- (2) Az egyezmény csak azon intézkedések elismerésére és végrehajtására alkalmazható, amelyeket az egyezménynek az intézkedéseket hozó állam és a megkeresett állam közötti hatálybalépését követően hoztak.
- (3) Az egyezmény a 15. cikkben meghatározott feltételeknek megfelelő korábbi feltételek alapján átruházott képviseleti jogkörökre az adott állam vonatkozásában történő hatálybalépése időpontjától kezdődően alkalmazandó.

51. cikk

- (1) A Szerződő Államok központi hatóságával vagy más hatóságával folytatott érintkezés során az iratokat eredeti nyelven kell megküldeni, csatolva a másik állam hivatalos nyelvére vagy egyik hivatalos nyelvére való fordítást, vagy amennyiben ez nehezen megvalósítható, francia vagy angol nyelvű fordítását.
- (2) A Szerződő Állam azonban, a 56. cikk szerinti fenntartásban kifogást emelhet a francia vagy az angol, de nem mindkét nyelv használatával szemben.

52. cikk

A Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezlet főtitkára rendszeres időközönként speciális bizottságot hív össze az egyezmény gyakorlati működésének felülvizsgálatára.

VII. FEJEZET – ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK**53. cikk**

- (1) Az egyezmény aláírásra nyitva áll azon államok előtt, amelyek a Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezletnek 1999. október 2-án tagjai voltak.
- (2) Az egyezményt meg kell erősíteni, el kell fogadni vagy jóvá kell hagyni, és a megerősítő, elfogadó vagy jóváhagyó okiratokat az egyezmény letéteményesénél, a Holland Királyság Külügyminisztériumánál kell letétbe helyezni.

54. cikk

- (1) Bármely más állam csatlakozhat az egyezményhez, miután az egyezmény a 57. cikk (1) bekezdése szerint hatályba lépett.
- (2) A csatlakozási okiratot a letéteményesnél kell letétbe helyezni.

- (3) A csatlakozás csak a csatlakozó állam és azon Szerződő Államok közötti kapcsolatban hatályos, amelyek az 59. cikk b) pontjában említett értesítés kézhezvételét követő hat hónapon belül nem emeltek kifogást a csatlakozás ellen. Az államok ilyen kifogással élhetnek akkor is, amikor egy csatlakozást követően megerősítik, elfogadják vagy jóváhagyják az egyezményt. A kifogásról értesíteni kell a letéteményest.

55. cikk

- (1) Ha egy állam két vagy több területi egységgel rendelkezik, amelyekben az ezen egyezményben szabályozott ügyek vonatkozásában különböző jogrendszereket kell alkalmazni, az aláírás, megerősítés, elfogadás, jóváhagyás vagy csatlakozás időpontjában nyilatkozhat arról, hogy az egyezmény összes területi egységére kiterjed, vagy területi egységei közül csak egyre vagy többre terjed ki, és ezt a nyilatkozatot másik nyilatkozat benyújtásával bármikor módosíthatja.
- (2) Bármely ilyen nyilatkozatról értesíteni kell a letéteményest, és az értesítésben kifejezetten rendelkezni kell azokról a területi egységekről, amelyekre az egyezmény kiterjed.
- (3) Ha egy állam e cikk alapján nem tesz nyilatkozatot, az egyezmény az adott állam összes területi egységére kiterjed.

56. cikk

- (1) Minden állam legkésőbb a megerősítés, elfogadás, jóváhagyás vagy csatlakozás időpontjában, vagy az 55. cikk szerinti nyilatkozat benyújtásakor az 51. cikk (2) bekezdésében meghatározott fenntartást tehet. Más fenntartást nem lehet tenni.
- (2) Bármely állam bármikor visszavonhatja az általa tett fenntartást. A letéteményest értesíteni kell a visszavonásról.
- (3) A fenntartás az előző bekezdésben említett értesítést követő harmadik naptári hónap első napján veszíti hatályát.

57. cikk

- (1) Az egyezmény a harmadik megerősítő, elfogadó vagy jóváhagyó okirat 53. cikkben említett letétbe helyezése utáni három hónap elteltét követő hónap első napján lép hatályba.
- (2) Ezt követően az egyezmény a következőképpen lép hatályba:
 - a) az egyezményt ezt követően megerősítő, elfogadó vagy jóváhagyó valamennyi állam tekintetében a megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozási okiratának letétbe helyezése utáni három hónap elteltét követő hónap első napján;
 - b) a csatlakozó államok tekintetében az 54. cikk (3) bekezdésében említett hat hónapos idő lejártá utáni három hónap elteltét követő hónap első napján;

- c) az olyan területi egység tekintetében, amelyre az 55. cikk szerint az egyezményt kiterjesztették, az abban a cikkben említett értesítés utáni három hónap elteltét követő hónap első napján.

58. cikk

- (1) Az egyezményben részes állam az egyezményt a letéteményesnek címzett írásbeli értesítéssel felmondhatja. A felmondás korlátozódhat bizonyos területi egységekre, amelyekre az egyezményt alkalmazni kell.
- (2) A felmondás az értesítés letéteményes általi átvétele után eltelt tizenkét hónapot követő hónap első napján válik hatályossá. Amennyiben az értesítésben hosszabb időtartamot határoznak meg a felmondás hatályára, a felmondás ezen hosszabb időtartam elteltével válik hatályossá.

59. cikk

A letéteményes értesíti a Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezlet tagállamait és az 54. cikk szerint csatlakozott államokat a következőkről:

- a) az 53. cikkben említett aláírások, megerősítések, elfogadások és jóváhagyások;
- b) az 54. cikkben említett csatlakozások és a csatlakozásokkal szemben emelt kifogások;
- c) az egyezmény hatálybalépésének időpontja a 57. cikkel összhangban;
- d) a 32. cikk (2) bekezdésében és az 55. cikkben említett nyilatkozatok;
- e) a 37. cikkben említett megállapodások;
- f) az 51. cikk (2) bekezdésében említett fenntartás, valamint az 56. cikk (2) bekezdésében említett visszavonás;
- g) az 58. cikkben említett felmondások.

A fentiek hitelül a kellően meghatalmazott alulírottak aláírták az egyezményt.

Készült Hágában, 2000. január 13. napján, angol és francia nyelven, mindkét szöveg egyaránt hiteles, egyetlen példányban, amelyet a Holland Királyság Kormányának levéltárában helyeznek letétbe, s amelyből diplomáciai úton egy-egy hiteles másolatot küldenek a Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezlet minden tagállama számára.

**A diplomáciai jellegű különbizottság által
a felnőttek védelméről elfogadott ajánlás**

A különbizottság a felnőttek nemzetközi védelméről szóló egyezmény részes államai részére azt az ajánlást teszi, hogy az egyezmény alkalmazása során a következő modell-formanyomtatványokat használják.

IGAZOLÁS

A felnőttek nemzetközi védelméről szóló egyezmény 38. cikke
kelt Hágában, [...] -án/-én

A. - Az alulírott hatóság:

Ország:

Állam - tartomány (adott esetben):

A kibocsátó hatóság neve:

.....

Cím:

.....

.....

Tel.: Fax: E-mail:

igazolja, hogy:

☐ védelmi intézkedés meghozatalára került sor

☐ a képviseleti jogkör érvényességét megerősítette:

.....

..... -án/-én

B. - Érintett felnőtt:

Vezetéknév:

Keresztnév (keresztnevek):

Születési idő és hely:

A szokásos tartózkodási hely országa:

Cím:

.....

.....

C. - Az igazolás birtokosa:

Vezetéknév:

Keresztnév (keresztnevek):

Születési idő és hely:

Cím:

.....

.....

Tél.: Fax : E-mail:

D. - Az igazolás birtokosának jogkörei:**1. - Az igazolás birtokosa a következő minőségben jár el:**

.....
 a következő jogszabály alapján:

2. - Az igazolás birtokosára ruházott jogkörök:

a) ☐ a felnőtt személyére vonatkoznak és a következő jellemzővel bírnak:

☐ korlátlanok

☐ a következő cselekménycategóriákra korlátozottak:

.....

☐ a következő cselekményekre korlátozottak:

.....

☐ a következő felhatalmazásának függvényei:

.....

b) ☐ a felnőtt tulajdonára vonatkoznak és a következő jellemzővel bírnak:

☐ korlátlanok

☐ a következő cselekménycategóriákra korlátozottak:

.....

☐ a következőkre korlátozottak:

☐ ingó

☐ ingatlan

☐ a következő tulajdon:

.....

☐ a következő felhatalmazásának függvényei:

.....

Az igazolás birtokosára ruházott jogkörök:

☐ lejáratának dátuma :

☐ módosításig vagy visszavonásig érvényesek.

E. - A felnőtt számára meghagyott jogkörök:

a) a felnőtt személye vonatkozásában:

.....
.....
.....

b) a felnőtt tulajdona vonatkozásában:

.....
.....
.....

A jelen igazoláshoz a következők kerültek csatolásra:

- ☐ az alkalmazandó végzés vagy a képviseleti meghatalmazás másolata
- ☐ az igazolás birtokosára ruházott és a felnőtt számára meghagyott jogkörök teljes körű listája:

a következő nyelven:

☐ francia

☐ angol

Az igazolásban feltüntetett felhatalmazások és jogkörök ellenkező bizonyíték hiányában az igazolás keltétől számítva érvényesnek tekintendők.

További információért kérjük, forduljon a kibocsátó hatósághoz.

Kelt(-án/-én)(-ban/-ben)

Aláírás

Pecsét

FELNŐTTRE VONATKOZÓ VÉDELMI INTÉZKEDÉS

A felnőttek nemzetközi védelméről szóló egyezmény,
kelt Hágában [...-án/-én]

1.-Az egyezmény 8. cikkének (1) bekezdése:

Az alulírott hatóság:

.....
.....

tisztelettel arról tájékoztatja a következő hatóságot:

.....
.....

- ☐ hogy hivatalból
☐ hogy a következő hatóság megkeresésére:

.....
.....

kéri, hogy védelmi intézkedés meghozatalára kerüljön sor:

- ☐ a következő felnőtt személyére vonatkozóan:

Vezetéknév:

Keresztnév (keresztnevek):

Születési idő és hely:

Cím:

.....
.....

- ☐ a felnőtt tulajdonára vonatkozóan
☐ a következő tulajdonra vonatkozóan:

.....

az egyezmény 8. cikke (2) bekezdésének

☐ a) ☐ b) ☐ c) ☐ d) ☐ e) ☐ pontja értelmében.

Kelt(-án/-én)(-ban/-ben)

Aláírás

Pecsét

2. - Az egyezmény 8. cikkének (3) bekezdése:

Az alulírott hatóság:

.....
.....

tisztelettel a következő választ adja a fenti megkeresésre:

- ☐ elfogadja a joghatóságot.
- ☐ nem fogadja el a joghatóságot.

Kelt(-án/-én)(-ban/-ben)

Aláírás

Pecsét

**FELNŐTTRE VONATKOZÓ VÉDELMI INTÉZKEDÉSSSEL KAPCSOLATOS
INFORMÁCIÓ**

A felnőttek nemzetközi védelméről szóló egyezmény,
kelt Hágában [...-án/-én]

Az alulírott hatóság:

.....
.....

tisztelettel arról tájékoztat:

.....
.....

hogy a következő hatóság:

.....
.....

1. - az egyezmény 7. cikke értelmében

- ☐ védelmi intézkedés meghozatalát tervezi
 - ☐ a felnőtt személyére vonatkozóan (7. cikk (1) bekezdés)
 - ☐ a felnőtt tulajdonára vonatkozóan (7. cikk (1) bekezdés)
- ☐ védelmi intézkedést hozott (7. cikk (2) bekezdés, 7. cikk (3) bekezdés)
- ☐ úgy határozott, hogy intézkedés hozatala nem indokolt (7. cikk (2) bekezdés, 7. cikk (3) bekezdés)
- ☐ a felnőtt védelmére vonatkozó eljárást folytat ((7. cikk (2) bekezdés);

2. - az egyezmény 10. cikke értelmében

- ☐ sürgősségi intézkedést hozott (10. cikk (1) bekezdés)
- ☐ védelmi intézkedést hozott (10. cikk (2) bekezdés)

3. - az egyezmény 11. cikke értelmében

- ☐ a felnőtt személyére vonatkozóan védelmi intézkedés meghozatalát tervezi (11. cikk (1) bekezdés)
- ☐ a helyzet által megkövetelt védelmi intézkedés vonatkozásában határozatot hozott (11. cikk (2) bekezdés);

a következő felnőtt vonatkozásában:

Vezetéknév:

Keresztnév (keresztnevek):

Születési idő és hely:

Cím:

A releváns határozatok másolata csatolva:

☐ Igen ☐ Nem

További információért kérjük, forduljon:

- ☐ az alulírott hatósághoz:
- ☐ a határozatot hozó hatósághoz

Kelt(-án/-én)(-ban/-ben)

Aláírás

Pecsét

Jelentés

MAGYARÁZÓ JELENTÉS A FELNŐTTEK NEMZETKÖZI VÉDELMEÉRŐL SZÓLÓ EGYEZMÉNYHEZ

Készítette: Paul LAGARDE

Tartalomjegyzék

ÁLTALÁNOS KERET, ELVI IRÁNYVONALAK ÉS AZ EGYEZMÉNY FELÉPÍTÉSE	42
<i>Előzmények</i>	42
<i>Az Egyezmény elvi irányvonalai</i>	43
KOMMENTÁR AZ EGYEZMÉNY EGYES CIKKEIHEZ	45
<i>Az Egyezmény címe és preambuluma</i>	45
I. FEJEZET – AZ EGYEZMÉNY HATÁLYA	46
1. cikk (az Egyezmény céljai)	46
(1) bekezdés	46
(2) bekezdés	47
a) pont	47
b) és c) pont	47
d) és e) pont	47
2. cikk (a „felnőtt” fogalmának meghatározása)	48
3. cikk (a védelmi intézkedések számbavétele)	49
a) pont	49
b) pont	50
c) pont	50
d) pont	50
e) pont	50
f) pont	51
g) pont	51
4. cikk (az Egyezmény hatálya alól kizárt témakörök)	51
(1) bekezdés	52
a) pont (tartási kötelezettségek)	52
b) pont (házasság)	52
c) pont (házassági vagyoni jogi rendszerek)	53
d) pont (célvagyon [trust] és öröklés)	53
e) pont (szociális biztonság)	54
f) pont (egészség)	54
g) pont (bűncselekménnyel kapcsolatos intézkedések)	55
h) pont (menedékjog és bevándorlás)	56
i) pont (közbiztonság)	56
(2) bekezdés	57

II. FEJEZET – JOGHATÓSÁG	58
5. cikk (a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti hatóságok joghatósága)	59
(1) bekezdés	59
(2) bekezdés	59
6. cikk (menekült, lakóhelyüket elhagyni kényszerült vagy szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkező felnőttek)	60
(1) bekezdés	60
(2) bekezdés	60
7. cikk (a felnőtt állampolgársága szerinti állam hatóságainak vagylagos különös joghatósága)	61
(1) bekezdés	61
(2) bekezdés	62
(3) bekezdés	63
8. cikk (a joghatóság megfelelő bíróságnak történő átadása)	64
(1) bekezdés	64
(2) bekezdés	65
(3) bekezdés	66
9. cikk (a felnőtt vagyona fekvésének helye szerinti állam hatóságainak joghatósága)	66
10. cikk (joghatóság sürgős esetekben)	67
(1) bekezdés	67
(2) bekezdés	68
(3) bekezdés	68
(4) bekezdés	69
11. cikk (a személy védelmét szolgáló, ideiglenes jellegű és korlátozott területi hatályú intézkedések)	70
(1) bekezdés	70
(2) bekezdés	71
12. cikk (az intézkedések hatályban tartása a körülmények megváltozása esetén)	71
Záró megjegyzések	72
III. FEJEZET – AZ ALKALMAZANDÓ JOG	73
13. cikk (a védelmi intézkedésekre alkalmazandó jog)	73
(1) bekezdés	73
(2) bekezdés	74
14. cikk (az intézkedés végrehajtásának feltételei)	74
15. cikk (meghatalmazás cselekvőképtelenség esetére)	75
(1) bekezdés	75
(2) bekezdés	77
(3) bekezdés	79
16. cikk (jogkörök megszüntetése vagy módosítása)	80
17. cikk (harmadik felek védelme)	80
18. cikk (a kollíziós szabályok egyetemes jellege)	81
19. cikk (a vissza- és továbbutalás kizárása)	81

20. cikk (kötelező jogszabályok)	82
21. cikk (közrend)	82
IV. FEJEZET – ELISMERÉS ÉS VÉGREHAJTÁS	83
22. cikk (elismerés és az elismerés megtagadásának indokai)	83
(1) bekezdés	83
(2) bekezdés	83
a) pont	84
b) pont	84
c) pont	84
d) pont	85
e) pont	85
23. cikk (az elismeréshez vagy az elismerés megtagadásához kapcsolódó megelőző intézkedés)	85
24. cikk (joghatóságot érintő ténymegállapítások)	86
25. cikk (végrehajthatóvá nyilvánítás)	86
26. cikk (az érdemi felülvizsgálat tilalma)	87
27. cikk (végrehajtás)	87
V. FEJEZET – EGYÜTTMŰKÖDÉS	88
28. cikk (központi hatóság létrehozása)	88
29. cikk (együttműködésre vonatkozó általános kötelezettség)	88
30. cikk (kapcsolattartás, lokalizálás)	88
31. cikk (közvetítés)	89
32. cikk (konkrét információk kérése és segítségnyújtás konkrét felnőtt vonatkozásában)	89
(1) bekezdés	89
(2) bekezdés	90
(3) bekezdés	90
33. cikk (határon átnyúló elhelyezések)	90
34. cikk (komoly veszélynek kitett felnőtt)	91
35. cikk (a felnőtt számára kockázatot keletkeztető információk)	91
36. cikk (költségek)	92
37. cikk (szerződő államok közötti megállapodások)	92
VI. FEJEZET – ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK	92
38. cikk (nemzetközi igazolás)	92
39. cikk (személyes adatok védelme)	94
40. cikk (az információk bizalmas kezelése)	94
41. cikk (hitelesítés alóli felmentés)	94
42. cikk (hatóságok kijelölése)	94
43. cikk (kijelölések és nyilatkozatok továbbítása)	95
44–47. cikk (szövetségi záradékok)	95
44. cikk (az Egyezmény belső kollízió esetén történő alkalmazásának kizárása)	95
45. cikk (területközi kollízió, általános szabályok)	96
46. cikk (területközi kollízió, az alkalmazandó jogra vonatkozó külön szabályok)	97
47. cikk (személyközi kollízió, alkalmazandó jog)	97

48. cikk (az 1905. július 17-i egyezmény felváltása)	98
49. cikk (ütközés más egyezményekkel)	98
(1) bekezdés	99
(2) bekezdés	99
(3) bekezdés	100
(4) bekezdés	100
50. cikk (az Egyezmény időbeli hatálya)	100
51. cikk (a kapcsolattartás nyelve)	101
52. cikk (az Egyezmény nyomon követése)	101
VII. FEJEZET – ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK	101
53–55. cikk (záró rendelkezések)	101

- 1 A felnőttek nemzetközi védelméről szóló egyezmény eredete egészen a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia hetedik ülészakán képviselt államok által 1993. május 29-én hozott határozatig nyúlik vissza, amely szerint

„a tizennyolcadik ülészak napirendjére fel kell venni a kiskorúak védelme tekintetében a hatóságok jogkörére és az alkalmazandó jogra vonatkozó, 1961. október 5-én kelt egyezmény felülvizsgálatát, és az új Egyezmény hatályának a korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen felnőttekre történő esetleges kiterjesztését”¹.

A Konferencia tizennyolcadik ülészaka e programnak a felét végezte el a *szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról* szóló, 1996. október 19-én kelt Hágai Egyezmény megszövegezésével, de nem volt ideje a felnőttek kérdésének részletes vizsgálatára. Megjegyezte egyben, hogy a felnőttek védelméről szóló egyezményen folyó munkát az 1996. október 19-i egyezmény elfogadását követően folytatni kell, és figyelemmel arra, „hogy egy különbizottság egy vagy több ezt követő ülése valószínűleg elvezetne a felnőttek védelméről szóló egyezmény elfogadásához”, erre a célra különbizottságot hozott létre, és úgy határozott, „hogy az Egyezmény diplomáciai jellegű különbizottság által elkészítendő tervezetét be kell építeni a bizottságban részt vevő küldöttek által aláírandó záróokmányba”².

- 2 Az említett határozatnak megfelelően a Konferencia Állandó Irodája létrehozott egy különbizottságot, amelynek munkáját a Hágában 1997. április 14. és 16. között ülésezett munkacsoport készítette elő Struycken professzor elnökletével, aki Hollandia nemzetközi magánjogi kodifikációs állandó bizottságának elnöke. A munkacsoport előzetesen elfogadta, hogy a különbizottság munkájához alapul szolgáló első vázlatos szöveget egy kis létszámú szövegező bizottság fogalmazza, amely 1997. június 13–14-én ült össze Hágában. A különbizottság 1997. szeptember 3. és 12. között ülésezett Hágában. A különbizottság elkészített egy egyezménytervezetet, amely – a kísérő jelentéssel együtt³ – vitaindítóként szolgált a diplomáciai különbizottság 1999. szeptember 20. és október 2. közötti hágai ülésének eljárásához. A Konferencia 30 tagállamának küldöttei mellett 6 másik államból, két kormányközi szervezettől és 3 nem kormányzati szervezettől vettek részt megfigyelők a tárgyalásokon.

A diplomáciai bizottság első ülésének kezdetén elnökévé választotta Eric Clive-ot, az Egyesült Királyság küldöttét, és alelnökké Andreas Buchert, Svájc küldöttét, Gloria F. DeHartot, az Amerikai Egyesült Államok küldöttét és Kurt Siehrt, Németország küldöttét, aki már a különbizottságban is ugyanezt a tisztséget töltötte be, illetve Antonio Boggianót, Argentína küldöttét, valamint Hua urat, a Kínai Népköztársaság küldöttét. Megerősítette egyben Paul Lagarde-ot, Franciaország küldöttét előadói minőségében. Az ülésen létrehoztak egy szövegező bizottságot Kurt Siehr, Németország küldötte elnökletével⁴, egy csoportot a szövetségi záradékok vizsgálatára Alegría Borrás, Spanyolország küldötte elnökletével⁵, és egy csoportot a formanyomtatvány-sablonok

¹ A tizenhetedik ülészak záróokmánya, B. rész, 1.

² A tizennyolcadik ülészak záróokmánya, B. rész, 2.

³ Ez az előzetes tervezet és Paul Lagarde jelentése alkotja a diplomáciai különbizottság figyelmébe ajánlott, 1998. júniusi 2. sz. előzetes dokumentumot.

⁴ Az elnökön, az előadón és az Állandó Iroda tagjain kívül a bizottságban részt vett G.F. DeHart (Egyesült Államok), illetve A. Bucher (Svájc), S. Danielsen (Dánia) és P. Lortie (Kanada), aki a korábban Kanadát a különbizottságban képviselő Louise Lussier-t váltotta fel.

⁵ A bizottságban az Egyesült Államok, Kanada, Ausztrália, Mexikó és Németország küldöttsége is

elkészítésére Marie-Odile Baur, Franciaország küldöttének elnökletével. A diplomáciai bizottság munkáját nagyban segítette a jelentős előzetes dokumentáció, amelyet a Konferencia titkársága már 1997-ben a különbizottság szakértőinek rendelkezésére bocsátott⁶.

Ez a jelentés az 1999. október 2-i plenáris ülésen jelen levő tagállamok által egyhangúlag elfogadott, a *felnőttek nemzetközi védelméről szóló egyezmény*hez kapcsolódik.

ÁLTALÁNOS KERET, ELVI IRÁNYVONALAK ÉS AZ EGYEZMÉNY FELÉPÍTÉSE

Előzmények

- 3** Noha a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia felnőttek védelme érdekében folytatott munkája nem olyan jelentőségű, mint a veszélyeztetett gyermekek védelme terén elért eredményei, ennek ellenére nem elhanyagolható, és a kérdéskör ismétlődő aggályok tárgyát képezi. Az első világháború előtt a negyedik ülésszak fogadta el a *teljeskorúak gyámságára és hasonló védelmi intézkedésekre vonatkozó*, 1905. július 17-én aláírt egyezményt, amely Olaszországban, Lengyelországban, Portugáliában és Romániában még mindig hatályban van. A két háború között az 1928. évi hatodik ülésszak bizonyos rendelkezéseket fogalmazott meg az egyezmény kiegészítésére⁷. Bernard Dutoit, az Állandó Iroda akkori titkárának figyelemre méltó, 1967-es tanulmánya (ld. a fenti 7. lábjegyzetet) újból a Konferencia érdeklődésének homlokterébe helyezte a témakört, amely azután 1979-ben, a tizenharmadik és tizennegyedik ülésszak között egy, a tagállamoknak kiküldött kérdőív tárgyát képezte. A válaszok⁸ akkoriban nem utaltak a felnőttek védelmével kapcsolatos nemzetközi léptékű gyakorlati problémák gyakori előfordulására, és a különbizottság 1980 februárjában a Konferencia jövőbeni programjának vizsgálatára összeülő ülésén elvetette a témakört.

Azóta az emberek élettartama a fejlett államokban tovább nőtt, és ezt az időskori betegségek ennek megfelelő növekedése kísérte. A Konferencia főtitkára megemlíttette a Gazdasági és Szociális Tanács előrejelzését, amely szerint a hatvan év felettiek száma a 2001. évi 600 millióról 2025-re 1,2 milliárdra fog nőni, a nyolcvan évnél idősebbek jelenlegi 50 milliós száma pedig 2025-re 137 millióra fog emelkedni. E problémák tudatosodása egyes államokat már arra indított, hogy teljesen átalakítsák az azon felnőttek védelmére szolgáló belső rendszereiket, akiknek személyes képességeik korlátozottak vagy hiányoznak.⁹

képviselve volt.

⁶ Feljegyzés a korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen felnőttek védelméről, készítette: Adair Dyer 1996 szeptemberében (a tizennyolcadik ülésszak 14. sz. előkészítő dokumentuma); *Les majeurs protégés en droit international privé et la pratique notariale*, készítette: Mariel Revillard a munkacsoport számára; az Európa Tanács cselekvőképtelen és más védelemben részesülő felnőttekkel foglalkozó szakértői csoportjának jelentése, készítette: Eric Clive az Európa Tanács felkérésére, 1997. január 21.; a svájci küldöttség tizennyolcadik ülésszak zárásakor beterjesztett javaslata, amely az 1996. október 19-i egyezményt szinte szó szerint átültette a felnőttek esetére.

⁷ *Actes*, 1928., 421. o., idézi: dutoit, *La protection des incapables majeurs en droit international privé*, *Revue critique de droit international privé*, 1967.465, 500–501. o.

⁸ *A tizennegyedik ülésszak okmányai és dokumentumai (1980)*, I. kötet, *Vegyes témák*, 114–147. o.

⁹ Lásd különösen: a németországi 1990. szeptember 12-i *Betreuungsgesetz*, amely 1992. január 1-jén lépett hatályba. Görögország küldötte megemlíttett egy 1996. évi görög törvényt. Lásd továbbá az

A modern idők természetes népességmozgásai és különösen a nyugdíjkorhatárt elérők és utolsó éveiket melegebb éghajlaton eltölteni kívánók meglehetősen magas száma miatt a gyakorló jogászok és különösen a közjegyzők fontosnak tartják, hogy biztos nemzetközi magánjogi szabályok álljanak rendelkezésükre. Különösen – mivel a szóban forgó nyugdíjasok gyakran rendelkeznek ingatlannal – a közjegyzői gyakorlatban merültek fel nemzetközi magánjogi problémák az említett személyek tulajdonának kezelése vagy értékesítése, illetve örökségük kezelése vonatkozásában.

A közelmúltbeli kodifikációkban megjelenő, nemzetközi magánjogi vonatkozású szabályok¹⁰ megjelenése – a nemzetközi harmónia iránti aggodalom nyomán – lehetővé tette egy e kérdéskörre vonatkozó nemzetközi magánjogi nemzetközi egyezmény megtárgyalásának előirányzását. A téma újbóli felvetésének és a munka megkezdésének lehetőségét a tizenhetedik ülés 1993-as, *a kiskorúak védelme tekintetében a hatóságok jogkörére és az alkalmazandó jogra vonatkozó, 1961. október 5-én kelt Hágai Egyezmény* felülvizsgálatára vonatkozó határozata biztosította. Mivel a problémák legalábbis technikai szinten összefüggenek, ésszerű volt a kormányzati szakértőket annak vizsgálatára felkérni, hogy a gyermekek védelmére elfogadott megoldások a szükséges módosításokkal nem lennének-e alkalmazhatóak a felnőttek védelmére.

Az Egyezmény elvi irányvonalai

- 4 Az Egyezmény az 1996. október 19-i egyezmény általános felépítését követi és számos ponton azzal azonos megoldásokat vesz át. Ez nem meglepő, mivel mindkét egyezményt lényegében azonos kormányzati szakértők tárgyalták le, akiknek konkrét feladata – a fent említetteknek megfelelően – annak vizsgálata volt, hogy kiterjeszthetők-e a felnőttekre az 1996. évi egyezményben elfogadott megoldások.

Alapjában véve a legfontosabb viták a szakértők két csoportja között folytak: az egyik oldalon azok álltak, akik ragaszkodtak a felnőttek nemzetközi védelme problémakörének sajátos jellegéhez és nem akarták, hogy kezüket megkösse a gyermekek védelméről szóló egyezmény modellje, a másik oldalon pedig azon szakértők álltak, akik a két egyezmény egymást kiegészítő jellegéről meggyőződve úgy vélték, hogy csak kivételes esetben kell eltérni az 1996. évi egyezménytől. A két felfogás közötti vita a hatóságok joghatósága terén volt a leghevesebb. A különbizottság által ebben a vonatkozásban elért kompromisszumot a diplomáciai bizottság nem vizsgálta újra.

- 5 Az 1996. évi egyezményhez hasonlóan az Egyezmény az alábbi hét fejezetből áll: Az egyezmény hatálya Joghatóság Irányadó jog Elismerés és végrehajtás Együttműködés Általános rendelkezések Záró rendelkezések

Az I. fejezet (1–4. cikk) meghatározza az Egyezmény célkitűzéseit és a személyi alkalmazási kört, szemléltető jelleggel, de meglehetősen teljes körűen számba veszi az Egyezmény hatálya alá tartozó védelmi intézkedéseket, és tételesen

Európa Tanácsnak a cselekvőképtelen felnőttek jogi védelméről szóló, 1999. február 26-i R(99)4. sz. ajánlását.

¹⁰ Például az 1987. december 18-i svájci törvény 85. cikkének (2) bekezdése, amely az 1961. október 5-i Hágai Egyezményt analógiával a felnőttekre is kiterjeszti. Lásd még Québec 1991. december 18-i polgári törvénykönyvének 3085. cikkét, amely a nagykorúakra irányadó jogi szabályozást lakóhelyük jogának rendeli alá, továbbá az 1998. november 27-i tunéziai törvény 41. cikkét, amely a cselekvőképtelenné nyilvánított személy feletti gondnokságra saját nemzeti jogát rendeli alkalmazni.

feltünteti az Egyezmény hatálya alól kizárt tárgyköröket.

A joghatóságról szóló II. fejezet (5–12. cikk) kissé eltér az 1996-os modelltől. Ezt a modellt az a kíváncsi jellemezte, hogy alapvetően meg lehessen előzni a különféle államok hatóságai közötti versengést a személy védelmére vagy a gyermek vagyonának védelmére vonatkozó intézkedések tekintetében, és a joghatóságot a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságai javára lehessen koncentrálni. Egyes küldöttek ezt a rendszert szerették volna a felnőttekre is kiterjeszteni. Mindazonáltal ez az aggály itt kevésbé jelentett megkötést. Noha kétségtelenül kívánatos, hogy a felnőttek védelmét a szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságai biztosítsák, azt is szem előtt kell tartani, hogy a felnőttért – szemben a szülők jogvitájának tárgyát képező gyermekkel – a legtöbb esetben nem versengenek a védelmet gyakorolni kívánó személyek. Ajánlatos az is, hogy ne tántorítsuk el a jó szándéktól azokat, akik készek e kötelezettség felvállalására. Ha az adott személy nem a védelemre szoruló felnőttel azonos államban lakik, helyénvalónak tűnik őt a lakóhelyéhez legközelebb eső hatósághoz irányítani, és nem előírni egy számára a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti, esetlegesen messze fekvő államban történő intézkedést. Hangsúlyozták továbbá, hogy a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságai kizárólagos joghatóságának előírása fenyegetné személyes szabadságát, különösen akkor, ha ezt a szokásos tartózkodási helyet nem ő választotta. Ez a megfontolás a vagylagos joghatóság elfogadása mellett szól, legalább a felnőtt állampolgársága szerinti állam hatóságai esetében.

A II. fejezet a különbizottságban elért kompromisszumot tükrözi. Míg az 5. cikk megtartja a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam hatóságainak elsődleges joghatóságát, a 7. cikk a felnőtt állampolgársága szerinti állam hatóságainak különös joghatósága révén vagylagos joghatósági okot hoz létre. A 8. cikk is megengedi a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságai számára annak kérelmezését, hogy a felnőtt érdekében más államok hatóságai hozzanak védelmi intézkedéseket. A 9. cikk vagylagos különleges joghatóságot ad a felnőtt vagyonának fekvése szerinti állam hatóságainak. A 10. és a 11. cikk átveszi a gyermekek védelméről szóló egyezmény 11. és 12. cikkét a sürgős esetek és egyes, korlátozott területi hatályú ideiglenes intézkedések vonatkozásában.

Az alkalmazandó jogról szóló III. fejezet (13–21. cikk) átveszi az 1996. évi egyezmény azon elvét, amely szerint a védelmi intézkedést hozó minden egyes hatóság saját belső jogát alkalmazza (13. cikk). Ugyanígy meghatározza a felnőtt által arra az esetre adott meghatalmazásra alkalmazandó jogot, amikor az adott felnőtt nincs olyan helyzetben, hogy megvéddesse saját érdekeit (15. cikk).

A IV. fejezet (22–27. cikk) igen szorosan követi az 1996. évi egyezmény mintáját és részletesen szabályozza a valamely másik szerződő államban hozott védelmi intézkedések szerződő államban történő elismerését és végrehajtását. Egyértelmű megkülönböztetést tesz az elismerés, a végrehajthatóvá nyilvánítás vagy a végrehajtás céljából történő nyilvántartásba vétel, valamint a tényleges végrehajtás között.

Az V. fejezet (28–37. cikk) mechanizmust hoz létre a szerződő államok közötti együttműködésre, amely ugyancsak szorosan követi az 1996. évi egyezmény megfelelő fejezetét. Számos más hágai egyezmény mintájára ez a mechanizmus is azon alapul, hogy minden egyes szerződő államban egy központi hatóság jön létre (28. cikk), amelynek kötelezettségeit és hatásköreit a rákövetkező cikkek határozzák meg.

A VI. fejezet (38–52. cikk) az Egyezmény végrehajtásának és nyomon követésének megkönnyítésére, valamint az egyezménynek megfelelően összegyűjtött adatok és információk bizalmas jellegének megőrzésére szolgáló, általános rendelkezésekből áll. Egyben meghatározza az egyezmény időbeli alkalmazását (50. cikk), törekszik az egyezmények ütközésének kivédésére (48. és 49. cikk), valamint átülteti a gyermekek védelméről szóló egyezmény 46–49. cikkét, amelyek az egyezménynek a nem egységes jogrendszerű államok vonatkozásában történő alkalmazását rendezik (az ún. szövetségi záradékok, 44–47. cikk).

A VII. fejezet (53–59. cikk) tartalmazza az Egyezmény aláírását, hatálybalépését, az ahhoz való csatlakozást és az Egyezmény felmondását övező eljárással kapcsolatos szokásos záradékokat.

KOMMENTÁR AZ EGYEZMÉNY EGYES CIKKEIHEZ

Az Egyezmény címe és preambuluma

- 6** Az „Egyezmény a felnőttek nemzetközi védelméről” cím kívánatosabbnak tűnt a gyermekek védelméről szóló egyezmény lényegesen hosszabb címével szemben. Mivel a felnőttek vonatkozásában nem állt fenn annak a veszélye, hogy összekeverik ezt az Egyezményt egy előzővel, az Egyezmény rövid, kifejező és könnyen idézhető címe csak előnyökkel jár.
- 7** A meglehetősen rövid Preambulum hangsúlyozza a felnőttek védelme tekintetében a nemzetközi együttműködésnek, valamint annak a fontosságát, hogy kiemelt figyelmet kapjon a felnőtt érdekeinek védelme, továbbá méltóságának és autonómiájának tiszteletben tartása. A bizottság nem rejtette véka alá azt a tényt, hogy a felnőttek érdekei időnként ütközhetnek autonómiájukkal, de azzal, hogy mindkettőt megemlíti, egyensúlyba kívánják hozni ezt a két kérdéskört.

A bizottság elvetette néhány küldöttség arra vonatkozó javaslatát, hogy a Preambulumban hivatkozni kellene más nemzetközi jogi aktusokra, különösen a polgári és politikai jogok, valamint a gazdasági, szociális és kulturális jogok Egyesült Nemzetek által elfogadott egyezségokmányaira. Ez az álláspont nem jelenti e jogi aktusok jelentőségének alábecslését. A bizottság mindvégig központi kérdésnek tekintette a védelemre szoruló felnőttek alapvető jogait, a fent említett jogi aktusok konkrét rendelkezései azonban a viták során nem merültek fel.

I. FEJEZET – AZ EGYEZMÉNY HATÁLYA

1. cikk (az Egyezmény céljai)¹¹

(1) bekezdés

- 8 Ez a bekezdés – amelynek nincsen megfelelője az 1996. évi egyezményben – kezdettől fogva jelzi, hogy az Egyezmény célja bizonyos felnőttek *védelme*. A védelem fogalma iránymutatásként és mérceként szolgál az Egyezmény alkalmazási körének meghatározásához. Amint az a 4. cikkel kapcsolatban látható lesz, ez azt jelenti, hogy az, hogy valamely állam hatóságának intézkedése az Egyezmény hatálya alá tartozik-e, attól függ, hogy annak célja a felnőttek védelme vagy sem.
- 9 Az (1) bekezdés meghatározza azokat a felnőtteket, akikre az Egyezmény vonatkozik. Természetesen a védelemre szorulókról van szó, de ennek teljes egyértelműsítése érdekében a bizottság szándékosan kerülte ebben a bekezdésben az olyan jogi terminusok használatát, mint a „cselekvőképtelen fél”, amely az adott jogrendszerből függően eltérő jelentéssel bír. Emiatt előnyben részesítették a védelemre szoruló felnőtt tényszerű leírását.

A szöveg két tényállási elemet tartalmaz. Az első, hogy a felnőtt „személyes képességei korlátozottak vagy hiányoznak”. Az Egyezmény emiatt nem vonatkozik a külső erőszak felnőtt áldozatainak, így a fizikai bántalmazásnak kitett nőknek a védelmére. Ezen áldozatok védelme a terminus általános, nem technikai értelemben vett jelentése szerint ténylegesen a rendőri, és nem a bírósági védelmi intézkedések körébe tartozik. Azok a felnőttek, akiknek védelmére az Egyezmény hivatott, a fizikálisan vagy mentálisan korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen felnőttek, akiknek személyes képességei korlátozottak, illetőleg azok a rendszerint idős emberek, akiknek e képességei korlátozottak, különösen az Alzheimer-kórban szenvedők. Noha a bizottság ezt a szövegben nem kívánta kimondani – megelőzendő annak értelmetlenül nehézkessé tételét –, elfogadta, hogy a korlátozottság vagy a hiány lehet végleges vagy időleges, mivel ez teszi szükségessé a védelmi intézkedést.

Felvetődött az a kérdés, hogy ezekbe a terminusokba beleértendő-e a tékozlás esetköre, amely egyes jogrendszerekben a jogi cselekvőképtelenség oka lehet. A bizottság megítélése szerint a tékozlás mint ilyen nem tartozik az Egyezmény hatálya alá. Ennek ellenére más tényezőkkel együtt jelezheti a felnőtt személyes képességeinek korlátozottságát, ami az Egyezmény értelmében vett védelmi intézkedést tesz szükségessé.

- 10 A felnőtt személyes képességei korlátozottságának vagy hiányának olyan mértékűnek kell lennie, hogy ne legyen olyan helyzetben, hogy „megvédje a saját érdekeit”. A fogalom meghatározás második elemét kiterjesztően kell értelmezni. A szöveg nemcsak a felnőtt tulajdoni érdekeit veszi számításba – amelyek megfelelő kezelését fizikai vagy mentális állapota kizárhatja –, hanem általánosabb körben személyes vagy egészségügyi érdekeit is. Az a tény, hogy egy felnőtt súlyosan elhanyagolja azon rokonai személyes vagy vagyoni érdekeit, akikért felelősséggel tartozik, ugyancsak személyes képességei korlátozottságát jelezheti.

¹¹ Az egyes említett cikkek után dőlt betűvel szedett címeket az előadó a jelentés könnyebb olvashatósága érdekében tüntette fel, az Egyezmény szövegében azonban nem szerepelnek.

A bizottság elvetette az Egyesült Királyság annak egyértelművé tételére vonatkozó javaslatát, hogy a felnőtt cselekvőképtelensége érintheti mentális képességeit vagy kommunikációs képességét.¹² A bíróságot nem kötheti a cselekvőképtelenség jellege, az első kritérium továbbra is szükségszerűen a cselekvőképtelenségből adódóan a védelem igénye.

Kína, Olaszország és az Egyesült Királyság küldöttségének javaslata nyomán (95. sz. munkadokumentum) a bizottság törekedett az 1. cikk szövegébe – a Preambulumhoz hasonlóan – belefoglalni azt, hogy az Egyezmény „nemzetközi helyzetekben” érvényesül. Ez akkor áll fenn, amikor az adott helyzetben több állam érintett. Az a követelmény, hogy a helyzetnek nemzetközinek kell lennie, nem gátolja a plurális jogalkotási rendszerű államokat az Egyezmény szabályainak tisztán belső konfliktusokra történő alkalmazásában, mivel ezt a 44. cikk alapján megtehetik (lásd később a 154. pontot).

(2) bekezdés

- 11** Ez a bekezdés ismerteti az Egyezmény tárgyköreit és mintegy annak tartalomjegyzékét képezi. Gyakorlatilag megegyezik az 1996. évi egyezmény megfelelő cikkével és ugyanazokat a megjegyzéseket kell hozzáfűzni.

a) pont

- 12** Az Egyezmény meghatározza azt az államot, amelynek hatóságai joghatósággal rendelkeznek, de nem határozza meg magukat az illetékes hatóságokat, amelyek lehetnek igazságügyi vagy közigazgatási hatóságok, és az említett állam területén bárhol székelhetnek. A joghatósági ütközések vonatkozásában elmondható, hogy az Egyezmény a nemzetközi joghatóságot határozza meg, a belső joghatóságot nem.

Az Egyezmény az első bekezdéstől kezdve egyértelművé teszi, hogy a felnőtt személyének és *vagyonának* védelmére vonatkozik. Ez a pontosítás még inkább alapvető a felnőtteknél, mint a gyermekek esetében, mivel a felnőtt esendő állapota általában addig az életkorig tart, amikor már olyan vagyonnal rendelkezik, amelyet nem lehet kezeletlenül hagyni.

b) és c) pont

- 13** E két pont vezeti fel a III. fejezet alkalmazandó jogra vonatkozó rendelkezéseit. Az első cikkben a felnőtt képviselőre alkalmazandó jog megemlítésével az Egyezmény azt jelzi, hogy a vonatkozó szabály (a 13. cikk) kollíziós szabály lesz, nem pedig egyszerű elismerési szabály.

d) és e) pont

- 14** Ez a két pont egyértelmű és önmagában is érthető, felvezetik az Egyezmény IV. (Elismerés és végrehajtás) és V. (Együttműködés) fejezetét.

¹² 1. sz. munkadokumentum, 1. sz. jegyzőkönyvének 23. pontját [lásd *A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása* (1999), 224. o. (a továbbiakban: *A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása* (1999))].

2. cikk (a „felnőtt” fogalmának meghatározása)

- 15** Felnőtt a 2. cikk (1) bekezdésének fogalommeghatározása szerint „a 18. életévét betöltött személy”.

Ez az alsó határ kézenfekvően egybeesik a gyermekek védelméről szóló egyezmény alkalmazásának felső korhatárával. Ezzel elkerülhetők a két egyezmény személyekre történő alkalmazásának határesetével járó problémák. Például, míg valamely szerződő államban – mint Skócia esetében – egyes, a felnőttek védelmére irányuló konkrét intézkedések 16 éves kortól meghozhatóak, az 1996. évi egyezményt és nem a „felnőttek védelméről” szóló egyezményt kell alkalmazni, ha egy 18 éves kiskorúra ilyen intézkedéseket terveznek.¹³

A (2) bekezdés azt a kissé eltérő esetkört rendezi, amelyben az 1996. évi egyezményt alkalmazó illetékes hatóságok intézkedéseket hoznak egy korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen gyermek védelmében, azt előrevetítve, hogy ezek az intézkedések a gyermek nagykorúságát¹⁴ követően is hatályban maradnak, vagy pedig a nagykorúság elérésekor hatályosulnak.¹⁵ A (2) bekezdés indítéka, hogy ezeket az intézkedéseket a „felnőttek védelméről” szóló egyezmény körébe utalja attól kezdve, hogy a kiskorú betölti a 18. életévét. Ez a rendelkezés azért fontos, mivel lehetővé teszi a két egyezmény közötti folytonossági hiány megelőzését. Ha nem került volna elfogadásra, nem lenne többé mód arra, hogy a gyermek kiskorúsága idején az 1996. évi egyezmény szerint hozott intézkedéseket más szerződő államok ugyanezen egyezmény szerint elismerjék, mivel ez nem alkalmazható a 18 év felettiekre, miközben azokat a „felnőttekről” szóló egyezmény szerint sem lehetne elismerni, mivel azokat a 18. év betöltése előtt hozták. A 2. cikk (2) bekezdésének köszönhetően amikor a gyermek betölti a 18 éves kort, e korábbi intézkedések más szerződő államokban való elismerésére és végrehajtására is az új Egyezmény vonatkozik¹⁶, és természetesen ez fogja meghatározni, hogy melyek az illetékes hatóságok ezen intézkedések megszüntetésére vagy módosítására, ha arra szükség lenne.

- 16** Az élet másik végpontján felvetődhet a kérdés, hogy az új Egyezmény a védelemben részesülő felnőtt halála után is alkalmazható-e. Erre a válasz elviekben nemleges. Ezért az Egyezmény nem használható például annak biztosítására, hogy elismerésre kerüljenek a felnőtt halála utáni képviselőre vonatkozó jogok. Mindazonáltal lehetséges lehet az Egyezmény egyes rendelkezéseinek a halál utáni alkalmazása annyiban, amennyiben a felnőtt életében hozott intézkedésekre vonatkoznak, ilyen például a temetés megszervezése vagy a folyamatban lévő szerződések – így a lakásbérlet – felmondása.
- 17** A gyermekek védelméről szóló egyezmény mintáját követve az új Egyezmény nem rendelkezik a hatálya alá tartozó személyek tekintetében földrajzi korlátról. Ennek következménye az, hogy a területi hatály rendelkezésenként változó.

¹³ A bizottság elvetette az Egyesült Királyság által javasolt azon módosítást (2. sz. munkadokumentum), hogy ilyen esetben a kiskorút az Egyezmény értelmében vett nagykorúként kell kezelni.

¹⁴ Például a belga polgári törvénykönyv 487a. cikke szerinti „*minorité prolongée*”.

¹⁵ Például a francia polgári törvénykönyv 494. cikkének (2) bekezdésében előírt „*tutelle anticipée*”.

¹⁶ Az a tény, hogy a hatóságokra vonatkozó joghatósági szabályok nem azonosak a két egyezményben, azt jelentheti, hogy az illetékes hatóság (pl. a házasság felbontása ügyében eljáró bíróság) által az 1996. évi egyezmény alapján hozott és a gyermek nagykorúsága utáni időre is szóló intézkedés nem ismerhető el a „felnőttekről” szóló egyezmény alapján (lásd később a 22. cikk (2) bekezdésének a) pontjához fűzött 119. pontot).

Amikor az Egyezmény egyik szabálya a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti hatóságokra ruházza a joghatóságot, ez minden olyan felnőttre vonatkozik, akinek szokásos tartózkodási helye valamely szerződő államban van¹⁷. Amikor az Egyezmény egyik szabálya a felnőtt lakóhelye szerinti hatóságokra ruházza a joghatóságot, ez minden olyan felnőttre vonatkozik, akinek lakóhelye valamely szerződő államban van. Amikor az Egyezmény valamely szabálya a felnőtt képviselőjével kapcsolatos kollíziós szabályt határoz meg, eltérő rendelkezés hiányában ez a szabály – ahogy valamennyi, az alkalmazandó jog megválasztásáról szóló közelmúltbeli hágai egyezmény esetében is – univerzális kollíziós szabály, amely minden felnőttre vonatkozik, állampolgárságától és lakóhelyétől függetlenül (vö. a későbbi 46., 53. és 82. ponttal).

3. cikk (a védelmi intézkedések számbavétele)

- 18** A gyermekek védelméről szóló egyezmény 3. cikkéhez hasonlóan ez a cikk veszi számba azokat a kérdéseket, amelyek vonatkozásában a felnőtt érdekében védelmi intézkedések hozhatóak. A bizottság szükség szerint kiigazította ezt a listát a felnőttek esetkörének megfelelően, egyidejűleg a lehető leghívebb módon követve a korábbi tervezetet, megelőzendő az *a contrario* érveket. Mivel a védelmi intézkedések jogrendszerenként változóak, az ebben a cikkben megadott felsorolás csak szemléltető jellegű lehet. Ennek ellenére megkísérel igen széles kört lefedni, és egyes elemei átfedhetik egymást, aminek nincs jelentősége, hiszen mindegyikre ugyanazok a szabályok vonatkoznak. Némiképp felesleges például feltenni a kérdést, hogy egy konkrét jogintézmény, mint a német *Betreuung* az a) pont értelmében vett „védelmi rendszer”, a c) pont értelmében vett „analóg jogintézmény” vagy a g) pont értelmében vett „egyedi beavatkozás”, mivel mindenképpen az Egyezmény értelmében vett védelmi intézkedés.

Az is lehetséges, hogy a felsorolt intézkedések közül egyesek egyik vagy másik jogrendszerben nem ismertek. Ez nem azt jelenti, hogy ezek az intézkedések az Egyezmény alapján joghatósággal rendelkező minden hatóság számára elérhetőek, hanem egyszerűen azt, hogy a hatóság ezeket meghozhatja, ha arra az Egyezmény alapján alkalmazandó jog lehetőséget ad, és hogy ebben az esetben az Egyezmény hatálya alá tartoznak.

- 19** Végezetül ki kell emelni, hogy a szöveg csak annyiban érinti a felnőttek védelmét, amennyiben ez védelmi intézkedésekre ad vagy adott alkalmat. A személyes képességeiben korlátozott, de védelmi intézkedés hatálya alatt nem álló személy jogcselekményeinek érvényessége az Egyezmény hatályán kívül esik. Ezen érvényesség kérdése valójában a jogképesség és a cselekvőképesség, és ezáltal a jogi kategóriáknak megfelelően a személyi jogállás és a jognyilatkozat határmezsgyéjét érinti, amelyet a jövőbeli Egyezmény nem kíván szabályozni.

a) pont

- 20** Egyes jogrendszerekben (ezek száma még mindig nagy) a felnőtt személyes képességei hiányának vagy korlátozottságának szintje határozza meg a jogi cselekvőképtelenség fokát, és ezáltal azt a védelmi rendszert, amely alá az illető kerül (cselekvőképesség korlátozása, gyámság, gondnokság stb.). Az a döntés,

¹⁷ A valamely szerződő államban levő szokásos tartózkodási hely esetén, amennyiben az Egyezmény a joghatóságot a felnőtt állampolgársága szerinti állam hatóságaira ruházza; lásd később a 7. cikk (1) bekezdéséhez fűzött 59. pontot.

amelynek nyomán a felnőtt e kategóriák valamelyikébe kerül, az Egyezmény értelmében vett védelmi intézkedést képez.

Az ebben a bekezdésben említett „védelmi rendszer” lehet általános vagy vonatkozhat a felnőtt egyes jogcselekményeire, vagy tevékenységének csak egy területére, és a korlátozottság, amelyben az illető szenved, úgyszintén lehet részleges is. A normaszöveg nem említi kifejezetten a cselekvőképzetlenség megszüntetését, de a bizottságnak egyértelmű szándéka volt ennek az Egyezmény körébe való vonása, és ezzel a szerződő államok arra kötelezése, hogy a megszüntetést is ismerjék el.

b) pont

- 21** A felnőtt védelme nem szükségképpen jár a cselekvőképzetlenné nyilvánításával. A felnőtt továbbra is ügyeinek ura maradhat, azokat harmadik személy segítségével nélkül intézheti, de „bíróági vagy közigazgatási hatósági védelem alá helyezhető”, és a hatóság szükség esetén megsemmisítheti a felnőtt egyes múltbeli jogcselekményeit vagy kérheti azok megsemmisítését. Ez a tárgya különösen a „*placement sous sauvegarde de justice*” elnevezésű francia jogintézménynek¹⁸.

c) pont

- 22** A védelmi intézkedések vonatkozhatnak gyámságra, gondnokságra vagy más egyenértékű jogintézményre. Itt az arra az esetre létrehozott védelmi rendszerekről van szó, amikor a felnőttet állapotának megfelelően folyamatosan képviselni, vagy egyszerűen segíteni, felügyelni kell, vagy a polgári élet jogcselekményeivel kapcsolatban tanácsadásban kell részesíteni.

d) pont

- 23** Az itt használt fogalmak igen tág értelműek. A „felnőtt személyéért vagy vagyonáért felelős, a felnőttet képviselő vagy segítő személy vagy szervezet” lehet gyám, gondnok vagy *Betreuer* (támogató), de lehet egyszerűen egy irányító gyám is olyan esetekben, amikor nem tekintik szükségesnek a teljes körű gyámság elrendelését¹⁹, vagy a jogi képviselővel fennálló érdekellentét esetén a felnőtt perbeli képviselőjére kijelölt ügygondnok, vagy a jogi képviselő hiányában az orvosi döntések meghozatalra felkért ápolási otthon vagy nyugdíjas otthon stb.

e) pont

- 24** A „felnőtt olyan intézményben vagy más helyen történő elhelyezése, ahol védelme biztosítható” kifejezés igen tág értelmű, és ebbe beletartozhat az az eset is, amikor az intézkedést az érintett beleegyezése nélkül vagy éppen akarata ellenére rendelik el, illetve az érintett személy szabadságának korlátozása nélküli önkéntes elhelyezés is. Néhány küldöttség töröltetni szeretne volna ezt a bekezdést azon az alapon, hogy az elhelyezést gyakorta szociális, orvosi vagy akár közrendi megfontolások határozzák meg, amelyeknek az Egyezmény hatályán kívül kell maradniuk. A nagy többség²⁰ a bekezdés megtartása mellett döntött, egyrészt mivel a védelem területén nehézkes a közjog és a magánjog

¹⁸ A francia polgári törvénykönyv 491. és rákövetkező cikkei.

¹⁹ Lásd például a francia polgári törvénykönyv 499. cikkét.

²⁰ 11 igen szavazattal, 2 nem ellenében, 8 tartózkodás mellett, lásd az 1. sz. jegyzőkönyv 66. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 227. o.].

közötti megkülönböztetés, másrészt a gyermekek védelméről szóló egyezménnyel való szimmetria megőrzése érdekében. Léteznek azonban biztosítékok annak garantálására, hogy az elhelyezés ne ütközzön az elhelyező állam hatóságainak kívánságával (33. cikk, lásd később a 138. pontot).

f) pont

- 25** Ez a pont nagy gyakorlati jelentőséggel bír a felnőttek esetében. A védelmi intézkedések tárgya lehet a „felnőtt vagyonának kezelése, megőrzése és az azzal való rendelkezés”. Ez az igen tág megfogalmazás felöleli a vagyonnal kapcsolatos valamennyi műveletet, különösen az ingatlan eladását, értékpapírok és befektetések kezelését, a felnőttre szálló örökség szabályozását és kezelését.

g) pont

- 26** Ez a pont olyan helyzetet irányoz elő, amelyben a védelem valamely „konkrét beavatkozás engedélyezésére” korlátozódik, ilyen például egy műtét vagy egy eszköz eladása.
- 27** A bizottság a védelmi intézkedések listájáról törölte az 1996. évi egyezmény 3. cikkének f) pontjában szereplő intézkedést (a védendő személy adott személyért felelős más személy általi gondozásának hatósági felügyelete), mivel nem lehetett meggyőző konkrét példát felvonultatni ennek a felnőttek tekintetében fennálló hasznosságára.
- 28** Felmerült a kérdés, hogy a védelmi intézkedések listáját nem kellene-e kiegészíteni egy azt kimondó rendelkezéssel, hogy a védelmi intézkedés mellőzésére vonatkozó rendelkezést is az Egyezmény értelmében vett intézkedésnek kell tekinteni.²¹ A bizottság nem ítélte úgy, hogy egy ilyen rendelkezés Egyezmény szövegébe való felvétele bármiféle célt szolgálna, elfogadta azonban ennek folyományát, nevezetesen a szerződő államok azon kötelezettségét, hogy ismerjék el valamely illetékes hatóságuk tagjának ilyen nemleges döntését.²²

4. cikk (az Egyezmény hatálya alól kizárt témakörök)

- 29** Ez a cikk az Egyezmény hatálya alól kizárt bizonyos témákat vagy kérdéseket veszi számba. A „különösen” szót tartalmazó 3. cikktől eltérően ez a felsorolás tételes. Az Egyezmény hatálya alá tartozik a felnőtt személyének vagy vagyonának védelmét célzó minden, a 4. cikkben ki nem zárt intézkedés.
- 30** Ismételten hangsúlyozni kell, hogy az intézkedésnek konkrétan a felnőtt védelmére kell vonatkoznia, egyébként – mondani se kell – az Egyezmény hatályán kívül esik. Így például természetesen az Egyezményen kívül esnek a felnőtt állampolgárságával kapcsolatos ügyek, vagy ugyanígy a polgári jogi felelősségi szabályok alkalmazása alapján a felnőttnek járó kártérítés megítélése, kivéve annak eldöntését, hogy a személy átveheti, és szükség szerint felhasználhatja-e a megítélt összeget. Ugyanakkor úgy tűnik, hogy ki kell zárni az Egyezmény hatálya alól és a felelősség körébe kell vonni azt, amit időnként a korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen felnőtt „*capacité délictuelle*”-ének (vétőképeségének) is neveznek, azaz az általa okozott károkért polgári

²¹ Ehhez a gondolatmenethez lásd a japán küldöttség 84. sz. munkadokumentumát.

²² Lásd például a 7. cikk (3) bekezdését.

jogi alapon való felelősségre vonhatóságát. Az Egyezmény nem vonatkozik a jogellenes cselekményt elkövető felnőtt védelmére vonatkozó intézkedésekre.

- 31** A 4. cikkben szereplő kizárások mindegyikének más az indoka. Egyesek ahhoz kapcsolódnak, hogy a kizárt kérdéskört már más egyezmények szabályozzák, vagy pedig hogy az Egyezmény szabályai, különösen az *eljáró bíróság* és a *jog megkülönböztetésének* elmaradása nem lennének megfelelőek. A közjogi vonatkozású egyéb kizárásokat illetően nem tűnt lehetségesnek szerződéses korlátozásokat előírni a szerződő államokra olyan kérdésekben, amelyek alapvető érdekeket (büntetőjog, bevándorlás) érintenek.

(1) bekezdés

a) pont (tartási kötelezettségek)

- 32** Az 1973. október 2-i két hágai egyezmény irányadó a tartási kötelezettségek tekintetében alkalmazandó jogra, illetőleg az azokra vonatkozó határozatok elismerésére és végrehajtására. Emellett a Brüsszeli és a Luganói Egyezmény szabályozza – az Európai Unió és az Európai Szabadkereskedelmi Társulás államai között – a joghatóság átvételét a tartási kötelezettségek, és azok elismerése és végrehajtása tekintetében is. Ezekben a tárgykörökben az új Egyezmény emiatt értelmetlen volna vagy az egyezmények ütközésének forrása lenne. Ezért szükség volt a tartási kötelezettségek kizárására.

b) pont (házasság)

- 33** A házasság kizárását a házasságkötésről és a házasságok érvényességének elismeréséről szóló, 1978. március 14-i egyezménnyel való ütközés megelőzésének kívánalma indokolja. Az említett egyezmény 11. cikkének (4) bekezdése lehetővé teszi a szerződő államok számára a házasság érvényessége elismerésének megtagadását, ha saját joguk szerint a házastársak valamelyikének belátási képessége hiányzott. A házasságnak az új Egyezmény hatálya alá vonása kötelezné ezt az államot az ilyen házasság érvényességének elismerésére, ha azt az Egyezménynek megfelelő védelmi intézkedés szerint kötötték meg, ez pedig ellentmondana az 1978. évi egyezménynek.

Az Egyezmény a „használó kapcsolatok”-at a házassággal azonos módon kezeli, a hatálya alóli kizárásuk érdekében. Ez a kifejezés a különmeműek vagy egyneműek együttélésének hivatalosan elismert formáit jelenti azok megnevezése nélkül, legyen szó a skandináv államok és Hollandia joga szerinti bejegyzett élettársi kapcsolatokról vagy az azóta a francia jogba bevezetett élettársi kapcsolatokról („*pacte civil de solidarité*” – „PACS”).²³

- 34** A kizárás kiterjed az élettársi kapcsolat létrehozására, megsemmisítésére vagy felbontására, és – kizárólag a házasság esetében – a különválásra is. Az Egyezmény ezért nem fog vonatkozni arra, hogy a mentálisan korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen személy köthet-e házasságot vagy sem, vagy hogy a házastársak egyike esetében felmerülő vagy később észlelt cselekvőképtelenség képezheti-e alapját a házasság érvénytelenítésének vagy felbontásának.
- 35** Másfelől az Egyezményt alkalmazni kell a házasság és hasonló kapcsolatok joghatásaira. A bizottság elvetett minden olyan javaslatot, amely ezek kizárását célozta. Valójában úgy tűnt, hogy az élettársak közötti kapcsolatot és különösen

²³ Az 1999. november 15-i 99-944. sz. törvény.

az élettársak képviselőjét – az irányadó házassági vagyoni viszonyoktól függetlenül – az Egyezmény körébe kell vonni annyiban, *amennyiben azok célja az esendő élettárs védelme*. Az ellenkező esetben a kizárás az 1. cikk (1) bekezdésének következménye. Ezért az, hogy az élettárs kérheti a bíróságtól az akaratának kifejezésére képtelen élettársa képviselőjére való felhatalmazást (a francia polgári törvénykönyv 219. cikke) az Egyezmény értelmében vett védelmi intézkedés, mivel az a beteg élettársra irányul. Másfelől az egészséges élettárs által a bíróságtól egy olyan önállóan végzendő ügyletre vonatkozóan kérhető felhatalmazás, amelyhez az élettárs közreműködésére lenne szükség (a francia polgári törvénykönyv 217. cikke) az egészséges élettárs vagy a család, nem pedig a beteg élettárs érdekét szolgálja. Emiatt ez az Egyezmény hatálya alá esik, az 1. cikk (1) bekezdésében meghatározottak szerint. Hasonlóképpen a családi elhelyezés meghatározására vonatkozó szabályok sem a korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen élettárs védelmét szolgálják, ezért azok elvi alapon ki vannak zárva az Egyezmény hatálya alól. Ugyanakkor azt a határozatot, amellyel a bíróság ezeket a szabályokat egy egyedi esetben az élettárs védelme érdekében alkalmazza, az Egyezmény értelmében vett védelmi intézkedésnek kell tekinteni.

c) pont (házassági vagyoni rendszerek)

- 36** A házassági vagyoni rendszerek kizárása a házassági vagyoni rendszerekre alkalmazandó jogról szóló, 1978. március 14-i egyezmény létezése miatt kézenfekvőnek látszott.²⁴ A következetesség érdekében ez kiterjesztésre került „minden hasonló kapcsolat”-ra.

A házasság joghatásainak az Egyezmény alá vonása és a házassági vagyoni rendszerek kizárása az azon jogrendszerekből ismert besorolási problémákat fog okozni, amelyekben e két kategóriára eltérő kapcsoló tényezők vonatkoznak. Ez a besorolási probléma azonban itt igen korlátozott mértékűnek tűnik, mivel az élettársak házassági vagyoni rendszer körébe tartozó képviselői szabályainak célja elméletben a rendszer működésének biztosítása, miközben feltételezhető, hogy a beteg élettárs védelmével kapcsolatosak a házasság joghatásai alá tartoznak.

d) pont (célvagyon [trust] és öröklés)

- 37** A célvagyon kizárása érthető azon aggályra figyelemmel, hogy az Egyezménynek nem szabad a tulajdonjogi rendszerekbe, és általánosabban a tulajdonjogi kategóriákba beavatkoznia. Emellett a célvagyonnal kapcsolatos nemzetközi magánjogi kérdésekkel már külön egyezmény foglalkozik.²⁵

A kizárást megszorítóan kell értelmezni és azt a célvagyon működésével kapcsolatos szabályokra kell korlátozni. Konkrét példát véve, a célvagyon kizárásának az lesz a jogkövetkezménye, hogy abban az esetben, ha a bizalmi vagyonkezelő halála esetére a célvagyon létrehozó jogi aktus helyettesről nem rendelkezett, a másik vagyonkezelő bírósági kijelölése nem tekinthető az Egyezmény hatálya alá tartozó védelmi intézkedésnek.²⁶ Ezzel szemben a felnőtt azon képviselőjének kijelölése, aki jogosult a célvagyon bevételeinek felvételére, vagy a célvagyon megszűnése esetén a célvagyon eszközeinek a felnőtt nevében

²⁴ Azon tény ellenére, hogy ez az Egyezmény kizárja hatálya alól a házastársak jogképességét (az 1. cikk (2) bekezdésének 3. pontja).

²⁵ A vagyonkezelőkre alkalmazandó jogról és elismerésükről szóló 1985. július 1-jei Hágai Egyezmény.

²⁶ A célvagyonról szóló egyezmény 8. cikkének a) pontja a célvagyonra irányadó jog hatálya alá utalja „a vagyonkezelők kijelölését, lemondását és visszahívását, azt, hogy ki járhat el vagyonkezelőként, és a vagyonkezelői tisztség átruházását”.

történő átvételére, az Egyezmény hatálya alá tartozik, mivel ez a felnőtt védelmét szolgáló intézkedés. Emellett a célvagyonról szóló egyezmény kivételt tartalmaz a kiskorúak és a cselekvőképtelen felek védelmével kapcsolatban a kollíziós szabályok alapján kijelölt eljáró bíróságra vonatkozó kötelező törvényi rendelkezések vonatkozásában.²⁷

- 38** Az öröklés teljes kizárása is a gyermekek védelméről szóló egyezményből ered, különösen a *haláleset miatti öröklésre alkalmazandó jogról szóló, 1989. augusztus 1-jei egyezmény*nel való ütközést megelőzendő.

Ez például azt jelenti, hogy ha az öröklésre irányadó jog azt írja elő, hogy a felnőtt örökös csak bizonyos védelmi intézkedések révén fogadhatja el az öröklést vagy mondhat le arról, illetve köthet öröklési szerződést, az Egyezmény ezekre a védelmi intézkedésekre nem fog vonatkozni. Legfeljebb az engedhető meg, hogy ha az öröklésre irányadó jog a felnőtt örökös jogi képviselőjének közreműködését írja elő, ennek a képviselőnek a meghatározása az Egyezmény szabályainak alkalmazásával történjen.

e) pont (szociális biztonság)

- 39** A szociális biztonság kizárását az magyarázza, hogy az ellátásokat olyan szervek fizetik, amelyek meghatározása pontos kapcsoló tényezőktől függ, figyelembe véve a társadalombiztosítás keretében biztosított személy munkavégzésének helyét vagy szokásos tartózkodási helyét, és ezek nem feltétlenül felelnek meg az Egyezmény szabályainak. Másfelől az Egyezmény hatálya alá kerül a felnőtt azon képviselőjének kijelölése, aki jogosult a társadalombiztosítási ellátások felvételére, azzal, hogy a társadalombiztosítási szabályozás speciális szabályokat írhat elő.

A bizottság nem vette át Dánia, Finnország, Norvégia és Svédország küldöttségének azon javaslatát, hogy a társadalombiztosítás mellett legyen kizárva a szociális gondozási szolgáltatások is²⁸, de egyértelműen kifejezte azon szándékát, hogy az e pont értelmében vett szociális biztonságot kiterjesztően, az egyes szerződő államok jogában a szó szoros értelmében vett társadalombiztosításon túlmutatóan kell értelmezni.

Elfogadható lehet, hogy ki kellene zárni az Egyezmény hatálya alól a jövedelem pótló készpénzjuttatásokat, vagy akár bizonyos természetbeni szociális biztonsági juttatásokat is. Ez azt jelentené, hogy azok juttatásáról saját területén bármelyik állam a saját szabályai szerint dönthet a területén tartózkodó bármely korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen felnőtt vonatkozásában anélkül, hogy az Egyezmény joghatósági szabályai kötnék, és hogy más szerződő államoknak el kellene ismerniük ezeket a döntéseket, és adott esetben felelősséget kellene vállalniuk azok végrehajtásáért.

f) pont (egészség)

- 40** Az Egyezmény alól az egészség és az oktatás nincs teljes egészében kizárva, csak az egészen belül az általános jellegű állami intézkedések, például amelyek kötelezővé teszik a védőoltásokat. Egy adott felnőtt konkrét gondozó intézményben történő elhelyezése vagy az a döntés, hogy rajta operációt hajtsanak végre, például az Egyezmény hatálya alá tartozik.

²⁷ 15. cikk a) pont

²⁸ 11. sz. munkadokumentum, 2. sz. jegyzőkönyv, 40–49. pont [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 230. o.].

- 41 A bizottság csak azután jutott erre a – különbizottság által már elfogadott – megoldásra, hogy elhúzódó viták folytak az *orvosi és egészségügyi kérdések* Egyezmény hatálya alól való teljes körű kizárásának célszerűségéről. Még egy különleges munkacsoport is felállításra került Nygh úr, Ausztrália küldötte elnökletével abból a célból, hogy a legtöbb küldöttség számára elfogadható megoldást érjenek el.

Az orvosi kérdések kizárását támogatók az alábbi érveket sorakoztatták fel: Ha ezek a döntések az egyezmény alkalmazási körébe tartoznának, egyesek attól tartanának, hogy meggyőződésük ellenére kötelesek lennének elismerni vagy akár végre is hajtani orvosi jellegű döntéseket, így a korlátozottan cselekvőképességű vagy cselekvőképtelen felnőttek esetében abortuszt vagy sterilizációt elrendelő intézkedéseket. Mások attól tartottak, hogy az orvosi rendszer megakadhat, ha egy kezeléssorozat felírása vagy egy műtét elvégzése előtt az orvosoknak még nem sürgős esetekben is – felelősségre vonás kockázata mellett – be kellene szerezniük egy másik szerződő állam illetékes hatóságaitól a szükséges felhatalmazást. Másfelől a kizárás ellenzői azzal érveltek, hogy ha az orvosi kérdések kikerülnek az Egyezményből, akkor az alapján véve nem tudná megvalósítani a betegek és idősek védelmének célkitűzését, és a felnőtt vagyonának védelmét szolgáló egyezményre redukálná.

Az elhúzódó viták alatt a bizottság mérlegelte a kizárás alternatíváit, így az orvosi kérdésekre külön joghatósági szabályok elfogadását, amelyek közül a legradikálisabb azzal járt volna, hogy az ezen a téren hozzájárulást és felhatalmazást igénylő kérdéseket be kell terjeszteni azon állam hatóságaihoz és jogrendszeréhez, amelyikben az orvos dolgozik.

- 42 A tárgyalások utolsó napján a bizottság végül megtalálta az összes küldöttség számára elfogadható megoldást.²⁹ Elvetette az orvosi és egészségügyi kérdések teljes vagy részleges kizárására, vagy azok külön joghatósági rendszer alá vonására vonatkozó összes javaslatot. Úgy ítélte meg, hogy míg az orvostudomány területére és az Egyezmény értelmében vett hatóságnak nem minősülő orvosok hatáskörébe tartozó orvosi intézkedések az Egyezmény hatályán kívül esnek, anélkül, hogy ezt a szövegben ki kellene mondani, másfelől az említett orvosi intézkedésekhez kötődően a felnőtt képviseletével kapcsolatos jogi kérdések (felhatalmazások vagy a jogi, illetve eseti képviselő kijelölése) az Egyezmény hatálya alá tartoznak és azokra annak általános szabályait kell alkalmazni, erre kivételes szabályok megfogalmazása nélkül. Az Egyezményben emiatt – a 4. cikk (1) bekezdésének f) pontjától eltekintve – nem találhatók utalások orvosi vagy egészségügyi kérdésekre. Alább kerülnek feltüntetésre az orvosi területen leggyakrabban alkalmazott joghatósági szabályok (10. és 11. cikk), amelyek nem bénítják le az orvosi rendszert. Továbbá a kötelező jogszabályokról szóló 20. cikk és a megkeresett állam közrendjébe vagy kötelező jogszabályába ütköző intézkedés elismerésének megtagadását lehetővé tevő 22. cikk rendezi azon államok aggályait, amelyek eredetileg ki kívánták zárni az orvosi kérdéseket az Egyezmény hatálya alól.

g) pont (bűncselekménnyel kapcsolatos intézkedések)

- 43 Az Egyezménynek a felnőttek védelmével és nem büntetőjogi szankciókkal kell foglalkoznia, az elválasztó vonalat azonban nehéz ezek között meghúzni. A bizottság elvetette azt az ötletet, hogy meg kellene különböztetni represszív és nevelő jellegű intézkedéseket. Egy ilyen megkülönböztetés súlyos besorolási problémákat vetett volna fel. Ezenkívül a büntetőjogilag szankcionálandó

²⁹ 114. sz. munkadokumentum, amelyet húsz delegáció ismertetett.

magatartás (például gyilkosság, nemi erőszak, fegyveres támadás) esetében a jogsértés elkövetésének helye szerinti állam számára nem lenne kívánatos az, hogy repressziós hatáskörét általános szabályai szerint gyakorolhatja, viszont nem hozhat szakosított intézményben történő elhelyezéssel járó intézkedést, illetve nem írhat elő orvosi-szociális kezelést³⁰ – még ha ezt megfelelőbbnek tartja is –, mert az Egyezmény alapján nincs joghatósága a felnőtt vonatkozásában védelmi intézkedések meghozatalára. A védelemre szoruló személy által elkövetett bűncselekmények nyomán meghozandó intézkedések Egyezmény alóli kizárása a bizottság azon szándékát fejezi ki, hogy nem kívánja korlátozni a szerződő államok hatáskörét az említett bűncselekmények vonatkozásában általuk megfelelőnek tartott intézkedések meghozatalára, legyenek azok büntető vagy nevelő jellegűek.

A „személy által elkövetett bűncselekmények miatt a személy vonatkozásában hozott intézkedések” kifejezés azt jelzi, hogy csak a védelemre szoruló személy által elkövetett bűncselekményekből eredő és csak az adott személyre vonatkozó intézkedésekről, és nem harmadik személyek által elkövetett bűncselekményekről van szó, amelyek esetlegesen az Egyezmény hatálya alá tartozó felnőtt tekintetében konkrét védelmi intézkedéseket indokolnak.

A „felnőtt” szó helyett a „személy” szó használatával a g) pont folytonossági kapcsolatot kíván teremteni a gyermekek védelméről szóló egyezménnyel. A g) pont azokra az esetekre vonatkozik, amikor a bűncselekményt a védelemre szoruló személy még kiskorúként követte el, azaz ha az intézkedésre akkor kerül sor, amikor a bűncselekmény elkövetője betöltötte a 18. életévét.

A g) pontban említett intézkedések kizárásához szükséges és elégséges, hogy a védelemre szoruló személy által elkövetett cselekmény a büntetőjog alapján büntetendő legyen, bárki is kövesse azt el. A normaszöveg nem követeli meg ebben a konkrét esetben a cselekmény elkövetője elleni büntetőeljárás megindítását. Demens állapota megvédheti őt a büntetőeljárástól.

h) pont (menedékjog és bevándorlás)

- 44** A 4. cikk e pontja kizárja az Egyezmény hatálya alól „a menedékjogra és a bevándorlásra vonatkozó” határozatokat, mivel ezek a határozatok az állam szuverén hatásköréből erednek. Csak az ezekre a kérdésekre, más szóval a menedékjog vagy a tartózkodási engedély megadására vonatkozó határozatok kizártak. Másfelől azonban a menedékjogot vagy tartózkodási engedélyt kérelmező felnőtt védelme és képviselője az Egyezmény alkalmazási körébe tartozik. Az Egyesült Államok küldöttségének arra vonatkozó javaslatát (12. sz. munkadokumentum), hogy az Egyezmény alkalmazási köre alól legyenek kifejezetten kizárva az állampolgársággal kapcsolatos határozatok, visszavonták egy arra vonatkozó észrevétel nyomán, hogy ezek kizárása lezárt kérdés, mivel ezek a határozatok nem védelmi intézkedések.

i) pont (közbiztonság)

- 45** Ez az 1996. évi egyezményhez és a különbizottság előzetes egyezménytervezetéhez képest is új kizárás elsődlegesen azon felnőttek elzárására vonatkozik, akik mentális betegségük folytán veszélyt jelentenek harmadik személyekre.

³⁰ Egyes közelmúltbeli jogszabályok pedofília esetére a bűnismétlés megelőzésére írják elő.

Egyes küldöttségek ki szerettek volna zárni az Egyezmény alkalmazási köréből minden, pszichiátriai okból hozott kényszerelhelyezési intézkedést, megelőzendő az elismerési és végrehajtási szakaszban felmerülő problémákat.³¹ Mégis nehéz volt ezt a kizárást összeegyeztetni az Egyezmény értelmében vett intézkedések 3. cikk e) pontjában szereplő felsorolásában foglalt, az elhelyezésre való hivatkozással (lásd fentebb a 24. pontot). Emiatt a küldöttségek annak javára módosították javaslatukat, hogy csak a veszélyes felnőttekkel kapcsolatos kényszerelhelyezési intézkedések kerüljenek kizárásra az Egyezmény hatálya alól.³² Az elképzelés az volt, hogy a közbiztonság érdekében elrendelt, az Egyezmény célján kívül eső, nem pedig a felnőtt védelmére előírt elhelyezés kerüljön kizárásra az alkalmazási körből. Mivel azonban a pszichiátriai betegségben szenvedő felnőtt magára nézve is veszélyes lehet és védő elzárásra lehet szüksége, bölcsőbbnek tűnt ezen a helyen csupán a közbiztonságra utalni, az elhelyezésre nem.³³ A végül elfogadott normaszöveg jelentékenyen korlátozza a kizárás hatályát. Csak azok az intézkedések kizártak, amelyek „kizárólag a közbiztonságra irányulnak”³⁴. Emiatt az egyszerre a közbiztonság és a felnőtt érdekében elrendelt kényszerelhelyezési intézkedés továbbra is az Egyezmény alkalmazási körébe tartozik.

(2) bekezdés

- 46** E bekezdés célja, hogy a kizárások szigorúan a szükséges mértékre korlátozódjanak, más megfogalmazásban arra, ami közvetlenül a kizárt tárgykörökre vonatkozó szabályozásba tartozik, de ne az általános jellegű, meghozandó védelmi intézkedésekre, még akkor is, ha az intézkedések ezeket a tárgyköröket érintik. Így az (1) bekezdés a) pontja szerinti kizárás azt jelenti, hogy a felnőtt tartási igénye nem tartozik az Egyezmény körébe, a (2) bekezdésből ugyanakkor egyértelmű, hogy az Egyezményt alkalmazni kell azon személy meghatározására, aki az eljárásban a felnőtt képviselőjében megjelenik. Az (1) bekezdés b) pontja alapján hasonlóképpen ki van zárva az Egyezmény hatálya alól az a kérdés, hogy a korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen felnőtt számára jogi képviselőjének kell-e a házasságkötést engedélyeznie, de az adott esetben más feladatok mellett a házasság engedélyezésére is felkért jogi képviselő meghatározása az Egyezmény körébe tartozik. Vagy újfent, noha az állampolgárság önmagában idegen az Egyezmény alkalmazási körétől, kifejezett kizárás szükségessége nélkül is³⁵, és ezért az Egyezmény nem vonatkozik arra a kérdéskörre, hogy a korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen felnőttet a honosítás iránti kérelem benyújtása során segíteni vagy képviselni kell-e, a segítésére vagy képviselőjére felhatalmazott személy kijelölése az Egyezmény hatálya alá tartozó intézkedés. A 4. cikk joghatása általánosságban az olyan kérdésköröknek az Egyezmény alkalmazási köréből való kizárása, amelyek a megkeresett hatóságra vonatkozó nemzetközi magánjog alapján a kizárt kategóriába tartoznak, mint a házassági vagyoni jogi rendszerek vagy az öröklés, ha azonban ebben az összefüggésben – például házassági szerződés vagy öröklési szerződés megkötése céljából – felmerül a képviselő problémaköre, az Egyezményt alkalmazni kell.

³¹ Lásd a 4., 1. és 13. sz. munkadokumentumot, valamint a 13. sz. munkadokumentumra vonatkozó igen szoros szavazást (2. sz. jegyzőkönyv, 103. pont [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 234. o.]).

³² 60. sz. munkadokumentum.

³³ 52. sz. munkadokumentum és elfogadása, 8. sz. jegyzőkönyv, 58. pont [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 278. o.]).

³⁴ 86. sz. munkadokumentum és elfogadása, 15. sz. jegyzőkönyv, 50. pont [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 325. o.]).

³⁵ Lásd fentebb, 44. pont [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 325. o.].

A (2) bekezdés megfogalmazása az Egyezmény kizárt tárgykörökben való alkalmazását csak „a felnőtt képviselőjeként történő eljárásra való jogosultság” tekintetében garantálja, és főszabályként az említett képviselő jogkörei a kizárt tárgykörre alkalmazandó jog hatálya alá tartoznak. Például ha a felnőttre háramló öröklésre alkalmazandó jog tiltja a ráháramló öröklés képviselője általi egyszerű elfogadását³⁶, ezt a jogot kell alkalmazni a képviselő jogköreinek korlátozására, nem pedig azt, amely az Egyezmény szerint a képviselő kijelölésére vonatkozott.

II. FEJEZET – JOGHATÓSÁG

- 47** Ez a fejezet azon két megközelítés egyesítésének eredménye, amelyek a különbizottságban megosztották a küldöttségeket.

Az első megközelítés szerint a felnőttek védelme és a velük foglalkozni kész néhány ember számára elérhető bíróság biztosítása érdekében kívánatos volt egy vagylagos joghatósági rendszert előírni, az esetlegesen felmerülő joghatósági ütközések kiiktatása érdekében perfüggőségi rendelkezésekkel kiegészítve. A felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságai ezért egyenrangúak lesznek az állampolgársága szerinti állam hatóságaival, szükség esetén megerősítve egy kiegészítő kapoccsal (a vagyon fekvése, a felnőtt korábbi lakóhelye vagy a gondozására kész személyek lakóhelye), és esetlegesen a felnőtt előző szokásos tartózkodási helye szerinti hatóságokkal, ugyanezen elemekkel erősítve. Emellett joghatóságot kapnának a felnőtt vagyonának fekvése szerinti állam hatóságai a vagyon védelmével kapcsolatos intézkedések meghozatalára.

A második megközelítés az 1996. évi egyezmény vezérelvének – a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságai joghatóságának – megtartását részesítette előnyben, más hatóságok joghatóságát ezek hozzájárulásához kötve, függetlenül attól, hogy ezek a felnőtt korábbi szokásos tartózkodási helye, állampolgárságának állama, vagyonának fekvése vagy a rokonok szokásos tartózkodási helye szerinti hatóságok. A javaslat az volt, hogy elsőbbséget kell biztosítani a felnőtt által kifejezetten kijelölt joghatóságnak, és ilyen kijelölés hiányában a szokásos tartózkodási hely joghatóságának vagy az általa engedélyezett joghatóságnak.

- 48** A különbizottság sikeresen feloldotta ezt az ellentétet, és az elfogadott szöveg általános szerkezetét a diplomáciai bizottság is megtartotta. Az elsődleges joghatóság a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságaihoz került (5. cikk), de elismert a felnőtt állampolgársága szerinti állam hatóságainak vagylagos, noha különös joghatósága (7. cikk) és számos más kiegészítő joghatósági ok, amelyek mindezek ellenére a szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságainak hozzájárulásához kötöttek (8. cikk). Elfogadott egyben a felnőtt vagyonának fekvése szerinti állam hatóságainak a vagyonra vonatkozó védelmi intézkedések meghozatalára vonatkozó joghatósága (9. cikk), valamint azon állam joghatósága vészhelyzeti intézkedések (10. cikk) vagy a személy védelmére szolgáló, korlátozott területi hatályú ideiglenes intézkedések meghozatalára (11. cikk), amelynek területén a felnőtt tartózkodik (10. és 11. cikk) vagy az adott felnőtt vagyona található (10. cikk).

³⁶ Lásd például a francia polgári törvénykönyv 461. cikkét, a 495. cikkel együtt értelmezve.

5. cikk (a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti hatóságok joghatósága)

(1) bekezdés

- 49 Ez a bekezdés szó szerint átveszi a gyermekek védelméről szóló egyezmény 5. cikkének (1) bekezdését. A felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatóságainak elsődleges joghatósága nem vetett fel nehézségeket és egyhangú elfogadást nyert. Nem szerepel itt a szokásos tartózkodási hely fogalommeghatározása, amelynek az ahhoz fűződő fontos jogkövetkezmények ellenére ténykérdésnek kell maradnia. A szokásos tartózkodási hely valamely egyezményben történő kvalitatív vagy kvantitatív meghatározásának hátránya az lenne, hogy megkérdőjeleződne a kifejezés értelmezése számos más olyan egyezményben, amely azt használja.

(2) bekezdés

- 50 Továbbra is a gyermekek védelméről szóló egyezményhez hűen a bizottság ugyanilyen egyhangúsággal fogadta el azt, hogy a felnőtt szokásos tartózkodási helyének egy másik szerződő államra változása esetén a joghatóság átszáll az új szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságaira. Az első állam által hozott intézkedések hatályának fennmaradását a 12. cikk rendezi (lásd később).

A szokásos tartózkodási hely változásába egyaránt beleértendő a korábbi szokásos tartózkodási hely megszűnése és egy új szokásos tartózkodási hely létesítése. Előfordulhat, hogy e két elem között eltelik bizonyos idő, de az új szokásos tartózkodási hely létesítése lehet azonnali is az érintett felnőtt hosszú távra szóló vagy akár végleges költözése egyszerű okánál fogva. Ebben az esetben ez ténykérdés, amelynek értékeléséről a megkeresett hatóságoknak kell dönteniük.

- 51 A bizottság nem tárgyalta meg újra a szokásos tartózkodási hely változásával kapcsolatos azon kérdéseket, amelyeket a gyermekek védelméről szóló egyezmény tárgyalásai során részletesen megvitattak. Ezzel hallgatólagosan elfogadta az ott született megoldásokat. Ezért amennyiben a felnőtt szokásos tartózkodási helyének egyik államról a másikra történő megváltozása akkor történik, amikor védelmi intézkedés iránti kérelemmel az első szokásos tartózkodási hely szerinti hatóságokhoz fordultak, a korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti joghatóság fennmaradását (*perpetuatio fori*) el kell utasítani abban az értelemben, hogy a szokásos tartózkodási hely megváltozása önmagában megfosztja a korábbi szokásos tartózkodási hely hatóságait joghatóságuktól és azokat a joghatóság gyakorlásának megtagadására kötelezi.³⁷
- 52 Az 5. cikk azt feltételezi, hogy a felnőtt szokásos tartózkodási helye valamely szerződő államban van. A szokásos tartózkodási helynek szerződő államról nem szerződő államra változásakor az 5. cikk alkalmazhatósága a lakóhely változásától kezdődően megszűnik, és semmi nem gátolja az előző szokásos tartózkodási hely szerinti hatóság által már megindított eljárás esetében a joghatóság nemzeti eljárásjog szerinti megtartását, noha az Egyezmény már nem köti a többi szerződő államot az említett hatóság intézkedéseinek elismerésére.³⁸

³⁷ Lásd a gyermekek védelméről szóló egyezményről szóló magyarázó jelentés 42. pontját.

³⁸ Ez a gyermekek védelméről szóló egyezmény vonatkozásában elfogadott megoldás. Lásd a fenti jelentés 30. pontjában szereplő hivatkozásokat.

6. cikk (menekült, lakóhelyüket elhagyni kényszerült vagy szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkező felnőttek)

- 53** Ez a cikk szó szerint átveszi a gyermekek védelméről szóló egyezmény 6. cikkét, ezért ugyanazok a megjegyzések kíváncsnak hozzá.

(1) bekezdés

- 54** Az ebben a bekezdésben tárgyalt felnőtteknek – a sürgősségi helyzetek mellett – gyakran szükségük van védelmük hosszú távú megszervezésére. Például ténylegesen előfordulhat, hogy menedéjog iránti kérelem benyújtására vagy tartózkodási helyük szerinti államban lévő vagyonuk eladására kell őket irányítani. Ezért védelmüket meg kell szervezni, és az Egyezmény által a szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságainak biztosított szokásos joghatóság itt nem érvényesül, mivel e felnőttek vélhetően megszakítottak minden kapcsolatot a korábbi szokásos tartózkodási helyük szerinti állammal, és az őket ideiglenesen menekültként befogadó államban való tartózkodásuk ideiglenes jellege nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy ott szokásos tartózkodási helyet létesítettek. Ezért a legegyszerűbb megoldás – a gyermekek esetéhez hasonlóan – az volt, hogy ilyen helyzetekben a szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságainak szokásos általános joghatóságát azon állam hatóságai kapják meg, amelynek területén a felnőtt tartózkodik.

(2) bekezdés

- 55** Ez a bekezdés kiterjeszti az (1) bekezdés megoldását „azokra a felnőttekre, akiknek szokásos tartózkodási helye nem határozható meg”. Ebben az esetben azon hely bírósága, ahol a felnőtt tartózkodik, a szükségszerű joghatóság szerepét tölti be. Ez a joghatóság megszűnik, amint megállapítást nyer, hogy a felnőtt szokásos tartózkodási helye máshol van. Ha ez a szokásos tartózkodási hely valamely szerződő állam területén van, ennek az államnak a hatóságai fognak joghatósággal rendelkezni. Ha ez nem szerződő államban van, azon állam hatóságai, amelynek területén a felnőtt tartózkodik, nem rendelkeznek egyébbel, mint a 10. és 11. cikkel nekik adott korlátozott joghatósággal (lásd lent és lásd még a 89. pontot).

Azt a helyzetet, amelyikben ez a szöveg irányadó, gondosan meg kell különböztetni a szokásos tartózkodási hely 5. cikk (2) bekezdésében előírt változásától. A szokásos tartózkodási hely államok közötti változásakor a korábbi szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságai megtartják joghatóságukat mindaddig, amíg a felnőtt nem szerez szokásos tartózkodási helyet abban az államban, amelybe költözött. A 6. cikk (2) bekezdését nem szabad arra használni, hogy ez utóbbi állam hatóságai azonnal általános joghatóságot kapjanak azon az alapon, hogy a felnőtt korábbi szokásos tartózkodási helyét elveszítette és még nem létesített újat. Ez a téves értelmezés különösen veszélyes lenne abban az esetben, ha a felnőtt költöztetéséről a beleegyezése nélkül született döntés. Ez ténylegesen megfosztaná a felnőtt költözése előtti szokásos tartózkodási helye szerinti hatóságokat attól a lehetőségtől, hogy a felnőttet visszaköltöztessék, tekintettel azon állam joghatóságának és hatóságai intézkedéseinek a 7. cikk (2) és (3) bekezdésével elismert elsődlegességre, amelyikbe a felnőtt költözött. Ezért észszerű várakozási időre van szükség a 6. cikk (2) bekezdésének aktiválása előtt az arról való meggyőződés biztosítása érdekében, hogy a megfelelően meghatározott előző szokásos tartózkodási helyet a felnőtt véglegesen elhagyta.

7. cikk (a felnőtt állampolgársága szerinti állam hatóságainak vagylagos különös joghatósága)

- 56** Ez a cikk a vagylagos nem hierarchikus joghatóság támogatói és a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságainak teljes mértékben alárendelt joghatóságok támogatói közötti, fent ismertetett kompromisszum első és legalapvetőbb eleme.³⁹ Az (1) bekezdés a felnőtt állampolgársága szerinti állam hatóságai vagylagos joghatóságának elvét fekteti le és rögzíti annak feltételeit. A (2) és a (3) bekezdés a vagylagos jelleget határozza meg.

(1) bekezdés

- 57** Ez a bekezdés „egy, a felnőtt állampolgársága szerinti szerződő állam” hatóságainak ad joghatóságot. A határozatlan névelő használata azt jelzi, hogy ha a felnőttnek több állampolgársága van, a joghatóság vagylagosan minden egyes olyan állam joghatóságát megilleti, amelynek állampolgára.

Az állampolgárság szerinti állam (vagy valamely állampolgárság szerinti állam) joghatósága megállapításához nincsen szükség más kapcsoló tényezőre, így a felnőtt korábbi lakóhelyére, rokonok lakóhelyére vagy vagyon jelenlétére, illetve a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságaitól engedély kérésére. Ezt egyértelműen vagylagos joghatósági ok.

Ez a joghatóság általános, mint a szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságainak joghatósága, és a felnőtt vagy a felnőtt vagyona vonatkozásában védelmi intézkedésekre jogosít.

- 58** Ennek ellenére ez a joghatóság kizárt „a menekült felnőttek vagy azon felnőttek esetében, akik az állampolgárságuk szerinti országon belüli zavargások miatt országuk elhagyására kényszerülnek”. A felnőtt állampolgársága szerinti állam hatóságai ténylegesen nem lennének abban a helyzetben, hogy védelmet gyakoroljanak azon felnőtt felett, aki – akár az őt ért üldöztetés vagy az üldöztetés veszélye (a menekültek helyzete), akár az ott folyó zavargások miatt – elhagyni kényszerült az államot. Többes állampolgárság esetében a normaszöveget úgy kell értelmezni, hogy a 7. cikkben előírt joghatóságot valamennyi, a felnőtt állampolgársága szerinti állam hatóságai gyakorolhatják, azon állam kivételével, amelyet el kellett hagynia.

- 59** Noha a szövegben konkrétan nem szerepel, a szöveg azon a feltételezésen alapul, hogy a felnőtt szokásos tartózkodási helye valamely szerződő államban van. Ha nem ez a helyzet, semmi nem gátolja a felnőtt állampolgársága szerinti szerződő államot abban, hogy nemzeti joga szerint intézkedéseket hozzon a felnőtt védelmére. Mivel azonban a 7. cikk a felnőtt állampolgársága szerinti szerződő állam hatóságainak a szokásos tartózkodási hely szerinti állam – amely szükségképpen egy szerződő állam⁴⁰ – vagy a helyébe lépő állam hatóságainak tájékoztatását írja elő, nem vizsgálja azt az esetet, amikor a felnőtt szokásos tartózkodási helye nem szerződő államban van, illetve amikor a felnőtt (a 6. cikk (1) bekezdése szerinti helyzetben) nem szerződő államban tartózkodik. Ebben az esetben a többi szerződő állam nem lesz köteles a felnőtt állampolgársága szerinti állam hatóságai által hozott intézkedések elismerésére.

³⁹ Lásd fentebb a II. fejezet bevezetését.

⁴⁰ A 7. cikk (1) bekezdése az 5. cikk vagy a 6. cikk (2) bekezdése szerinti joghatósággal rendelkező hatóságokra utal, amelyek így szerződő államok hatóságai.

- 60 Az 5. cikk vagy a 6. cikk (2) bekezdése szerint joghatósággal rendelkező hatóságok előzetes tájékoztatásának követelményén túlmenően⁴¹ az állampolgárság szerinti állam hatóságai joghatóságukat csak akkor tarthatják meg, „ha úgy ítélik meg, hogy alkalmasabbak a felnőtt érdekének megítélésére”. E megítélés során figyelembe vehetik más, a fenti 57. pontban meghatározott kapcsoló tényezők fennállását. A joghatóság felnőtt állampolgársága szerinti hatóságok általi gyakorlásának e pozitív feltétele ugyanakkor rugalmas, lehetővé téve a hatóságok számára a joghatóság hiányának megállapítását, ha megítélésük szerint a szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságai, vagy a szokásos tartózkodási hely szerinti állam által a 8. cikk szerint védelmi joghatóság gyakorlására felkért (lásd később) bármely más állam hatóságai alkalmasabbak ezen érdekek megítélésére.

(2) bekezdés

- 61 Ez a bekezdés – a következőhöz hasonlóan – a felnőtt állampolgársága szerinti állam hatóságai joghatóságának különös jellegét jelzi.

Három körülmény gátolhatja meg e joghatóság gyakorlását: amikor az 5. cikk, a 6. cikk (2) bekezdése vagy a 8. cikk⁴² szerint az illetékes hatóságok megtették a helyzet megkövetelte összes intézkedést, amikor az intézkedés mellőzése mellett döntöttek, vagy végül amikor az eljárás már előttük folyamatban van. Ilyen eset fennállásakor az állampolgárság szerinti hatóságoknak joghatóságuk hiányát kell megállapítaniuk, és amennyiben az eljárást elsőként náluk indították meg, az ügyet meg kell szüntetniük, amennyiben tudomást szereznek arról, hogy az eljárás az említett hatóságok bármelyike előtt már megindult.

Különösen ezen utolsó körülmény tekintetében a normaszöveg nem említi, hogy az 5. cikk vagy a 6. cikk (2) bekezdése erejénél fogva joghatósággal rendelkező hatóságok előtt folyó eljárások „céljának meg kell egyeznie” a felnőtt állampolgársága szerinti állam hatóságai előtt folyó eljárás céljával. Ez a pontosítás lehetővé tenné a felnőtt vagyonával kapcsolatos védelmi intézkedés iránt megkeresett, állampolgárság szerinti hatóságoknak joghatóságuk megtartását, ha a szokásos tartózkodási hely szerinti hatóságokhoz a felnőtt személyével kapcsolatos kérés érkezik. A pontosítás azonban elutasításba ütközött amiatt, mert e két vonatkozás szinte minden esetben egybefonódik, és a vagyon eladására vonatkozó engedély például kérhető a felnőtt megélhetési minimumforrásainak biztosítására, amely így személyének érdekében áll.

- 62 A felnőtt állampolgársága szerinti állam joghatósága csak akkor szűnik meg, ha ezeket a hatóságokat az 5. cikk, a 6. cikk (2) bekezdése vagy a 8. cikk szerint illetékes, joghatóságát a múltban vagy jelenleg gyakorló hatóság a szövegben említett három körülmény egyikéről értesítette. Az erről való tudomásszerzés nem lenne számukra elegendő, még ha az az ügy irataiból történik is. Az állampolgárság szerinti államnak a joghatósága gyakorlására vonatkozó szándékról való értesítést követően fennálló tájékoztatási kötelezettsége fontos, mivel ez nyújt bizonyosságot arra, hogy amikor az állampolgárság szerinti hatóság beavatkozásra készül, a szokásosan illetékes hatóság értékeli azokat a

⁴¹ *A kiskorúak védelme tekintetében a hatóságok jogkörére és az alkalmazandó jogra vonatkozó, 1961. október 5-én kelt Hágai Egyezmény* 4. cikkének (1) bekezdésében már előírt feltétel, amelyet azonban együttműködési mechanizmus híján ritkán tartottak be.

⁴² Kézenfekvő, hogy a 7. cikk (2) bekezdése nem említi a 6. cikk (1) bekezdése szerinti illetékes hatóságokat, mivel a nemzeti hatóságoknak a 6. cikk (1) bekezdése alá tartozó esetben (menekültek vagy lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek) nincsen joghatósága. A fenti 58. pontban említett határesetben, amelyben egy kettős állampolgár az állampolgársága szerinti egyik államot elhagyni kényszerül, továbbra is elsőbbséget kap a tartózkodása szerinti állam hatóságainak joghatósága.

körülményeket, amelyek indokolják, hogy az állampolgárság szerinti hatóság gyakorolja joghatóságát. Emiatt például a szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságai által korábban hozott olyan határozatok megléte, amelyekről az állampolgárság szerinti hatóságok állítólag hivatalosan nem kaptak tájékoztatást, nem gátolná azokat joghatóságuk 7. cikk (1) bekezdésének megfelelően történő gyakorlásában, mivel a határozatok óta a helyzet megváltozhatott.

- 63** A bizottság azzal, hogy az illetékes hatóságnak a 8. cikk szerint⁴³ hatáskört adott az állampolgárság szerinti hatóságok joghatóságának blokkolására, ki kívánta iktatni a párhuzamos és ellentétesen gyakorolható vagylagos joghatóság fennállásának veszélyét. Azokban az esetekben, amikor a 8. cikk szerinti ezen delegált joghatóság a védelem egy konkrét aspektusára vonatkozik (lásd később a 66. pontot), észszerű az a kíváncsi, hogy a delegáló hatóság tartózkodjon attól, hogy az állampolgárság szerinti hatóság joghatóságát a védelem más aspektusaiban blokkolja.

Ahhoz, hogy a 8. cikk szerinti illetékes hatóság tájékoztathassa az állampolgárság szerinti hatóságot arról, hogy ne gyakorolja joghatóságát, minden esetben tájékoztatást kell kapnia ez utóbbi szándékairól. A normaszöveg azt jelzi, hogy ezt a tájékoztatást csak az 5. cikk és a 6. cikk (2) bekezdése szerinti illetékes hatóságtól kaphatja meg, amennyiben a 7. cikk (1) bekezdése szerinti, állampolgárság szerinti hatóságoktól maga is tájékoztatást kap.

(3) bekezdés

- 64** A felnőtt állampolgársága szerinti hatóságok joghatóságának különöse jellege befolyásolja, hogy milyen intézkedéseket hozhatnak meg, abban az értelemben, hogy ezek az intézkedések „hatályukat veszítik, amint az 5. cikk, a 6. cikk (2) bekezdése vagy a 8. cikk alapján joghatósággal bíró hatóságok meghozzák a helyzet által megkívánt intézkedéseket vagy az intézkedés mellőzéséről döntenek”.

A (2) bekezdéssel való párhuzam szándékos. A fenti magyarázat szerint ez a két körülmény gátolja az állampolgárság szerinti hatóságok joghatósága gyakorlásában ((2) bekezdés). Amikor ezek azt követően merülnek fel, hogy az állampolgárság szerinti hatóság gyakorolta joghatóságát és védelmi intézkedéseket hozott, ezek hatása az intézkedések kioltása lesz ((3) bekezdés). Nem lenne tolerálható, ha a vagylagos joghatóságok következtében szabálytalanul vagy ellentmondásos módon születnének védelmi intézkedések. A szöveg emiatt ad elsőbbséget azoknak a határozatoknak, amelyeket végső soron az 5. cikk, a 6. cikk (2) bekezdése vagy a 8. cikk alapján a szokásos tartózkodási hely szerinti állam rendes joghatósággal bíró hatóságai hoznak meg, tekintet nélkül arra, hogy ezek pozitív, védelmi intézkedésből álló határozatok, vagy negatívak olyan értelemben, hogy a döntés az, hogy nincs szükség védelmi intézkedések meghozatalára.

A (2) bekezdéssel való párhuzam folytatódik annyiban, hogy az 5. cikk, a 6. cikk (2) bekezdése vagy a 8. cikk alapján illetékes hatóságoknak tájékoztatniuk kell az állampolgárság szerinti hatóságokat az általuk hozott intézkedésekről, vagy az intézkedés mellőzésére vonatkozó döntésükről. A szöveg megfogalmazása azonban nem jelzi, hogy ez a kötelező tájékoztatás az állampolgárság szerinti hatóság által hozott intézkedések kioltó hatásának feltétele.

⁴³ Másként megfogalmazva: egy olyan hatóságnak, amelyre a szokásos tartózkodási hely (vagy a 6. cikk esetében a tartózkodás helye) szerinti hatóság joghatóságát valamilyen módon delegálta, lásd később a 65. és rákövetkező pontokat.

8. cikk (a joghatóság megfelelő bíróságnak történő átadása)

- 65** Ez a cikk – amelyet a gyermekek védelméről szóló egyezmény 8. és 9. cikkéhez hasonló körülmények ihlettek – a joghatóság problémájának két megközelítése közötti, fent említett kompromisszum második eleme. A hangsúlyt a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatóságainak elsődlegességére helyezi azzal, hogy lehetővé teszi számukra azt, hogy – ha a felnőtt érdekei így kívánják – más szerződő állam hatóságaival védessék őt meg.

(1) bekezdés

- 66** Előfordulhat, hogy a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti hatóságok – amelyekre az elsődleges joghatóság hárul (5. cikk) – vagy még inkább azon állam hatóságai, amelyben a 6. cikk esetében a felnőtt egyszerűen csak tartózkodik, nem a legalkalmasabbak a felnőtt érdekeinek egy adott esetben történő megítélésére. Ha például a nem az állampolgársága szerinti államban élő felnőtt esetében az a személy, akinek védelme alatt állt, éppen elhalálozott, és az egyetlen olyan helyzetben levő rokon szokásos tartózkodási helye, aki a számára a jövőben védelmet tudna nyújtani, egy másik államban van, kétségtelen, hogy ezen állam hatóságai a legalkalmasabbak a rokon alkalmasságának megítélésére és a védelem gyakorlása feltételeinek meghatározására.

A gyermekek védelméről szóló egyezmény 8. és 9. cikkében előírt két eljárást egyesítő 8. cikk (1) bekezdése előírja, hogy az 5. cikk (szokásos tartózkodási hely) vagy a 6. cikk (menekültek, lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek vagy szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek esetében a tartózkodás helye) szerint joghatósággal rendelkező szerződő állam hatóságai saját kezdeményezésre vagy más szerződő állam hatóságainak kérésére felkérhetik azon szerződő állam hatóságait a felnőtt védelmét szolgáló intézkedések megtételére, amely az intézkedések meghozatalára a legalkalmasabb.⁴⁴

A joghatóság átadása kérésének lehetősége a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam hatóságai, vagy a 6. cikk szerinti esetben a felnőtt tartózkodása szerinti állam hatóságai számára van fenntartva. Ez a megfogalmazás kizárja a felnőtt állampolgársága szerinti állam hatóságait. Ezek joghatóságukat közvetlenül gyakorolhatják, „ha úgy ítélik meg, hogy alkalmasabbak a felnőtt érdekének megítélésére” (7. cikk), de ha nem ez a helyzet, akkor csak tartózkodhatnak a joghatóság gyakorlásától.

A másik szerződő állam hatóságaihoz küldött kérelem tárgya „a felnőtt személyének vagy vagyonának védelmét szolgáló intézkedések” meghozatala. A normaszöveg hozzáteszi, hogy ez a kérés vonatkozhat a „védelem összes vagy néhány vonatkozására”. Így a joghatóság delegálásának mechanizmusába bizonyos fokú rugalmasság is bevezetésre került. A vagyon fekvése szerinti államhoz intézett megkeresés így korlátozódhat például az ott található vagyon védelmére.

⁴⁴

A Franciaország küldötte, Baur úr elnöklétével működő munkacsoport elkészített egy olyan formanyomtatvány-mintát, amelyet a megkereső hatóság és a 8. cikk szerinti kérelemmel megkeresett hatóság használhat (a 91. sz. munkadokumentum). A bizottság által jóváhagyott minta az Egyezménybe nem került beépítésre, de az Állandó Iroda ajánlani fogja a szerződő államoknak annak használatát.

(2) bekezdés

- 67** Ez a bekezdés sorolja fel azokat az államokat, amelyeknek hatóságait az előző bekezdésben előírt feltételek fennállása esetén – azaz a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságainak megkeresésére – meg lehet keresni.
- 68** A normaszöveg első helyen azt az államot említi „amelynek a felnőtt állampolgára”. Itt nincs átfedés a felnőtt állampolgársága szerinti állam hatóságainak 7. cikkben előírt elsődleges joghatóságával. A 7. cikk esetében ez a vagylagos joghatóság különös és hatálytalanná válik, ha a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságai joghatóságuk gyakorlása mellett döntenek. A 8. cikk esetében az állampolgárság szerinti hatóságok szabad kezet kapnak azon felhatalmazás keretein belül, amelynek elfogadására felkérést kaptak, mivel a szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságai az ő joghatóságuk javára sajátjukról lemondtak. Menekült vagy olyan személy esetében, aki akarata ellenére elhagyni kényszerült azt az államot, amelynek állampolgára, feltételezni kell – noha a bizottság ilyen értelmű pontosítást nem kívánt a szövegbe felvenni⁴⁵ –, hogy a felnőtt tartózkodási helye szerinti állam 6. cikk (1) bekezdése szerint illetékes hatóságai változatlan körülmények esetén tartózkodni fognak a joghatóság felnőtt állampolgársága szerinti államnak történő delegálásától.
- 69** A normaszöveg következőként a „felnőtt előző szokásos tartózkodási helye szerinti” államot említi. E kifejezés alatt a legutolsó szokásos tartózkodási hely szerinti és nem bármely korábbi szokásos tartózkodási hely szerinti államot kell érteni.⁴⁶ Az aktuális szokásos tartózkodási hely szerinti hatóságok figyelembe fogják venni különösen azt, hogy a legutolsó szokásos tartózkodási hely régebbi vagy újabb keletű volt-e, és hogy vannak-e ott olyan személyek, akik a felnőttet ismerték.
- 70** A normaszöveg harmadik helyen említi azt az államot, „amelyben a felnőtt vagyona található”. Itt a fentebb a felnőtt állampolgársága szerinti állammal kapcsolatban tett megjegyzéshez hasonló észrevételt kell tenni. A 9. cikk elsődleges joghatósági okként jelöli meg azon állam hatóságainak joghatóságát, ahol a vagyon található, azonban azt – ahogy látni fogjuk – körülhatárolják a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságainak intézkedései, és a joghatóság a vagyonnal kapcsolatos intézkedésekre korlátozódik, míg a 8. cikk esetében a vagyon fekvése szerinti állam joghatósága egyfajta delegált joghatóság, és nem korlátozódik a vagyonra vonatkozó intézkedésekre.
- 71** A normaszöveg negyedik helyen említi azt az államot, „amelynek hatóságait a felnőtt a védelmére szolgáló intézkedések megtételére írásban kijelölte”. Az akarati autonómia megjelenítése válasz arra a szándékra, hogy a korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen személy autonómiáját ismerjék el és mozgósítsák elő. Mivel azonban figyelembe vették az ilyen személyek őket érő külső befolyásoknak való kiszolgáltatottságát is, az a döntés született, hogy ezt az autonómiát határolja körül a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti hatóságok általi ellenőrzés.⁴⁷

⁴⁵ Lásd az e pontról folytatott vitát, 4. sz. jegyzőkönyv, 20–36. pont [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 244–245. o.].

⁴⁶ A 8. cikk (2) bekezdésének b) pontja ezen a ponton eltér a 15. cikk (2) bekezdésének b) pontjától, amely lehetővé teszi a felnőtt számára „*valamely* korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti állam jogának” a cselekvőképtelenség esetére adott felhatalmazás szabályozására történő választását, lásd később a 102. pontot.

⁴⁷ A bizottság elutasította az Egyesült Államok küldöttségének azt támogató javaslatát, hogy legyen

- 72** Ötödször az e) pont „a felnőtthez közel álló, és védelmét felvállalni kész személy szokásos tartózkodási helye szerinti” államot említi. Ezen állam hatóságainak joghatósága annál is inkább érthető, mert ezen állama védelme kerül gyakorlásra, és a felnőttnek talán ebben az államban is kell majd laknia. Erre a joghatóságra is vonatkozik a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti hatóságok általi felügyelet, amelyek első ránézésre értékelik, hogy a szóban forgó személyre rábízható-e a felnőtt védelme, amiről a szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságai fognak dönteni.

A bizottság megtartotta a „felnőtthez közel álló” személy kifejezést, előnyben részesítve ezt a nyilvánvalóan pontosabb „a felnőtt rokona” kifejezéshez képest, annak érdekében, hogy ez alatt érteni lehessen a felnőtthez családi kötelék nélkül kötődő személyeket, így barátokat vagy ismerőseket.

- 73** Végezetül a személy védelmével kapcsolatban az f) pont említi azt az államot, amelynek területén a felnőtt tartózkodik. A felnőtt tartózkodási helyének joghatóságát már a 6. cikk is lefekteti elvi éllel az ott ismertetett helyzetekre, továbbá sürgős esetekre a 10. cikk, és ideiglenes és korlátozott intézkedésekre a 11. cikk is. A 8. cikkben a szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságai felhatalmazhatják a felnőtt tartózkodási helye szerinti állam hatóságait⁴⁸ a személy védelmének biztosítására, kizárólag a hatósági megkeresésben szereplő korlátozás mellett. A felhatalmazás ezen új esetkörét a vitában először csak az orvosi területre vonatkozóan vizsgálták. Az erre a területre vonatkozó speciális szabályok megállapításának mellőzésére vonatkozó, fent (a 42. pontban) ismertetett döntés azzal járt, hogy ez a delegálási lehetőség általában véve a felnőtt személyének védelmére is kiterjed.

(3) bekezdés

- 74** A delegáló hatóságoknak nincs hatáskörük arra, hogy kényszerítsék a megkeresett hatóságokat a kéresemben szereplő joghatóság gyakorlásának elfogadására. A védelmi réseket megelőzendő a (3) bekezdés előírja, hogy ha a megkeresett hatóságok nem fogadják el a joghatóságot, a joghatóság az 5. vagy 6. cikk szerint joghatósággal rendelkező hatóságoknál marad.

A normaszöveg nem jelzi, hogy mi a módja a joghatóság elutasításának. Ez nyilvánvalóan lehet a joghatóság alakszerű elutasítása, de – úgy tűnik – lehet a válasz hosszas elmaradása is.⁴⁹

9. cikk (a felnőtt vagyona fekvésének helye szerinti állam hatóságainak joghatósága)

- 75** Annak szükségességét, hogy a vagyon fekvése szerinti állam hatóságainak a vagyonnal kapcsolatos védelmi intézkedések meghozatalára vonatkozó joghatóságát is fel kell venni az Egyezménybe, az indokolja, hogy a védelemre szoruló felnőttek – a gyermekekkel – általában rendelkeznek vagyonnal. Amikor a vagyon a felnőtt szokásos tartózkodási helyétől eltérő szerződő államban van,

megengedett a joghatóság azon államra delegálása, amelynek joga a cselekvőképtelenség esetére adott, 15. cikk szerinti meghatalmazásra nézve irányadó. Lásd a 26. sz. munkadokumentumot és a megbeszélést, 4. sz. jegyzőkönyv, 58–65. pont [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 246–247. o.].

⁴⁸ Ebben a konkrét esetben a joghatóság delegálása elméletileg csak az 5. cikk szerint illetékes hatóságoktól származhat.

⁴⁹ A fenti 44. pontban említett formanyomtatvány használata lehetővé tenné a hallgatóságos elutasítás bizonytalanságának kivédését.

a vagyon fekvése szerinti állam hatóságainak joghatósága lehetővé teszi az állam jogszabályaihoz igazított védelmi intézkedések megtételét és egyszerű végrehajtását. Ha például a tulajdon fekvése szerinti jog bírósági engedélyt ír elő a vagyon eladásához vagy – fordítva – az engedélyhez kötött örökség elfogadásához, illetve az ingatlanra vonatkozó értesítési eljáráshoz, és a szokásos tartózkodási helyen irányadó jog ezt az engedélyfajtát nem ismeri, gyorsabb az ügyet közvetlenül azon állam hatóságaihoz rendelni, amelyekben a vagyon fekszik.

- 76** A vagyon fekvése szerinti állam hatóságainak szóban forgó vagyona vonatkozó védelmi intézkedések meghozatalára fennálló joghatósága csak annyiban elfogadható, „amennyiben azok összeegyeztethetők az 5–8. cikk szerinti joghatósággal rendelkező hatóságok által már meghozott intézkedésekkel”.

Ez a korlátozás kézenfekvő, és célja a tulajdon védelmére szolgáló, a helyi hatóságok által meghozható intézkedések és a védelem megszervezésére általános joghatósággal rendelkező hatóságok által hozott intézkedések közötti ellentmondások megelőzése. Meg kell jegyezni, hogy az általános joghatósággal rendelkező hatóságok által hozott intézkedések időben megelőzhetik a vagyon fekvése szerinti állam hatóságainak intézkedését, vagy lehetnek későbbiek is.⁵⁰ Ha azokat később hozták, ezek az összeegyeztethetlenség mértékéig hatálytalanítják a vagyon fekvése szerinti állam hatóságai által hozott intézkedéseket.

10. cikk (joghatóság sürgős esetekben)

- 77** Ez a szöveg szó szerint átveszi a gyermekek védelméről szóló egyezmény 11. cikkét, elfogadása – a negyedik bekezdés felvétele kivételével – vita nélkül történt.

(1) bekezdés

- 78** Ez a normaszöveg minden egyes olyan szerződő állam hatóságai számára joghatóságot biztosít sürgős esetekben a szükséges védelmi intézkedések meghozatalára, ahol a felnőtt tartózkodik vagy a vagyona fekszik.

Sürgős helyzet akkor áll elő, ha a helyzet a jogorvoslat 5–9. cikk szerinti szokásos csatornákon keresztül történő kérelmezése esetén a felnőtt vagy vagyona tekintetében jövátéhetetlen kárt okozhat. A sürgős helyzet ezért indokolja a főszabálytól való eltérést, és emiatt azt meglehetősen megszorítóan kell értelmezni. A 10. cikket különösen orvosi esetekben nem szabad a felnőtt tartózkodása szerinti állam hatóságai joghatóságának általános indokaként felhasználni. Az egyik felhozott példa egy korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen fiatal nő terhességének megszakítása. Noha ezt a műtétet szükségképpen bizonyos határidőn belül el kell végezni, ez rendszerint nem a 10. cikk alá tartozó sürgősségi eset. Ezen a területen egyes küldöttségek a joghatóságot a felnőtt tartózkodási helyére szerették volna telepíteni, de az erre vonatkozó javaslatok elutasítása⁵¹ nem indokolhatja a joghatósággal sürgős

⁵⁰ Ez a megoldás az Egyesült Államok azon javaslatának elfogadásából ered, hogy a különbizottság előzetes tervezetéből hagyják el a „már” határozót (már meghozott intézkedések), lásd a 101. sz. munkadokumentumot és a 15. sz. jegyzőkönyv 76–77. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 326. o.].

⁵¹ Lásd a három skandináv állam javaslatát (a 19. sz. munkadokumentumot és a vitát, 4. sz. jegyzőkönyv 66–100. pontja [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 247–249. o.]).

esetekben történő visszaélést.

A 10. cikkben előírt joghatóság a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti hatóságok joghatóságával vagylagos. Indoka pontosan a sürgősség fennállása. E joghatóság előírásának hiányában az abból adódó késelem, hogy kérelmet kell benyújtani a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságaihoz, veszélyeztethetné a felnőtt védelmét vagy érdekeit. Ezt a vagylagos joghatóságot akkor gyakorolják majd, ha például szükségessé válik a nem a szokásos tartózkodási helyén tartózkodó és sürgős műtéti beavatkozást igénylő felnőtt képviselőjének biztosítása, vagy ha a felnőtt tulajdonában álló romlandó dolgokat gyorsan el kell adni.

- 79** A sürgősség alapján megkereshető állam az, amelynek területén a felnőtt tartózkodik vagy vagyona fekszik. A felnőtt tartózkodása szerinti állam hatóságait illetően ez vélhetően kiterjed a 6. cikk (1) bekezdése értelmében menekültnek vagy lakóhelyét elhagyni kényszerült személynek vagy a 6. cikk (2) bekezdése értelmében szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkező felnőttnek nem minősülő felnőttekre is. Ezen felnőttek esetében a meghatározott vagy elérhető szokásos tartózkodási hely szerinti állam hiányában a felnőtt tartózkodása szerinti hatóságoknak van általános joghatósága. Ezzel szemben itt a tartózkodáson alapuló joghatóság alkalmazási köre a sürgős helyzetekre korlátozott.

Azon állam hatóságainak, amelynek területén a felnőtt vagyona fekszik, sürgős esetekben olyan joghatósága van, amely nem korlátozódik a vagyon védelmére. Valójában elképzelhető, hogy sürgősen el kell adni a felnőtt egyik országban lévő vagyonát a felnőtt ellátása érdekében abban az országban, ahol tartózkodik, és a forrásokra azonnal szükség van (lásd a fenti 61. pontot).

(2) bekezdés

- 80** A sürgősségen alapuló joghatóságnak, noha az Egyezmény alapján általában joghatósággal rendelkező hatóságok joghatóságával vagylagos, azokhoz képest különösnek kell maradnia. Így a 10. cikk (2) bekezdése előírja – de csak arra az esetre, ha a felnőtt szokásos tartózkodási helye valamelyik szerződő államban található –, hogy az (1) bekezdés alkalmazásával meghozott intézkedések hatályukat veszítik, amint az 5–9. cikk szerint joghatósággal rendelkező hatóságok meghozzák a helyzet által megkívánt intézkedéseket (vesd össze a 7. cikk (2) bekezdésével). Ekkor a szokásosan joghatósággal rendelkező hatóságok a helyzet urai, és már nincs ok a felnőtt tartózkodása szerinti hatóságok joghatóságának vagy a sürgős esetben hozott intézkedéseknek a fenntartására, amelyeket viszont addig az időpontig minden szerződő államban el kell ismerni (vö. a 22. cikkel).

(3) bekezdés

- 81** Ez a bekezdés szabályozza a sürgősségi joghatóság alapján bíróság által hozott intézkedések fennmaradását, de azt feltételezve, hogy a felnőtt szokásos tartózkodási helye nem szerződő államban van. Ha a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti nem szerződő állam vagy más olyan állam hatóságai, amelynek joghatósága elismerhető, megtették a helyzet által kívánt intézkedéseket, semmi nem indokolja a sürgősségi joghatóság alapján eljáró bíróság intézkedéseinek fenntartását.

E megállapítás indoka megegyezik a (2) bekezdésben felvázolt helyzetével, azzal az erre a helyzetre jellemző nehézséggel, hogy a szokásos joghatósággal olyan nem szerződő állam rendelkezik, amelynek vélhetően az Egyezmény joghatóságot nem tudott adni, és amelynek határozatait a szerződő államokban nem szükségképpen ismerik el. A nem szerződő állam által hozott intézkedések szerződő államok általi elismerése csak az érintett egyes szerződő államok nemzeti jogán múlhat, azzal az eredménnyel, hogy a sürgősségi joghatóság alapján eljáró bíróság intézkedései hatásának megszűnése a különböző szerződő államokban nem egyformán és párhuzamosan fog történni. Mindegyik ilyen államban másként fog lezajlani „amint [azokat] a szóban forgó szerződő állam elismeri”, azaz amint a nem szerződő állam által hozott határozatokat minden egyes szerződő államban elismerik (és nem csak abban az államban, amelynek hatósága a sürgősségi intézkedést meghozta).

A 10. cikk (3) bekezdése evidenciának tűnhet. Legalább arra rávilágít, hogy a sürgősségi intézkedés szerződő államban történő meghozatala nem akadályozza a nem szerződő államokban hozott intézkedések más szerződő államokban történő elismerését.

(4) bekezdés

- 82** Ez a bekezdés fekteti le az (1) bekezdés szerinti illetékes hatóságok azon kötelezettségét, hogy a meghozott intézkedésekről tájékoztassák a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságait. Ez a rendelkezés újfent a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam elsődlegességét fejezi ki, és összevethető a felnőtt állampolgársága szerinti állam hatóságaira a 7. cikk (1) bekezdésében rótt tájékoztatási kötelezettséggel. A tájékoztatási kötelezettség azonban ebben az esetben sokkal gyengébb. A tájékoztatás csak „lehetőség szerint” és csak az intézkedések megtétele után adandó meg. Mivel ezek vélhetően sürgősségi intézkedések, nehezen lenne értelmezhető a 7. cikk (1) bekezdésében szereplőhöz hasonló előzetes tájékoztatás. Ezért a szokásos tartózkodási hely szerinti hatóságok tájékoztatása nem feltétele a 10. cikkben lefektetett joghatóságnak, és ezért a tájékoztatás elmaradása nem képezheti a sürgősségi intézkedések elismerése megtagadásának okát.

A 7. cikk (1) bekezdéséhez képest további eltérés az, hogy a sürgősségi intézkedéseket hozó hatóságoknak azokról csak a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságait kell tájékoztatnia, de azokat a hatóságokat nem, amelyeknek a 6. cikk alapján esetlegesen joghatóságuk lehetett. Ez a korlátozás érthető. Ha a sürgősségi intézkedéseket hozó hatóság azon államé, amelyben a felnőtt tartózkodik, összekeverhető a 6. cikkben meghatározott hatósággal. Ha a vagyoni fekvése szerinti állam hatósága hoz a vagyoni tekintetében sürgős védelmi intézkedést, semmi nem indokolja számára a fekvés helye szerinti állam hatóságai értesítésére vonatkozó kötelezettség előírását, amelyet a nem sürgős esetekről rendelkező 9. cikk sem ír elő számára.⁵² A valóságban a 9. cikk a szokásos tartózkodási hely szerinti államra sem ró semmiféle tájékoztatási kötelezettséget, és ebben a vonatkozásban a sürgős esetben történő tájékoztatás kötelezettsége az általános helyzetnél terheesebb.

⁵² A felnőtt tartózkodási helye szerinti állam hatóságainak a 6. cikkben meghatározott helyzetekben történő értesítésére vonatkozó kötelezettség csak akkor képzelhető el, ha a vagyoni fekvése szerinti állam hatóságait kivételesen felkérték a felnőtt személyére vonatkozó sürgős védelmi intézkedés megtételére. A bizottság nem kívánta feladatukat tovább nehezíteni.

11. cikk (a személy védelmét szolgáló, ideiglenes jellegű és korlátozott területi hatályú intézkedések)

(1) bekezdés

- 83** Sürgős esetektől függetlenül a 11. cikk minden olyan szerződő állam hatóságai számára, amelynek területén a felnőtt tartózkodik, kivételes jellegű vagylagos joghatóságot is biztosít a felnőtt személyének védelmére vonatkozó, ideiglenes jellegű és a kérdéses államra korlátozódó területi hatályú intézkedések meghozatalára.

Ennek a gyermekek védelméről szóló egyezmény 12. cikkén alapuló szövegnek az eredete a diplomáciai bizottság orvosi kérdésekről folytatott hosszú vitájáig nyúlik vissza (lásd fent a 41. és azt követő pontokat a 4. cikk (1) bekezdésének f) pontjáról). Az Amerikai Egyesült Államokból, Finnországból és Svájcól érkezett küldöttségek⁵³ az említett 12. cikk felnőttekre való egyszerű átültetését javasolták, mivel úgy vélték, hogy így megoldhatják többek között az orvosi kérdéseket. E javaslat többek között azért elvetésre,⁵⁴ mert a korlátozott területi hatály fogalma alig bírt jelentéssel orvosi kérdésekben. A javaslat később újra felvetődött, és azt a bizottság második olvasatban, az orvosi kezelésre vonatkozó intézkedésekre korlátozódó és a korlátozott területi hatályt már nem említő szövegben jóváhagyta.⁵⁵ A végleges szöveg elfogadására a tárgyalások végső szakaszában, a kompromisszum szellemében, vita nélkül került sor;⁵⁶ a szöveg nem tartalmazott orvosi kezelésre vonatkozó további hivatkozást, és újra bevezette a korlátozott területi hatály fogalmát.

- 84** Ezt a joghatóságot csak kivételes esetekben telepítik azon állam hatóságaira, amelynek a területén a felnőtt tartózkodik. A megtehető intézkedések csak a felnőtt személyére vonatkoznak, eltérően a gyermekek védelméről szóló egyezmény 12. cikkétől, amely a gyermek vagyonának védelmét is megemlíti. A fent említett vitákra figyelemmel természetesen vélhető úgy, hogy ezek az intézkedések esetlegesen orvosi célúak. Ezek az intézkedések azonban csak ideiglenes jellegűek lehetnek és az adott államra korlátozódó területi érvényességgel bírhatnak. Elképzelhető olyan helyzet, amelyben az az állam, amelynek a területén egy korlátozottan cselekvőképessé vagy cselekvőképtelen fiatal felnőtt ideiglenesen tartózkodik, védelem céljából úgy dönt, hogy elszigeteli őt az adott állambeli tartózkodása során közvetlen környezetében lévő bizonyos személyektől, vagy még nem sürgős esetben is elhelyezési vagy ideiglenes kórházi kezelési intézkedést hoz. Ez a szöveg azonban nem biztosít joghatóságot a felnőtt tartózkodási helye szerinti államnak arra, hogy komoly, végleges orvosi intézkedéseket, például művi terhességmegszakítást, meddővé tételt, illetve szerv eltávolításával vagy végtag amputálásával járó sebészeti műtétet engedélyezzen.

Az e cikkből fakadó joghatóság továbbra is korlátozott, amennyiben a felnőtt tartózkodási helye szerinti állam hatóságai által ennek alapján hozott intézkedések nem lehetnek összeegyeztethetetlenek a szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságai által hozott intézkedésekkel. Ezért nem indokolt

⁵³ 15. sz. munkadokumentum.

⁵⁴ 8 igen szavazattal, 6 nem ellenében, 7 tartózkodás mellett, 4. sz. jegyzőkönyv 103. pontja [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 249. o.].

⁵⁵ Lásd a 82. sz. munkadokumentumot és a megbeszélést, 13. sz. jegyzőkönyv, 1–18. pont [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 310–311. o.], és a vita után a szövegező bizottság által ismertetett szöveget, 88. sz. munkadokumentum, 10b. cikk, és a további vitát, 15. sz. jegyzőkönyv 78–100. pontja [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 326–328. o.].

⁵⁶ 114. sz. munkadokumentum.

attól tartani, hogy a 11. cikk szerint joghatósággal rendelkező hatóságok esetlegesen külön védelemfajta szerveznek a felnőtt számára a saját államuk területén, ugyanis eleget kell tenniük a szokásosan joghatósággal rendelkező hatóságok által korábban meghozott intézkedéseknek. Ez a korlátozás különbözteti meg egymástól a 11. és a 10. cikket. A felnőtt tartózkodási helye szerinti állam joghatósága csak sürgős esetekben érvénytelenítheti a szokásosan joghatósággal rendelkező hatóságok által korábban meghozott intézkedéseket.

Ezenfelül a 11. cikkből fakadó joghatóság – a felnőtt államának hatóságai számára a 7. cikkben biztosított joghatósághoz hasonlóan – a szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságainak előzetes tájékoztatásától függ.

(2) bekezdés

- 85** A 10. cikk (2) bekezdéséhez nagyon hasonló, de más megfogalmazásban, és ugyanarra az esetre vonatkoztatva, ha a felnőtt szokásos tartózkodási helye valamelyik szerződő államban található, ez a bekezdés arról rendelkezik, hogy az így meghozott ideiglenes intézkedések hatályukat veszítik, amint az 5–8. cikk⁵⁷ szerint joghatósággal rendelkező hatóságok „döntést hoznak a helyzet által megkívánt védelmi intézkedések tekintetében”. A mondatnak ez az utolsó része eltér a 10. cikkben használt mondat utolsó részétől. Előfordulhat, hogy a helyzet vizsgálatát követően a szokásosan joghatósággal rendelkező hatóságok esetlegesen úgy ítélik meg, hogy nem szükséges intézkedést hozni. Ilyen esetben a 11. cikk alkalmazásában hozott ideiglenes intézkedések folytatása már nem indokolt.

A 11. cikk nem vette át a gyermekek védelméről szóló egyezmény 12. cikkének (3) bekezdését. Mivel magától értetődő, hogy amennyiben a felnőtt szokásos tartózkodási helye nem valamely szerződő államban található, a szokásos tartózkodási hely szerinti állam által meghozott intézkedéseknek a 11. cikk alapján azokat meghozó szerződő állam általi elismerése (amelyre az Egyezmény nem irányadó) így a szokásos tartózkodási hely szerinti állam által a 11. cikk alapján hozott intézkedéseket megfosztja a hatályuktól az érintett szerződő államban.

12. cikk (az intézkedések hatályban tartása a körülmények megváltozása esetén)

- 86** Ez a cikk, amely megegyezik a gyermekek védelméről szóló egyezmény 14. cikkével, még abban az esetben is biztosítja az illetékes hatóság által hozott intézkedések hatályban tartását, ha a hatóság joghatóságának jogalapja a körülmények megváltozása folytán megszűnt, feltéve hogy a körülmények megváltozását követően joghatósággal rendelkező hatóságok nem módosították, helyettesítették vagy szüntették meg azokat.

A hatályban tartás szükséges a felnőtt védelme bizonyos mértékű folyamatosságának biztosításához. Ha például a felnőtt első szokásos tartózkodási helye szerinti hatóságok gyámot jelölnek ki, szükséges, hogy a gyám továbbra is elláthassa feladatait abban az esetben, ha a felnőtt szokásos tartózkodási helye másik államba kerül. Kétségtelen, hogy az 5. cikk (2) bekezdésének megfelelően ennek az új államnak a hatóságai joghatósággal rendelkeznek ezentúl a felnőtt védelmét szolgáló intézkedések meghozatalára,

⁵⁷ A 6. cikkre hivatkozásnak itt nincs értelme, mivel a 6. cikk – a 11. cikkhez hasonlóan – a felnőtt tartózkodási helye szerinti államra telepít joghatóságot.

esetlegesen a korábban meghozott intézkedések visszavonására (lásd fent a 20. pontot), amíg azonban nem járnak el, a tartózkodási hely megváltozása előtt hozott intézkedéseknek a védelem folyamatosságának biztosítása érdekében hatályban kell maradniuk.

Az egyik szerződő állam hatóságai által hozott intézkedéseknek minden szerződő államban jogszabály hatálya alapján történő elismerésére vonatkozó, a 22. cikk (1) bekezdésében (lásd alább a 116. pontot) meghatározott elv nem lenne elegendő ennek az eredménynek az eléréshez. A 22. cikk valójában biztosítja a hatályos intézkedések elismerését, de a 12. cikkel megoldott probléma, amelyhez itt fűzünk megjegyzéseket, pontosan az a probléma, hogy tudható-e, hogy az intézkedések hatályban maradnak-e a körülmények megváltozása után.

- 87** A 12. cikk az 5–9. cikk alkalmazásában hozott intézkedésekre alkalmazandó. A hatályán kívül hagyja mind a sürgősségen alapuló joghatóság keretében a 10. cikk alapján hozott intézkedéseket, amelyek sorsát az érintett cikk (3) bekezdése szabályozza, mind a felnőtt személyének védelmét szolgáló, a 11. cikk alapján hozott ideiglenes intézkedéseket. Másfelől, ez a cikk alkalmazandó a felnőtt állampolgársága szerinti hatóságok által hozott intézkedésekre (7. cikk), azonban a 7. cikk (3) bekezdése kivételével, amely a szóban forgó intézkedések hatályvesztésének módjait határozza meg (lásd fent a 64. pontot).

- 88** A körülmények tervezett megváltozása az 5. cikk esetében a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam megváltozása, a 6. cikk esetében pedig csak a felnőtt tartózkodási helyének megváltozása lesz. A meghozott intézkedések a 12. cikknek megfelelően hatályban maradnak, alkalmazási feltételeikre azonban a változás időpontjától kezdődően – a 14. cikknek megfelelően (lásd alább) – az új szokásos tartózkodási hely szerinti állam joga lesz irányadó. A 7. és 9. cikk esetében a „körülmények megváltozása” a felnőtt állampolgárságának, illetve vagyona fekvésének a megváltozása lesz. A szöveg ritkábban kerül alkalmazásra a 8. cikk esetében, abból kifolyólag, hogy az abban előírt bizonyos joghatósági okok (b) és d) albekezdés) időben rögzítettek. Érvényes lehet azonban a felnőtt állampolgárságának, vagyona fekvésének, tartózkodási helyének megváltozása vagy a felnőtt rokonai szokásos tartózkodási helyének megváltozása esetén.

A meghozott intézkedések hatályban tartása csak „az abban foglalt feltételeknek megfelelően” biztosított. Ez a pontosítás figyelembe veszi azt, hogy a szokásos tartózkodási hely szerinti állam illetékes hatósága esetlegesen olyan intézkedéseket hoz, amelyek csak addig alkalmazandóak, amíg a felnőtt lakóhellyel rendelkezett az adott államban. Az állam például esetlegesen előírhatja, hogy a tartózkodási hely bármely megváltozását be kell jelenteni az új tartózkodási hely szerinti hatóságoknak. Ilyen kötelezettségnek nem lehet extraterritoriális hatása, és az nem marad fenn a szokásos tartózkodási hely másik államba kerülésekor. Hasonlóképpen, ha egy felnőttet ugyanaz a hatóság szociális közszolgálat felügyelete alá helyezett, egyértelmű, hogy ez az intézkedés nem maradhat fenn a felnőtt szokásos tartózkodási helyének másik államba kerülésekor, mivel a kérdéses szolgálat csak annak az államnak a területén gyakorolhatja jogköreit, amelyhez tartozik.

Záró megjegyzések

- 89** A II. fejezet fent elemzett joghatósági szabályai teljes és zárt rendszert alkotnak, amely szerves egésként alkalmazandó a szerződő államokra, ha a felnőtt szokásos tartózkodási helye az egyik területén található. Ebben az esetben szerződő állam nem gyakorolhat joghatóságot a felnőtt felett, ha erről a joghatóságról az Egyezmény nem rendelkezik. Ugyanez a megoldás érvényesül

azokban a 6. cikkben ismertetett esetekben, amikor a felnőtt a szerződő államok valamelyikében tartózkodik.

Más helyzetekben a felnőtt pusztán jelenléte okot ad a 10. és a 11. cikk alkalmazására, ezek a cikkek azonban nem zárnak ki olyan, kiterjedtebb joghatósági alapokat, amelyeket a szerződő államok a nemzeti joguk alkalmazásában esetlegesen biztosítanak a hatóságaik számára; kivéve, ha ebben az esetben a többi szerződő állam nem köteles elismerni ezeket az Egyezmény hatályán kívül eső kiterjesztett joghatósági alapokat. Ugyanez érvényes, sőt még inkább érvényes azokra a felnőttekre, akiknek a szokásos tartózkodási helye nem szerződő államban található, sőt nem is tartózkodnak ilyen államban.

III. FEJEZET – AZ ALKALMAZANDÓ JOG

- 90** Noha ez a fejezet egészként követi a gyermekek védelméről szóló egyezmény megfelelő fejezetét, és különösen azt az elvet, hogy a joghatóságot gyakorló hatóság a saját jogát alkalmazza, mégis eltér attól két fontos kérdésben.

Az első eltérés az, hogy a felnőtt cselekvőképességének, vagy akár a jogairól való szabad rendelkezésnek bármilyen korlátozása csak védelmi intézkedés következménye lehet. Az Egyezményben ezért nem található olyan rendelkezés, amely egyenértékű lenne azokkal az intézkedésekkel, amelyek az 1996. évi egyezményben meghatározzák a szülői felelősség jogszabály hatálya alapján történő keletkezésére vagy megszűnésére alkalmazandó jogot. A bizottság elutasította a finn és a svéd küldöttség arra irányuló javaslatát, hogy a felnőtt *ex lege* képviselőre a szokásos tartózkodási helye szerinti jog legyen alkalmazandó.⁵⁸ A gyakorlati példa az egyik házastárs másik házastárs általi, az előbbi baleset következtében bekövetkezett kómába esése utáni orvosi döntések meghozatala érdekében, jogszabály hatálya alapján történő képviselőre vonatkozó példa volt. Ezt a kérdést tehát nem szabályozza az Egyezmény, annak ellenére, hogy a házasságkötés következményeként a hatálya alá tartozik (lásd fent a 4. cikk (1) bekezdésének b) pontjához kapcsolódó 35. pontot).

A második eltérés ahhoz az esethez kapcsolódik, amikor a felnőtt előzetesen meg tudta szervezni a védelmi rendszert arra az esetre, ha már nem lesz képes megvédeni az érdekeit. A cselekvőképtelenség esetére adott meghatalmazások („*mandats d'inaptitude*”) egyes jogrendszerekben – például Kanadában – történő kialakítása indokolta, hogy bekerüljön az Egyezménybe az azokra alkalmazandó jog (lásd alább a 15. cikkről szóló 96. pontot).

13. cikk (a védelmi intézkedésekre alkalmazandó jog)

(1) bekezdés

- 91** A bizottság vita nélkül elfogadta azt az 1996. évi egyezményben megállapított elvet, amely már szerepelt a kiskorúak védelméről szóló, 1961. október 5-i egyezményben, amely szerint „a szerződő államok hatóságai a II. fejezet rendelkezései alapján biztosított joghatóságuk gyakorlása során saját jogukat

⁵⁸ A 29. sz. munkadokumentumot 10 igen szavazattal, 3 nem ellenében, 9 tartózkodás mellett elutasították, lásd az 6. sz. jegyzőkönyv 61. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 264. o.].

alkalmazták”.

Ez tehát meg fogja könnyíteni a joghatóságot gyakorló hatóság feladatát, amely az általa legjobban ismert jogot fogja alkalmazni. Ezenfelül, mivel az intézkedések végrehajtására leggyakrabban az azokat meghozó hatóság államában kerül sor, a végrehajtásuk zökkenőmentesebb lesz, ugyanis összhangban lesznek ennek az államnak a jogával. Mindazonáltal, a merevség kockázatának elkerülése érdekében az Egyezmény – az 1996. évihez hasonlóan – bizonyos fokú rugalmasságot biztosít a védelmi intézkedésre alkalmazandó jog meghatározásához. Ez jut kifejezésre a (2) bekezdésben.

(2) bekezdés

- 92** Ez a bekezdés nem a közelség elve (a legszorosabb kapcsolat) alapján, hanem a felnőtt mindenek felett álló érdekei alapján kivételi záradéknak minősül. Ha például a szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságaitól (nem pedig a vagyon fekvése szerinti állam hatóságaitól, amit a 9. cikk lehetővé tenne) engedélyt kérnek a felnőtt külföldön található vagyonának értékesítésére, célszerű, hogy a joghatóságot gyakorló hatóság akkor is alkalmazni tudja, illetve figyelembe tudja venni a vagyon fekvésének helye szerinti jogot és meg tudja adni az e jog szerint előírt engedélyt, ha a joghatóságot gyakorló hatóság nem ír elő engedélyt ilyen esetben.

14. cikk (az intézkedés végrehajtásának feltételei)

- 93** A 14. cikk a különbizottság előzetes tervezete szerinti 12. cikk (3) bekezdésének és 14. cikkének egyesítése; e tervezet ugyanazon elvek alapján kísérelt megoldani két különböző helyzetet.

Az egyik helyzet az alkalmazandó jog megváltozása, amelyre a legeggyértelműbb példa az, hogy a felnőtt szokásos tartózkodási helye a védelmi intézkedés meghozatala és végrehajtása között megváltozik. Ezt a helyzetet szabályozta az előzetes tervezet 12. cikkének (3) bekezdése, bár a megfogalmazása nem volt megfelelő.⁵⁹ Az elképzelés az volt, hogy az intézkedés végrehajtásának feltételeire az új szokásos tartózkodási hely szerinti államban az adott állam jogának kell irányadónak lenniük.

A másik helyzet általánosabban az, ha a képviseleti jogköröket – akár védelmi intézkedésből, akár a felnőtt által cselekvőképtelenség esetére adott meghatalmazásból fakadnak – nem abban az államban gyakorolják, amelynek a joga alapján e jogköröket biztosították. Ezt a helyzetet szabályozta ilyen szűkszavúan⁶⁰ az előzetes tervezet 14. cikke, amennyiben az e jogkörök gyakorlására szolgáló eljárás a gyakorlásuk szerinti állam jogának van alárendelve.

Mindkét helyzetben az volt az elképzelés, hogy az intézkedések végrehajtásának vagy a jogkörök gyakorlásának helye szerinti jog érvényesülhessen, de nehezen lehetett különbséget tenni közöttük, hogy mi tartozik az intézkedések végrehajtási feltételei keretébe (az alkalmazandó jog megváltozása esetén) és mi tartozik a jogkörök gyakorlására szolgáló eljárás keretébe.

⁵⁹ Lásd az előzetes tervezetről szóló magyarázó jelentés 86–89. pontját.

⁶⁰ Lásd az előzetes tervezetről szóló magyarázó jelentés 100–102. pontját.

- 94** A 14. cikk diplomáciai bizottság által eldöntött szövegének a célja a védelmi intézkedések végrehajtása a meghozataluktól eltérő államban, függetlenül attól, hogy ez a helyzet az alkalmazandó jog megváltozásából fakad-e vagy sem. Ez a cikk nem alkalmazandó a felnőtt által személyesen átruházott képviseleti jogkörök végrehajtására, amelyre a 15. cikk (3) bekezdése irányadó (lásd alább).

A 14. cikk szerint az intézkedés végrehajtási feltételeire az intézkedés végrehajtásának helye szerinti szerződő állam joga irányadó. A „végrehajtási feltételek” kifejezés meglehetősen tágan értelmezendő. Vegyük azt a példát, hogy a felnőtthez a korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti országban gyámot jelöltek ki, és e gyámnak egy másik államban kell gyakorolnia a jogköreit, azaz egy másik államban kell végrehajtania az őt kijelölő védelmi intézkedést, amely lehet akár az új szokásos tartózkodási hely szerinti állam, akár az az állam, amelyben a felnőtt értékesítendő vagyonnal rendelkezik. Ha a másik állam joga a gyám által végrehajtandó jogcselekményt, például a vagyon értékesítését gyámügyi bíróság engedélyéhez köti, az olyan „végrehajtási feltétel”, amelynek ezért eleget kell tenni. Ellenkező esetben előfordulhat, hogy a gyám kijelölésének helye szerinti állam joga előírja ezt az engedélyt, míg az intézkedés végrehajtásának helye szerinti állam joga nem. A helyzetek párhuzamossága ebben az esetben is azt jelentené, hogy a végrehajtás helye szerinti jogot kellett alkalmazni. Az eredeti eljárás helye szerinti állam joga általi engedélyezésre vonatkozó követelmény azonban tekinthető úgy, hogy a jogkörök pusztán létezésének szerves része, és a gyámnak célszerű ilyen engedélyt kérnie. Különösen ennek kell érvényesülnie, ha a gyám rendelkezik a 38. cikkben említett igazolással, amelyen szerepel, hogy bizonyos jogkörök engedélyhez kötöttek.

15. cikk (meghatalmazás cselekvőképtelenség esetére)

(1) bekezdés

- 95** Ez a cikk azt a helyzetet irányozza elő, amikor maga a felnőtt szervezi meg előzetesen a védelmét arra az időszakra, amikor nem lesz olyan helyzetben, hogy megvédje a saját érdekeit. Ezt úgy teszi meg, hogy egy általa választott személyre önkéntes jogcselekménnyel – az e személlyel kötött megállapodás vagy egyoldalú aktus útján – képviseleti jogköröket ruház. Összehasonlításképpen: a gyermekek védelméről szóló egyezmény (16. cikkének (2) bekezdése) a megállapodás vagy egyoldalú aktus útján biztosított szülői felelősséggel foglalkozik, de a megállapodás vagy az aktus szerinti átruházó vagy átruházók a gyermek szülei vagy egyik szülője, míg ebben az Egyezményben az átruházó a védelemben részesítendő felnőtt.
- 96** Az itt előírt helyzetet az jellemzi, hogy egyrészt a képviseleti jogkörök gyakorlása általában nem kezdhető meg addig, amíg az azokat átruházó felnőtt már nem képes megvédeni a saját érdekeit, valamint másrészt az, hogy a hatálybalépésük szükségessé teszi – legalábbis bizonyos jogrendszerekben, például Québecben⁶¹ – az igazságügyi hatóság beavatkozását a cselekvőképtelenség megállapításához. Az így átruházott jogkörök igen sokfélék lehetnek. E jogkörök kapcsolódnak a felnőtt vagyonának kezeléséhez, valamint a róla való személyes gondoskodáshoz. Gyakran tartalmazzák a meghatalmazott személy számára arra vonatkozóan adott utasítást, hogy gyógyíthatatlan

⁶¹ A különbizottság ülésén a kanadai küldöttség ebben a témában fontos tájékoztató dokumentumot készített az erre vonatkozó jogszabályok québeci és brit columbiai állásáról (41 E és F sz. munkadokumentum).

betegség esetén utasítson el bármiféle tartós kezelést. Ez a meghatalmazástípus, amely egyes államokban, és különösen Észak-Amerikában meglehetősen gyakorinak tűnik, sok európai államban ismeretlen, többek között Franciaországban, ahol a meghatalmazás a cselekvőképtelenség beállta esetén szükségképpen megszűnik;⁶² ezért fűződik érdek a témához kapcsolódó kollíziós szabályhoz.

- 97** Ez a cselekvőképtelenség esetére adott meghatalmazás összességében különbözik a teljesen cselekvőképes felnőtt által a saját érdekeiről való gondoskodás érdekében másik személy számára adott rendes meghatalmazástól. Az ilyen meghatalmazás, amely azonnal hatályba lép és a jogrendszerek többségében a felnőtt cselekvőképtelenségének beálltával, vagy a saját érdekei védelmére való képtelenségének megállapításakor ér véget, a *közvetítői szerződésekre és a képviselőre alkalmazandó jogról* szóló, 1978. március 14-i Hágai Egyezmény szerinti nemzetközi magánjogi probléma, és ezen Egyezmény értelmében arra – választási lehetőség hiányában – a meghatalmazott székhelye vagy szokásos tartózkodási helye szerinti jog irányadó (6. cikk), és ez a jog alkalmazandó különösen a meghatalmazott jogköreinek megszűnésére (8. cikk a) pont).

Nem zárható ki a felnőtt által adott rendes meghatalmazás azonnali hatálybalépésének esete, amely azonban abban különbözik, hogy azt is kifejezett célra adták, így a jogkörök a cselekvőképtelenség beállta után tovább gyakorolhatók. Elfogadható lehet, hogy az ilyen meghatalmazás felosztható, és így a cselekvőképtelenség beálltának időpontjáig az 1978. évi egyezmény hatálya alá tartozik, azt követően pedig a felnőttek védelméről szóló egyezmény hatálya alá.

- 98** A cselekvőképtelenség esetére adott meghatalmazásra ezzel szemben – az Egyezmény 13. cikkének (15) bekezdése értelmében – a felnőttnek a megállapodás vagy az egyoldalú aktus időpontjában szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga irányadó. Még Franciaországban is, ha a meghatalmazást New York-i szokásos tartózkodási hellyel rendelkező francia személy adja, az akkor is érvényes és akkor is érvényes marad, ha e személy szokásos tartózkodási helye Franciaországba kerül. Ellenkező esetben, ha a meghatalmazást párizsi szokásos tartózkodási hellyel rendelkező amerikai személy adja, az nem érvényes és nem is marad érvényes, ha ezen amerikai személy szokásos tartózkodási helyét New Yorkba helyezi át. Itt a szöveg nem az érvényesség érdekében rendelkezik, de lehetővé teszi, hogy a meghatalmazó válassza meg az alkalmazandó jogot (lásd a (2) bekezdést).
- 99** Az alkalmazandó jog hatálya „a képviselői jogkörök létezésére, terjedelmére, módosítására és megszűnésére” terjed ki. Az új elem az 1996. évi egyezményhez képest az, hogy itt említésre kerül a jogkörök „terjedelme”. Az 1996. évi egyezmény különbséget tesz egyrészt a szülői felelősség „keletkezése”⁶³ és a szülői felelősség „megszűnése” között, amelyekre a gyermek akkori szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga irányadó, amikor a keletkezést vagy a megszűnést kiváltó események bekövetkeztek, másrészt pedig e felelősség „gyakorlása” között, amelyre szükség esetén a gyermek új szokásos tartózkodási

⁶² Kivétel ez alól – legalábbis a francia jogban – a cselekvőképtelen nagykorú védelem alá helyezésének („*sous la sauvegarde de justice*”) esetében vagy cselekvőképtelen nagykorú védelem alá helyezése céljával átruházott jogkör esete (a francia polgári törvénykönyv 491-3. cikke).

⁶³ Ezen Egyezményben ez a jogkörök „létezésének” felel meg, az eltérő szóhasználat abból a tényből fakad, hogy az 1996. évi egyezmény az *ex lege* szülői felelősségre vonatkozik, míg az előzetes tervezet olyan jogkörökre hivatkozik, amelyek létezése csak magának a felnőttnek az akaratából fakadhat.

helye szerinti állam joga irányadó (16. cikk (1) bekezdés, valamint 17. cikk). Ennek eredményeképpen a szülői felelősség terjedelme, azaz a meghatalmazott által egyedül vagy engedéllyel végrehajtható, vagy az általa nem végrehajtható jogcselekmények a szülői felelősség gyakorlásáról szóló fejezetbe tartoznak. Ami az itt vizsgált cikket illeti, a felnőtt által átruházott összes jogkör létezését, terjedelmét és megszűnését a felnőttnek a megállapodás vagy az egyoldalú aktus időpontjában érvényes szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga alá rendeli; ez egyszerűsítést jelent, ugyanakkor a (3) bekezdés „a jogkörök gyakorlásának ... módja” kifejezést használja, amely korlátozóbb jellegű, mint a jogkörök „terjedelme”, és azok vonatkozásában szükségessé teszi a gyakorlásuk helye szerinti állam jogának alkalmazását (lásd alább a (3) bekezdést).

100 A felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga, valamint az általa átruházott jogkörök létezése, terjedelme és megszűnése csak akkor veendő figyelembe, ha nem maga a felnőtt jelölt ki másik irányadó jogot azokra. Ami az önkéntes jogcselekménnyel átruházott jogköröket illeti, az alkalmazandó jog megválasztásához fűződő jog elve nem vonható kétségbe. A vita arra összpontosult, hogy helyénvaló-e a felnőtt számára teljes szabadságot biztosítani az alkalmazandó jog megválasztásában, vagy másfelől korlátozni kell-e ezt a szabadságot a választható jog előzetes rögzítésével. A bizottság ez utóbbi megoldást jelentős többséggel fogadta el⁶⁴ (15 igen szavazattal, 6 nem ellenében, 2 tartózkodás mellett).

101 Az (1) bekezdés végezetül előírja, hogy a választott jogot „kifejezetten kijelölték írásban”. Ez a megfogalmazás észrevehetően kerüli a szerződésekre alkalmazandó jogról szóló egyezményekben – mégpedig az Európai Unió tagállamai által kötött, 1980. június 19-i Római Egyezményben, az 1955. június 15-i és a 1986. december 22-i Hágai Adásvételi Egyezményben, valamint közvetítői szerződésekre és a képviselőre alkalmazandó jogról szóló, 1978. március 14-i Hágai Egyezményben – használt megfogalmazást. Ezek a különböző egyezmények – eltérő megfogalmazással – kisebb-nagyobb mértékben lehetővé teszik az alkalmazandó jog hallgatólagos, bár alapvetően határozott megválasztását. Igen széles körű egyetértés vált nyilvánvalóvá a hallgatólagos választás teljes tilalma javára ezen a ponton, arra törekedve, hogy minden bizonytalanságot ki kell iktatni a jogkörökre alkalmazandó jogban, amely jogkörök gyakorlására vélhetően akkor kerül sor, ha az azokat átruházó felnőtt már nincs olyan helyzetben, hogy megvédje az érdekeit.

(2) bekezdés

102 Ez a bekezdés a felnőtt által választható jogok felsorolására korlátozódik. A bizottság megerősítette az előzetes tervezet kimerítő listát támogató álláspontját, nem hagyva lehetőséget a bíróság általi értékelésre.⁶⁵ A választható jog a felnőtt állampolgársága szerinti állam joga,⁶⁶ a felnőtt korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga⁶⁷ és a felnőtt vagyonának fekvési helye

⁶⁴ A bizottság 13 igen, 5 nem szavazattal, 3 tartózkodás mellett elvetette a holland küldöttség arra irányuló javaslatát, hogy legyen rendelkezés a korlátlan választási szabadságra vonatkozóan (35. sz. munkadokumentum és a 6. sz. jegyzőkönyv 22. pontja [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 261. o.]).

⁶⁵ A különbizottság kis többséggel elvetett minden szabad választási lehetőséget, például azon állam joga választásának lehetőségét, amelyhez a felnőttet szoros kötelék fűzi, és a diplomáciai bizottság ülésén erre vonatkozó javaslatot nem nyújtottak be.

⁶⁶ Ezért több állampolgárság esetén az egyik vagy a másik nemzeti jog.

⁶⁷ És nem csak a legutóbbi szokásos tartózkodási hely, ellentétben a joghatóság delegálása vonatkozásában a 8. cikk (2) bekezdésének b) pontjában foglaltakkal (fent, 69. pont). A bizottság 11 igen szavazattal, 7 nem ellenében, 5 tartózkodás mellett elvetette a skandináv államok küldöttségeinek erre vonatkozó javaslatát (28. sz. munkadokumentum és 6. sz. jegyzőkönyv, 22.

szerinti állam joga, de csak az adott vagyon tekintetében.⁶⁸ A bizottság elvetette azokat a javaslatokat, amelyek a választható jogok listáját ki akarták egészíteni azon állam jogával, amelynek a területén a felnőtt szokásos tartózkodási helyet kíván létesíteni⁶⁹ valamint a felnőtt védelmének biztosítására hajlandó rokon szokásos tartózkodási helye szerinti állam jogával.⁷⁰

- 103** A szöveg úgy értelmezendő, hogy implicit módon lehetővé teszi a felnőtt számára, hogy a cselekvőképtelenség esetére adott meghatalmazásra több irányadó jogot válasszon, azáltal, hogy az elemeit olyan céllal osztja fel, hogy mindegyikre más-más jog legyen irányadó. A különbizottság kifejezetten elfogadta ezt a részekre bontási („*dépeçage*”) jogkört, amely különösen indokoltnak tűnt abban a helyzetben, amelyben a felnőtt különböző államokban rendelkezik vagyonnal. A bizottság azonban úgy ítélte meg, hogy ilyen értelmű, kifejezett rendelkezést nem szükséges szövegezni. Ezt a megoldást nem vitatta meg újra a diplomáciai bizottság. Ezért elfogadottnak kell tekinteni.

A felnőtt által adott meghatalmazás egészének akár vagylagosan (az érvényesség érdekében), akár kumulatív módon (az érvényesség valamennyi kijelölt jog betartásának függvénye) több jog alá rendeléséről nem folyt vita, de úgy tűnik, hogy ezt semmi sem akadályozza.

- 104** A cselekvőképtelenség esetére adott meghatalmazásra alkalmazandó jog megválasztása tekintetében a felnőtt számára biztosított jogkör problémákat vet fel, mert számos jog nem ismeri el, illetve tiltja ezt a meghatalmazástípust. A bizottság elvetette a skandináv államok küldöttségeinek azt a javaslatát, amely azokra az esetekre korlátozta volna a (2) bekezdés alkalmazását, azaz az alkalmazandó jog megválasztására vonatkozó jogkört, amelyekben a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam elismeri a cselekvőképtelenség esetére adott meghatalmazást.⁷¹ Ezek a küldöttségek azt szerették volna, hogy az ezen intézményt el nem ismerő államokat ne lehessen kötelezni erre az intézményre, hogy ezáltal közvetett módon bevezessék azt a jogukba. A vita azonban arra derített fényt, hogy ez a korlátozás túlzott mértékben korlátozta volna a felnőtt szabad akaratát és azt, hogy hogyan kíván intézkedni a cselekvőképtelensége esetére. Úgy tűnt különösen, hogy a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti államnak nem fűződik jogos érdeke ahhoz, hogy megakadályozza a cselekvőképtelenség esetére adott meghatalmazásból fakadó képviseleti jogkörök külföldön, például a vagyon fekvésének helye szerinti államban történő gyakorlását.

- 105** A bizottság azt az esetet is megvitatta, ha a felnőtt által választott jog (nem pedig a szokásos tartózkodási helye szerinti jog) nem ismeri el (vagy tiltja) a cselekvőképtelenség esetére adott meghatalmazást, de döntésre nem jutott a kérdésben.

pont [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 261. o.].

⁶⁸ Lásd a 28. sz. munkadokumentumot, amelyet erről a pontról 20 igen szavazattal, 1 nem ellenében, 2 tartózkodás mellett fogadtak el, lásd a 6. sz. jegyzőkönyv 36. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 262. o.].

⁶⁹ 41. sz. munkadokumentum, amelyet szerzője visszavont.

⁷⁰ 44. sz. munkadokumentum, amelyet szerzője visszavont.

⁷¹ A 28. sz. munkadokumentumot 13 igen szavazattal, 5 nem ellenében, 4 tartózkodás mellett elutasították, lásd a 6. sz. jegyzőkönyv 54. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 263. o.].

A különbizottság elvetette a célvagyonra és annak elismerésére alkalmazandó jogról szóló, 1985. július 1-jei Hágai Egyezmény 5. cikke⁷² ihlette javaslatot, amely a (2) bekezdést (azaz a választási jogkört) alkalmazhatatlannak nyilvánította arra az esetre, ha a kijelölt jog nem rendelkezik erről a meghatalmazáskategóriáról. Ez a javaslat azt vonta volna maga után, hogy ebben az esetben az (1) bekezdésnek megfelelően vissza kellett volna térni a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam jogához. További javaslatot nem terjesztettek a diplomáciai bizottság elé. Az előzetes tervezetről szóló (99. sz.) jelentésben levont következtetés továbbra is érvényes, nevezetesen az, amelyik arra vonatkozott, hogy a felnőtt által átruházott jogkörök érvénytelennek tekintendők, valamint az, amelyik arra vonatkozott, hogy az illetékes hatóság hozzon védelmi intézkedést.

(3) bekezdés

106 Ez a bekezdés a cselekvőképtelenség esetére adott meghatalmazással átruházott jogkörök gyakorlásának módját a gyakorlásuk helye szerinti állam joga alá rendeli. Ezt a bekezdést össze kell vetni a 14. cikkel, amely a szerződő államok egyikének illetékes hatósága által hozott védelmi intézkedések végrehajtásának feltételeit a végrehajtás helye szerinti állam joga alá rendeli (lásd fent a 94. pontot). A jogkörök gyakorlásának helye szerinti jog hatálya ennél fogva korlátozottabb akkor, ha maga a felnőtt által átruházott jogkörökről van szó, mint akkor, ha azok védelmi intézkedésből fakadnak. Néhány küldöttség kifejezésre juttatta, hogy attól tart, a többé-kevésbé lelkiismeretes külföldi meghatalmazottak a helyi joggal szemben esetlegesen arra a jogkörökre hivatkoznak, hogy vérátömlesztést vagy szervátültetést engedélyeznek a felnőtt számára. E félelmet félretéve, amelynek rendezésére a jogkörök gyakorlásának helye szerinti közrendre hivatkozással kerül majd sor, a bizottság formális szavazással⁷³ úgy határozott, hogy a felnőtt által átruházott jogkörök gyakorlásának helye szerinti jog alkalmazását a „gyakorlás módjára” korlátozza, és ugyanazzal a szavazással elutasította e jogkörök „gyakorlására” történő kiterjesztését. Másfelől úgy határozott, hogy az említett jogot „alkalmazni” kell, nem csak tudomásul venni, ahogyan az előzetes tervezet megállapította.

107 A jogkörök gyakorlásának módjára vonatkozó, a fent – a 99. pontban (a 15. cikk (1) bekezdésénél) kifejtettek szerinti elképzelés korlátozóbb jellegű, mint a jogkörök „terjedelmére” vonatkozó elképzelés. Csak részletkérdéseket (németül „Art und Weise”) kell magában foglalnia. Ezeket nem konkretizálták a vita során, de példaként felhozható itt a jogkörök létezésének és terjedelmének helyi eljárás szerinti ellenőrzése, az azokat átruházó aktus letétbe helyezése, vagy az abban az esetben alkalmazott engedélyezési eljárás, amikor a cselekvőképtelenség esetére adott meghatalmazás engedélyt ír elő.

⁷² A vagyonkezelőkre alkalmazandó jogról és elismerésükről szóló 1985. július 1-jei Hágai Egyezmény 5. cikke: „Az Egyezmény nem alkalmazandó, amennyiben a II. fejezetben meghatározott jog nem rendelkezik célvagyonról vagy az érintett célvagyon-kategóriákról”. A célvagyonról szóló egyezményben ezt a rendelkezést a célvagyon érvényességét támogató mögöttes elv magyarázza, amely egyértelműen megjelenik a 6. cikk (2) bekezdésében. Az (1) bekezdés lehetővé teszi, hogy a vagyonrendelő válassza meg a célvagyonra alkalmazandó jogot, a (2) bekezdés pedig ehhez a következőket fűzi hozzá: „Amennyiben az előző bekezdés értelmében választott jog nem rendelkezik célvagyonról vagy az érintett célvagyon-kategóriákról, a választás nem érvényes, és a 7. cikkben meghatározott jog alkalmazandó”. A 6. cikk tehát kétszeres lehetőséget teremt arra, hogy a célvagyon érvényes legyen (a választott jog, vagy annak hiányában az objektív módon alkalmazandó jog), és az 5. cikk ezeket kiegészíti egy harmadik lehetőséggel, az Egyezmény hatályán kívül, a megkeresett hatóság joga által kijelölt joggal. E rendelkezéseknek a felnőttek védelméről szóló egyezménybe történő átültetése elmélyítettebb vitát tett volna szükségessé arról, hogy a cselekvőképtelenség esetére adott meghatalmazás részesítendő-e előnyben.

⁷³ 11 igen szavazattal, 7 nem ellenében, 4 tartózkodás mellett, lásd a 6. sz. jegyzőkönyv 82. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 265. o.].

16. cikk (jogkörök megszüntetése vagy módosítása)

108 Ez a cikk, amely némileg megfelel a gyermekek védelméről szóló egyezmény 18. cikkének, rendelkezik arról a lehetőségről, hogy az Egyezmény szerint joghatósággal rendelkező hatóságok megszüntethetik vagy módosíthatják⁷⁴ a felnőtt által a 15. cikknek megfelelően átruházott jogköröket.

Az eldöntött megfogalmazás, amely gondosabban kidolgozott, mint az előzetes tervezetben, megkísérli összeegyeztetni a felnőtt akkor kifejezésre juttatott kívánságainak tiszteletben tartását, amikor még képes volt megvédeni a saját érdekeit, valamint a felnőtt védelmének szükségességét, amikor az állapota leromlott és a szóban forgó jogköröket gyakorolni kell.

Az az óhaj, hogy a felnőtt kívánságai tiszteletben legyenek tartva, egyes küldöttségeket arra ösztönzött, hogy kérjék ennek a cikknek a törlését és a 15. cikkben foglalt, meghatalmazás szerinti jog alkalmazását a felnőtt által átruházott jogkörök módosítására vagy megszüntetésére. A felnőtt azonnali védelmének biztosítását szorgalmazó küldöttségek viszont – a 15. cikkben megállapított védelmi intézkedésekre rendes körülmények között alkalmazandó jognak megfelelően – e jogkörök megszüntetésének vagy módosításának feladatát megkísérelték az Egyezmény szerint joghatósággal rendelkező hatóságokra ruházni.

A 16. cikk e két álláspont összeegyeztetésének eredménye.⁷⁵ Mindenekelőtt megállapítja, hogy a meghatalmazásból fakadó jogkörök milyen esetekben módosulnak vagy szűnnek meg. Csak akkor, „ha azokat nem oly módon gyakorolják, amely elegendő lenne a felnőtt személye vagy vagyona védelmének garantálásához”. Ezzel elkerülhető az a veszély, hogy a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti hatóságok a saját joguk szerinti védelmet esetlegesen felváltásuk a felnőtt kívánsága szerinti jog szerint biztosított védelemmel. Először is meg kell állapítaniuk, hogy e jogköröknek a meghatalmazott személy általi gyakorlása helytelen vagy nem megfelelő. Másodszor, e jogkörök megszüntetése vagy módosítása érdekében az illetékes hatóságokat lehetőség szerint arra kéri, hogy vegyék figyelembe a 15. cikkben megállapított jogot, azaz a felnőtt által a cselekvőképtelenség esetére esetlegesen adott meghatalmazásra irányadó jogot. Erre a rendelkezésre különösen szükség volt olyan esetekben, ha az illetékes hatóság szerinti jog nem ismeri el a cselekvőképtelenség esetére adott meghatalmazást.

17. cikk (harmadik fél védelme)

109 A 17. cikket közvetlenül a gyermekek védelméről szóló egyezmény 19. cikke ihlette, célja pedig olyan harmadik fél védelme, aki jóhiszeműen létesített jogügyletet egy másik olyan személlyel „aki a jogügylet megkötésének a helye szerinti állam joga alapján jogosult lenne arra, hogy a felnőtt képviselőjeként járjon el”. A jogcselekmény érvényes marad, és a harmadik fél mentesül a tévedésből fakadó valamennyi felelősség alól, „kivéve, ha a harmadik félnek

⁷⁴ A módosítás jelentheti például a meghatalmazott személy felügyeletének bevezetését.

⁷⁵ Ezt az 50. sz. és az 55. sz., két ellentétes álláspontot képviselő javaslatot követő szavazás illusztrálja. Lásd a 7. sz. jegyzőkönyv 103. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 272. o.]. A második olvasatban előterjesztett javaslatok ezt az összeegyeztetést egyrészt úgy kísérelték meg kétségbe vonni, hogy a „végrehajt” kifejezést felváltották a „figyelembe vesz” kifejezéssel (93. sz. munkadokumentum), vagy ezzel ellentétben úgy, hogy törölték a 16. cikk második mondatát (94. sz. munkadokumentum). Mindet elutasították (lásd a 16. sz. jegyzőkönyv 21. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 330. o.]).

tudomása volt arról, vagy tudomása kellett volna, hogy legyen arról, hogy erre a minőségre a(z) [az e fejezet rendelkezései által kijelölt jog] irányadó”. A harmadik féllel szemben ezért elvárás a jóhiszeműség, valamint a kellő gondosság kötelezettsége.⁷⁶

A szöveg akkor is alkalmazandó, ha a képviselői minőséget védelmi intézkedés biztosította, valamint akkor is, ha az a felnőtt önkéntes jogcselekményének eredménye.

Nagyon tágra kell értelmezni azokat a cselekményeket, amelyek érvényessége a felnőtt vélelmezett képviselője számára biztosított eljárási jogosultság hiányossága miatt nem vonható kétségbe, és amely miatt harmadik fél felelőssége nem merülhet fel. Ezek lehetnek vagyont érintő cselekmények is, például pénzeszközök bankár általi átadása a felnőtt vélelmezett képviselőjének, valamint orvosi cselekmények is, például a felnőtt vélelmezett képviselőjének kérésére végrehajtott sebészeti műtét vagy orvosi kezelés.⁷⁷

- 110** A szöveg csak abban az esetben alkalmazandó, ha a harmadik személy a vélelmezett képviselővel létesített jogügyletet. Nem alkalmazandó akkor, ha a harmadik fél magával a felnőttel úgy létesít jogügyletet, hogy nincs tudomása arról, hogy megfosztották attól a jogkörétől, hogy maga bonyolítsa a saját ügyeit. E joghézag magyarázata az, hogy ez a helyzet a *szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 1980. június 19-i, az Európai Unió tagállamaival mint részes felekkel létrejött Római Egyezmény* 11. cikkének hatálya alá tartozik, valamint az, hogy célszerű volt elkerülni az egyezmények esetleges ütközését.⁷⁸ Erre a helyzetre ezért a Római Egyezmény részes felei számára annak 11. cikke, a többi állam számára pedig a nemzeti jog lesz irányadó.

18. cikk (a kollíziós szabályok egyetemes jellege)

- 111** Ez a cikk szokásos cikk a kollíziós tárgyú Hágai Egyezményekben. Nem alkalmazható azonban akkor, ha az Egyezmény – ahogyan a 14. cikkben is – kifejezetten valamely szerződő állam jogára hivatkozik.

19. cikk (a vissza- és továbbutalás kizárása)

- 112** Ez a cikk, amely szintén hagyományosan előfordul a kollíziós tárgyú Hágai Egyezményekben, megállapítja a vissza- és továbbutalás kizárásának elvét.

A gyermekek védelméről szóló egyezmény 21. cikkével ellentétben ez a cikk nem tartalmaz a jogrendszerek ütközésére irányadó szabályt. Ez a szabály abban az esetben volt indokolt, ha az ezen egyezmény által előírt szülői felelősség magukból a jogszabályokból fakadt. Ezt követően helyénvaló volt elkerülni olyan helyzet előállítását, amelyben az egyezmény szerinti kollíziós szabály – a vissza-

⁷⁶ Lásd a gyermekek védelméről szóló egyezmény magyarázó jelentésének 111–114. pontjában foglalt magyarázatokat.

⁷⁷ Ezt a pontot a különbizottság fogadta el. A diplomáciai bizottság nem vitatta meg újra a 17. cikket, kivételt egy kisebb jelentőségű szövegezési kérdés képez (7. sz. jegyzőkönyv, 17–23. pont [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 267. o.]).

⁷⁸ A Római Egyezmény 11. cikke a következőképpen rendelkezik: „Ugyanazon országban tartózkodó személyek között kötött szerződés esetében azon természetes személy, aki ezen ország joga alapján cselekvőképes lenne, csak akkor hivatkozhat egy másik jog alapján való cselekvőképtelenségére, ha a másik szerződő fél e cselekvőképtelenséget a szerződés megkötésekor ismerte, vagy gondatlanság miatt nem ismerte.”

és továbbutalás kizárásával együtt – esetlegesen veszélyezteti a helyzethez legszorosabban kapcsolódó nem részes államok kollíziós szabályaiból fakadó szülői felelősség harmonikus szabályozását. A felnőttek védelme esetében erre az óvintézkedésre nem volt szükség, mivel az Egyezmény nem állapít meg a felnőttek *ex lege* képviselőitére vonatkozó kollíziós szabályt (lásd fent a 90. pontot).

20. cikk (kötelező jogszabályok)

113 A felnőtt számára biztosítandó védelem helye szerinti állam kötelező jogszabályaira⁷⁹ vonatkozó kivétel kifejezetten az orvosi területre tekintettel került bevezetésre. Ez különösen a képviselői jogkörökre alkalmazandó jog felnőtt általi megválaszthatóságának ellensúlyozását jelentette. Hollandia küldöttsége egy általa kötelező jogszabálynak tekintett holland jogszabályt hozott fel példaként, amely megállapítja a felnőtt orvosi kérdésekben való képviselőitének konkrét formáit, amelyek eltérnek a gyámságra és a gondnokságra vonatkozó szokásjogi szabályoktól. Ennek megfelelően a beteget a pszichiátriai vagy geriátriai klinikára való felvétel céljából még abban az esetben is a házastársa képviseli, ha a betegnek van gyámja vagy gondnoka. Ugyanaz a jogszabály előírja, hogy a képviselőnek bármely klinikai elhelyezés előtt engedélyt kell szereznie. A bizottság a kötelező jogszabályok kizárásával lehetővé kívánta tenni az ilyen jogszabályokat kiadó államok számára, hogy azokat még abban az esetben is végrehajtsák a területükön, ha a felnőtt védelméről másik állam joga szerint gondoskodtak. Bár a bizottság az ülése végén törölte az orvosi területre utaló hivatkozást, a már közölt általános döntésnek megfelelően (fenti 42. pont) a 20. cikk gyakran kerül majd alkalmazásra orvosi ügyekben, és lehetővé kell tennie a tárgyalások során ezen a területen felmerült problémák többségének szabályozását.

Az egyik küldöttség inkább azt szerette volna, ha mindegyik szerződő állam összeállítja az általa kötelezőnek tartott rendelkezéseinek jegyzékét, hogy a többi szerződő állam a joghatósága alá tartozó és másik államban történő végrehajtásra szánt védelmi intézkedések meghozatalakor azokat a lehetséges mértékben tiszteletben tarthassa. Ezt a javaslatot a bizottság végrehajtási problémákra tekintettel vetette el.

21. cikk (közrend)

114 Ez a cikk a Hágai Egyezmények közrendre vonatkozó kivételről szóló szokásos rendelkezését ismétli meg. Törlésre került a felnőtt mindenek felett álló érdekeire történő hivatkozás, amely az előzetes tervezetben szerepelt. Megállapítást nyert az, hogy „a gyermek mindenek felett álló érdekei” kifejezés megtalálható az ENSZ gyermekjogi egyezményében, ugyanakkor az is, hogy nincs hasonló nemzetközi közjogi jogszabálysöveg a felnőttek vonatkozásában.⁸⁰

⁷⁹ A francia „*lois de police*” (imperatív rendelkezések) kifejezés nem volt használatos, bár a szövegben használt parafrázis („rendelkezések... amelyek esetében az ilyen rendelkezések alkalmazása kötelező, függetlenül attól, hogy egyébként milyen jog lenne alkalmazandó”) nagyon pontosan megfelel a definíciójának. Néhány küldöttség észrevételezte, hogy a kifejezés nehezen fordítható.

⁸⁰ Lásd az e pontról folytatott vitát, a 7. sz. jegyzőkönyv 74–89. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 270–271. o.].

IV. FEJEZET – ELISMERÉS ÉS VÉGREHAJTÁS

- 115** Ez a fejezet nagyon szorosan követi a gyermekek védelméről szóló egyezmény megfelelő fejezetét.⁸¹ Ugyanúgy különbséget tesz az elismerés (22–24. cikk), a végrehajthatóvá nyilvánítás és a végrehajtás céljából történő nyilvántartásba vétel (25. és 26. cikk), és végül a végrehajtás (27. cikk) között.

22. cikk (elismerés és az elismerés megtagadásának indokai)

(1) bekezdés

- 116** Ez a bekezdés a másik szerződő államban hozott intézkedéseknek az egyes szerződő államokban jogszabály hatálya alapján történő elismerésének elvét állapítja meg.⁸² Az elismerés tárgya az intézkedés, ahogyan az hatályos a meghozatala szerinti szerződő államban, többek között akkor, ha az a felnőtt megszüntetett jogképességének helyreállítására vonatkozik. Hasonlóképpen el kell ismerni az intézkedéssel vagy a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti államban felügyelet létesítésével átruházott képviseleti jogköröket.

A jogszabály hatálya alapján történő elismerés azt jelenti, hogy mindaddig nem szükséges eljárást igénybe venni ilyen elismerés megszerzéséhez, amíg az intézkedésre hagyatkozó személy nem tesz lépést a végrehajtás érdekében. Az a fél, akivel szemben – például jogi eljárás során – az intézkedést foganatosítják, az, akinek okot kell felhoznia a (2) bekezdésben meghatározott elismerés megtagadására. Az Egyezmény azonban nem zárja ki az intézkedés elismerésére vagy elismerésének megtagadására korlátozódó megelőző eljárást (lásd alább a 23. cikket).

- 117** Az intézkedéseket az elismerésükhöz nyilvánvalóan bizonyítani kell. A bizonyítás rendes körülmények között az eredeti eljárás helye szerinti állam hatósága által kibocsátott és az általa hozott határozatot magában foglaló okirat eredménye. Sürgős esetekben azonban előfordulhat, hogy az intézkedés meghozatala telefonon történik, és arról egyszerű kézírásos jegyzet készül az ügyiratban. Az adminisztratív eltérések kiiktatása érdekében az Egyezmény elkerülte, hogy az elismerés az eredeti eljárás helye szerinti állam hatósága által dátummal és aláírással ellátott okirat készítésének függvénye legyen. Ennek következtében telefax vagy elektronikus levél az intézkedés bizonyítéka lehet az intézkedés elismeréséhez.

(2) bekezdés

- 118** A (2) bekezdés felsorolja, hogy az elismerés milyen okok alapján tagadható meg. A megkeresett állam kizárólag ezekre az indokokra hagyatkozhat az elismerés megtagadásához. A megkeresett hatóság különösen nem vizsgálhatja felül az eredeti eljárás helye szerinti állam hatósága által alkalmazott jogot. Ezenfelül megjegyzendő, hogy a (2) bekezdés itt engedélyezi, de nem írja elő kötelezően az elismerés megtagadását.

⁸¹ Ez a jelentés ezért átveszi az 1996. évi egyezményről szóló jelentés egyes részeit. Ugyanez vonatkozik a következő fejezetre.

⁸² A nem szerződő állam hatóságai által hozott intézkedések szerződő állambeli elismerése az egyes szerződő államok nemzeti jogának hatálya alá tartozik.

a) pont

- 119** Az elismerés megtagadható, ha az intézkedést olyan hatóság hozta, amelynek a joghatósága nem a II. fejezet rendelkezéseiben foglalt indokok egyikén alapult, vagy nem volt azokkal összhangban. Az a hivatkozás, hogy az eredeti eljárás helye szerinti állam hatóságának joghatósága az Egyezmény II. fejezete szerinti, akkor érthető, ha összevetésre kerül az Egyezmény 2. cikkének (2) bekezdésével. Az Egyezmény alkalmazandó azokra az intézkedésekre, amelyek meghozatalára még a felnőtt kiskorúsága idején került sor, vélelmezhetően az Egyezmény joghatósági szabályaitól eltérő joghatósági szabályok értelmében. Ezen intézkedések elismerése megtagadható, ha ezek a joghatósági szabályok nincsenek összhangban az Egyezmény joghatósági szabályaival. Ha az akkor kiskorú személyre vonatkozó intézkedést az 1996. évi egyezmény értelmében hozták, ennél fogva megtagadható az elismerése abban az esetben, ha a meghozatalára az 1996. évi egyezmény joghatósági szabálya értelmében (például a házasság felbontásának helye a 10. cikkben foglaltak szerint), de nem a felnőttek védelméről szóló egyezmény joghatósági szabálya értelmében került sor (lásd fent a 15. ponthoz tartozó 16. lábjegyzetet).

Az a) pont magában foglalja, hogy a megkeresett hatóság hatáskörrel rendelkezik arra, hogy elismerés céljából ellenőrizze az eredeti eljárás helye szerinti állam hatóságának joghatóságát. Az ellenőrzés során a megkeresett hatóságot azonban kötik azok a ténymegállapítások, amelyekre az eredeti eljárás helye szerinti állam hatósága a joghatóságát alapozta (24. cikk, lásd alább).

b) pont

- 120** Az elismerés akkor tagadható meg, ha – a sürgős eseteket kivéve – a bírósági vagy közigazgatási eljárás keretében meghozott intézkedésnél nem adtak lehetőséget a felnőtt meghallgatására, megsértve ezzel annak a megkeresett államnak az eljárási alapelveit. Ez a megtagadási indok nem jelenti azt, hogy a felnőttet minden esetben meg kell hallgatni. Előfordulhat az, hogy a meghallgatás ellentétes az érdekeivel, de a felnőtt vonatkozásában ennek kivételnek kell maradnia. Ezen a ponton nem kell különbséget tenni aszerint, hogy az intézkedés meghozatalára bírósági eljárás vagy közigazgatási eljárás keretében kerül-e sor. Ez az eljárási közrendre vonatkozó külön záradéknak minősül. Nem alkalmazandó sürgős esetekben, amelyek tekintetében a tisztességes eljáráshoz való jogra vonatkozó követelményeket rugalmasabban kellene értelmezni.

c) pont

- 121** A szöveg az elismerés megtagadásának indokaként állapítja meg a megkeresett állam közrendjével való nyilvánvaló összeférhetetlenséget. A 20. cikkel való összhang érdekében a szöveg kiegészül a megkeresett állam kötelező jogszabályaival való összeegyeztethetetlenséggel is.⁸³

⁸³

Számos küldött észrevételezte, hogy ez a kiegészítés értelmetlen, és hogy az elismerés szakaszában a közrendre vonatkozó kivétel elegendő a kívánt eredmény eléréséhez, különösen a megkeresett állam kötelező jogszabályaival ellentétes orvosi intézkedés elismerésének megtagadásához (ennek tárgyalását lásd a 7. sz. jegyzőkönyv 126–142. pontjában [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 273–274. o.]).

d) pont

- 122** Ez a bekezdés, amelynek szövegezése közel áll a Brüsszeli Egyezmény és a Luganói Egyezmény 27. cikke (5) bekezdésének szövegezéséhez,⁸⁴ előirányozza a szerződő államban hozott, elismerendő intézkedés és az Egyezmény 5–9. cikke értelmében joghatósággal rendelkező nem részes államban később hozott, és a megkeresett állambeli elismerés követelményeit teljesítő intézkedés ütközését. Ilyen esetben a két intézkedés összeegyeztethetetlen, a felnőtthöz közelebbi és a felnőtt érdekeinek felmérésére jobb helyzetben lévő hatóság által hozott második, frissebb intézkedést részesítik előnyben.

A nem részes államban később hozott intézkedés előnyben részesítése azt feltételezi, hogy ez utóbbi állam az Egyezmény 5–9. cikke értelmében joghatósággal rendelkezett. Ezért itt tágabb értelmű, mint a gyermekek védelméről szóló egyezményben, amelyben a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti, nem részes állam hatósága által hozott intézkedésekre korlátozódott.

e) pont

- 123** Az elismerés megtagadásának ezen utolsó indoka a 33. cikkhez kapcsolódik (lásd alább), amely kötelező konzultációs eljárást vezet be a felnőtt másik szerződő államban történő elhelyezésére vonatkozó intézkedés előtt. A 22. cikk (2) bekezdésének e) pontja kiküszöböli azon állam kész tények elé állítását, ahol az elhelyezési intézkedés végrehajtandó, és lehetővé teszi, hogy megtagadhasa az elismerést, ha a konzultációs eljárást nem bonyolították le.

23. cikk (az elismeréshez vagy az elismerés megtagadásához kapcsolódó megelőző intézkedés)

- 124** Mivel az elismerés jogszabály hatályán alapul, a megtagadás indokának fennállását érintő esetleges jogvita tárgyában csak akkor kerül sor döntéshozatalra, ha az intézkedésre valamelyik államban hivatkoznak. Előfordulhat, hogy ennek időpontja túl késői, és bármely érdekelt személynek jogos érdeke fűződhet ahhoz, hogy haladéktalanul eloszlassa az elismerés megtagadása indokának fennállását illető esetleges kétségeket.

A szöveg a megelőző intézkedés elfogadhatóságát az *intézkedések* elismerésére vagy elismerésének megtagadására korlátozza. Ilyen intézkedések tekintetében döntéshozatal céljából nem rendelkezik a cselekvőképtelenség esetére adott meghatalmazás érvényességének vagy semmisségének kérdéséről.

Az Egyezmény a megkeresett állam jogára bízta az erre a megelőző intézkedésre vonatkozó eljárás meghatározását. Ez az eljárás nem feltétlenül a végrehajthatósági végzés meghozatalára irányuló eljáráson alapul, és az Egyezmény nem ír elő „egyszerű és gyors” eljárást, mint a végrehajthatóvá nyilvánítás esetében (25. cikk (2) bekezdés). A határozatok egyfajta szabad mozgásának biztosítására szánt nemzetközi egyezményben a végrehajthatóvá

⁸⁴ Azzal a különbséggel, hogy az említett egyezmények a nem részes államban *korábban* hozott és a megkeresett államban az elismeréséhez szükséges feltételeket teljesítő határozatot részesítik előnyben, ugyanis az első határozat *res judicata* helyzete eleve kizárja az azzal összeegyeztethetetlen későbbi határozat elismerését. Ezzel ellentétben ebben az Egyezményben a nem részes államban *később* hozott intézkedés részesítendő előnyben, mert – a 10. cikk (2) bekezdésének, a 11. cikk (2) bekezdésének és a 12. cikknek a szellemében – a meghozott intézkedéseket az Egyezmény értelmében joghatósággal rendelkező hatóság mindenkor módosíthatja vagy felválthatja.

nyilvánítási eljárásnak tulajdonképpen gyorsnak kellene lennie, és az az első szakaszában gyakran kétségbevonhatatlan.⁸⁵ Másfelől, a megelőző eljárás általában azonnal jogvitát indít az intézkedés nemzetközi tekintetben vett szabályszerűségéről, az intézkedés elismerésének megtagadása iránti kereset esetén pedig általában leblokkolja annak szabad mozgását. Logikusan egy ilyen jogvitának teljes körű meghallgatást kell magával vonnia, ami rendes körülmények között több időt venne igénybe, mint a végrehajthatóvá nyilvánítást célzó felgyorsított eljárás.

24. cikk (joghatóságot érintő ténymegállapítások)

125 Ahogyan a 22. cikk (2) bekezdésének a) pontjával összefüggésben (lásd fent a 119. pontot) már megállapításra került, a megkeresett állam hatóságát kötik azok a ténymegállapítások, amelyekre az eredeti eljárás helye szerinti állam hatósága a joghatóságát alapozta. Ha például az eredeti eljárás helye szerinti állam hatósága a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságaként hoz határozatot, a megkeresett állam hatósága nem fogja tudni áttekinteni azt a tényállást, amelyre az eredeti eljárás helye szerinti állam hatósága a szokásos tartózkodási hely értékelését alapozta. Hasonlóképpen, amennyiben a joghatóság a felnőtt mindenek felett álló érdekének az eredeti eljárás helye szerinti állam hatósága általi előzetes értékelésén alapul,⁸⁶ ez az értékelés köti a megkeresett állam hatóságát. Ez a szabály más egyezményekben előfordul.⁸⁷

25. cikk (végrehajthatóvá nyilvánítás)

126 Ez a cikk azt az esetet irányozza elő, amikor a szerződő államban hozott és ott végrehajtható intézkedések másik tagállambeli végrehajtást tesznek szükségessé. Eltérő esetben a 22. cikk – azaz az elismerésről szóló cikk – megelégszik azzal, hogy lehetővé teszi az intézkedés joghatásainak bekövetkezését. Például a jogi képviselőre valamely szerződő államban ruházott jogkörök – ha nincs indok az elismerés megtagadására – lehetővé teszik e képviselő számára, hogy a felnőtt nevében a felnőtt személyének vagy vagyonának védelmét érintő jogügyletekbe bocsátkozzon egy másik szerződő államban. Ha azonban az intézkedés végrehajtást tesz szükségessé, például vagyon kényszerértékesítését, az intézkedést a második államban végrehajthatóvá kell nyilvánítani, vagy – egyes tagállamokban alkalmazandó eljárás szerint – végrehajtás céljából nyilvántartásba kell venni.

A 25. cikk (1) bekezdése emlékeztet ennek szükségességére, és megemlíti, hogy az eljárás megindítására a megkeresett államban „bármely érdekelt fél kérelmére, ... a [megkeresett] állam jogában meghatározott eljárásnak megfelelően” kerül sor. A „*requête*” (kereset) kifejezésnek nem a francia jogi terminológiában *ex parte* eljárás közvetlenül a bírósághoz intézett bevezető lépéseként meglévő pontos eljárási jelentést kell tulajdonítani, mivel a szövegnek – azáltal, hogy a megkeresett állam jogában előírt eljárásra hivatkozik – a Brüsszeli Egyezménytől eltérően nem az volt a célja, hogy állást foglaljon a követendő eljárásról.

⁸⁵ Lásd a Brüsszeli Egyezmény és a Luganói Egyezmény 31. és azt követő cikkeiben a keresetekre vonatkozóan bevezetett eljárást.

⁸⁶ Lásd a 7. cikk (1) bekezdését, a 8. cikk (1) bekezdését és a 13. cikk (2) bekezdését.

⁸⁷ Lásd a *tartási kötelezettségekre vonatkozó határozatok elismeréséről és végrehajtásáról* szóló, 1973. október 2-i Hágai Egyezmény 9. cikkét; a Brüsszeli Egyezmény és a Luganói Egyezmény 28. cikkének (2) bekezdését.

A (2) bekezdés annak előírására korlátozódik, hogy a megkeresett állam „egyszerű és gyors eljárást” alkalmaz, ugyanakkor teljes szabadságot hagy ezen állam számára a tekintetben, hogy ezt milyen módon valósítja meg, és határidőt sem tűz ki. Ez tehát *lex imperfecta*.

A (3) bekezdés – a Brüsszeli Egyezmény 34. cikkének (2) bekezdéséhez hasonlóan – arról rendelkezik, hogy a végrehajthatóvá nyilvánítás vagy a nyilvántartásba vétel csak a 22. cikk (2) bekezdésében meghatározott okok egyike miatt tagadható meg.

26. cikk (az érdemi felülvizsgálat tilalma)

127 Az érdemi felülvizsgálat tilalma standard záradék a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló egyezményekben. A tilalom az elismerésre, valamint a végrehajthatóvá nyilvánításra, illetve a nyilvántartásba vételre vonatkozik.

27. cikk (végrehajtás)

128 Ez a cikk, amely megegyezik a gyermekek védelméről szóló egyezmény 28. cikkével, megállapítja azt az elvet, hogy a szerződő államban hozott és egy másik államban végrehajthatóvá nyilvánított intézkedéseket „az utóbbi államban úgy hajtják végre, mintha az intézkedéseket ennek az államnak a hatóságai hozták volna”. Ez az intézkedésnek egyfajta átültetése abban a szerződő államban, ahol végrehajtandó. A megkeresett állam hatóságai így késleltetni tudják a külföldön hozott elhelyezési intézkedések végrehajtását olyan esetekben, ha erre felhatalmazást kaptak a saját államukban hozott intézkedések tekintetében, például ha a felnőtt megtagadja, hogy azok vonatkozzanak rá.

A cikk második mondata ezt a megoldást azzal a rendelkezéssel erősíti meg, hogy a végrehajtásra „a megkeresett állam joga szerint, az e jog által meghatározott mértékben kerül sor”.

Ha például a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti hatóság a gyámot a helyi szociális hatóságok felügyelete alá helyezte, és ha a felnőttet később másik szerződő államba helyezik át, az első államban hozott határozat kizárólag akkor hajtható végre a második államban, ha a második állam hatóságait a saját államuk jogszabályai felhatalmazzák annak a felügyeleti feladatnak az ellátására, amelyért az első állam szociális hatóságai voltak felelősek. Ellenkező esetben a második állam hatóságainak – lehetőség szerint az első állam hatóságaival egyeztetve – kellene kiigazítaniuk, vagy az 5. cikk (2) bekezdésének megfelelően módosítaniuk az első államban hozott intézkedést.

A különbizottság ülése során kifejezésre jutottak bizonyos félelmek ennek a rendelkezésnek a felnőttekre való alkalmazásával kapcsolatban. A polgári szabadságjogok állam által előírt korlátozásokból fakadó megsértésének kockázata került említésre. E rendelkezés pénzügyi következményeivel kapcsolatban is felmerültek aggodalmak, ha a rendelkezés eredményeképpen arra kötelezik a felnőtt tartózkodási helye szerinti államot, hogy vállalja a felelősséget egy másik állam hatóságai által hozott intézkedésekből fakadó elhelyezés vagy kórházi kezelés költségeiért. Ezeket a félelmeket az az észrevétel oszlatta el, hogy a 27. cikk az intézkedések végrehajtására itt csak azok magánjogi összefüggésében alkalmazandó.

V. FEJEZET – EGYÜTTMŰKÖDÉS

129 Ez a fejezet is meglehetősen szorosan követi a gyermekek védelméről szóló egyezmény megfelelő fejezetét. Ennélfogva az Egyezmény arról rendelkezik, hogy minden szerződő államban létre kell hozni olyan központi hatóságot, amely egyfajta csomópont lenne, amellyel a többi szerződő állam hatóságai felvehetik a kapcsolatot, és amely reagálni tud a megkereséseikre (28–30. cikk). A központi hatóság így elismert szerepével párhuzamosan az Egyezmény meglehetősen tág értelemben rendelkezett a védelmi intézkedések meghozatalára felkért különböző szerződő államok hatóságai közötti kommunikáció és közvetlen információkérések lehetőségéről (31–35. cikk), valamint közöttük a szóban forgó együttműködés megkönnyítését célzó megállapodások megkötésének lehetőségéről (37. cikk). A 36. cikk arról rendelkezik, hogy az egyes központi hatóságok elvileg viselik saját költségeiket.

28. cikk (központi hatóság létrehozása)

130 Ez a cikk előírja a szerződő államok számára, hogy központi hatóságot jelöljenek ki, amelynek feladata az Egyezmény által számára előírt kötelezettségek teljesítése, továbbá lehetővé teszi több központi hatóság kijelölését azon államok esetében, amelyeknek nincs egységes rendszerük. A cikk átveszi a gyermekek védelméről szóló egyezmény 29. cikkét, amelynek szövegezése az 1980. október 25-i és az 1993. május 29-i egyezmény 6. cikkének mintájára készült.

29. cikk (együttműködésre vonatkozó általános kötelezettség)

131 A központi hatóságok egyik általános feladata az együttműködés és a tájékoztatás. A kérelem alapján adandó tájékoztatás a felnőttek védelmére vonatkozóan a kérdéses államban hatályos jogszabályokra és az ott rendelkezésre álló szolgáltatásokra vonatkozik.

30. cikk (kapcsolattartás, lokalizálás)

132 Ez a cikk a központi hatóság egyes feladatait sorolja fel. E feladatok közül az első „az illetékes hatóságok közötti kapcsolattartás bármilyen eszközzel történő megkönnyítése azokban a helyzetekben, amikor az Egyezményt kell alkalmazni”. Az igénybe vett eszközök lehetnek elektronikus eszközök. Ez a részlet említésre került az első olvasatban szavazásra bocsátott szövegben. Ezt a részletet második olvasatban törölték (de nem vetették el) Kína kérésére, amely attól tartott, hogy a fejlődő államok esetleg tévesen értelmezik ezt a pontosítást.⁸⁸

A bizottság nem értett egyet azzal, hogy a központi hatóság feladatai közé bekerüljön a többi szerződő állam hatóságának a felnőttre esetlegesen vonatkozó intézkedésekkel kapcsolatos tájékoztatási kérelmeinek megválaszolása. A bizottság azt a lehetőséget sem kívánta megemlíteni a szövegben, hogy a szerződő államok hatóságai – a központi hatóságuk beleegyezésével – közvetlenül kapcsolatot tarthatnak egymással.⁸⁹ E pontosítások értelmetlennek

⁸⁸ Lásd a 66. és 104. sz. munkadokumentumot, a 13. sz. jegyzőkönyv 44–50. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 313–314. o.], és a 16. sz. jegyzőkönyv 23–44. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 330–332. o.].

⁸⁹ E pontokról lásd a 63. sz. munkadokumentumot és a 8. sz. jegyzőkönyv 95–120. pontját [lásd A

tűntek, mivel az Egyezmény nem tartalmazott olyan rendelkezést, amely ellenezte volna a nem központi hatóságok egymás közötti közvetlen kapcsolattartását vagy azt a lehetőséget, hogy valamelyikük megkérdezze egy másik állam központi hatóságát.

A második feladat „egy másik szerződő állam illetékes hatóságának kérésére a felnőtt hollétének felkutatásában való segítségnyújtás, amennyiben úgy tűnik, hogy a felnőtt a megkeresett állam területén tartózkodik és védelemre szorul” (30. cikk b) pont).

31. cikk (közvetítés)

133 A különbizottság előzetes tervezete – a gyermekek védelméről szóló egyezmény megfelelő szövegéhez hasonlóan, a felnőtt hollétére vonatkozó tájékoztatással és a felkutatásával megegyező alapon (lásd fent a 30. cikket) – szerepeltette a központi hatóság feladatai között a következőt: „közvetítés, békéltetés útján vagy más hasonló módon a felnőtt személyének vagy vagyonának a védelmét szolgáló, egyezségeen alapuló megoldások elérésének megkönnyítése azokban a helyzetekben, amikor az Egyezményt kell alkalmazni”. Ez a rendelkezés, amely első olvasatban, csekély többség általi megszavazást követően törlésre került,⁹⁰ második olvasatban ismét felvetődött kevésbé szigorú formában, a központi hatóság számára nem kötelezettség, csupán arra vonatkozó ajánlás formájában, hogy „ösztönözze” ezt az alternatív vitarendezési módot, szükség esetén „más szervek közreműködéséhez” folyamodva.⁹¹

Amikor az a kérdés merült fel, hogy ezekre a közvetítési kísérletekre kik között kerülhet sor, a válasz az volt, hogy a gyám és más személyek között, a felnőtt vagy a vagyona sorsára vonatkozóan, vagy a felnőtt és az érte felelős személyek között, arra törekedve, hogy a felnőtt elfogadja az előnyösnek tűnő intézkedést.

32. cikk (konkrét információk kérése és segítségnyújtás konkrét felnőtt vonatkozásában)

(1) bekezdés

134 Ez a szöveg felhatalmazza a szerződő állam központi hatóságát arra, hogy védelmi intézkedés meghozatalának kilátásba helyezésékor felkérje egy másik szerződő állam bármely más, a felnőtt védelmével kapcsolatos hasznos információkkal rendelkező hatóságát arra, hogy közölje vele azokat az információkat. Bár a szöveg megfogalmazása ezt kifejezetten nem állapítja meg, egyértelmű, hogy az itt szóban forgó hatóságok kizárólag állami hatóságok, ráadásul olyan hatóságok, amelyeket az Egyezmény kizárólagosan alkalmasnak tekint a védelmi intézkedések meghozatalára, nem pedig szövetségek, illetve nem kormányzati szervezetek.

A felnőttre vonatkozó információk kérésére vonatkozó lehetőségnek különösen hasznosnak kell bizonyulnia abban az esetben, ha a felnőtt szokásos tartózkodási helye másik államba kerül, valamint olyan esetekben, ha a nemzeti hatóságok

diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 280–282. o.]).

⁹⁰ Lásd a 8. sz. jegyzőkönyv 75–90. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 279–280. o.].

⁹¹ 98. sz. munkadokumentum és a 16. sz. jegyzőkönyv 44–55. pontja [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 332. o.].

foglalkoznak a védelemmel, és ők kérdéseket tudnak feltenni a szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságainak.

- 135** Sor került bizonyos óvintézkedésekre az ellenőrizetlen információgyűjtés veszélyeinek elkerülése érdekében. A tájékoztatási kérelem csak akkor engedélyezett, „ha a felnőtt helyzete szükségessé teszi”. Ezt a feltételt a megkereső hatóságnak kell mérlegelnie, és a tájékoztatási kérelméhez közölt indokokban igazolnia kell a teljesülését. A 35. cikk ugyanilyen szellemben megtiltja ezt a kérelmet, ha az veszélyeztetné a felnőtt személyét vagy vagyonát, vagy komoly fenyegetést jelentene a felnőtt valamely családtagjának szabadságára vagy életére. Ugyanaz a 35. cikk szimmetrikus korlátot jelent a kért tájékoztatás megkeresett hatóság általi továbbítása előtt, ha a továbbítás ugyanazokkal a kockázatokkal járna a felnőtt vagy a családtagjai számára.

Bár a szöveg nem mondja ki formálisan, úgy értendő, hogy a megkeresett hatóság soha nem köteles megadni a kért tájékoztatást. A megkeresett hatóságnak saját mérlegelési jogkörrel kell rendelkeznie. Az Egyezmény a megkeresett hatóságot nem kötelezi a megtagadásra vonatkozó határozata indokainak írásba foglalására. Ezen túlmenően lehetséges, hogy a belső joga esetlegesen nem engedi meg, hogy teljesítse a tájékoztatási kérelmet, különösen akkor, ha a kérelem sértené az érintett jognak a valamely adott szakma képviselőivel való bizalmas kapcsolattartásra vonatkozó szabályait.

(2) bekezdés

- 136** Az (1) bekezdés a szerződő államok illetékes hatóságaira bízta azt a lehetőséget, hogy egy másik szerződő állam bármely hatóságához fordulhassanak a számukra szükséges információk kérelmezése érdekében. Ez az eljárási rugalmasság előnyös lehet, ugyanakkor terhet is róhat a kívánt együttműködésre, ha a megkeresett hatóság nem tudja nehézség nélkül azonosítani a megkereső hatóságot, és nem tudja elbírálni, hogy hatáskörrel rendelkezik-e ilyen kérelem megküldésére. Így a (2) bekezdés lehetőséget biztosít a szerződő államok számára a nyilatkozattételre, amely szerint az (1) bekezdés szerinti kérelmek kizárólag a központi hatóságon keresztül továbbíthatók.

(3) bekezdés

- 137** Ez a bekezdés a védelmi intézkedések végrehajtása tekintetében illetékes, szerződő államokbeli hatóságok közötti kölcsönös segítségnyújtásról rendelkezik. Ilyen segítségnyújtás gyakran szükséges, különösen a felnőtt elvitele vagy az elhelyezési intézkedést hozó államtól eltérő államban lévő megfelelő intézményben történő elhelyezése esetén.

33. cikk (határon átnyúló elhelyezések)

- 138** Ez a cikk, amely már említésre került a 22. cikk (2) bekezdésének e) pontjával összefüggésben (lásd fent a 123. pontot), létrehozza az Egyezmény által előírt kötelező konzultációra szolgáló egyetlen eljárást. Ez akkor merül fel, ha az 5–8. cikk értelmében joghatósággal rendelkező hatóság fontolóra veszi a felnőtt intézményi gondozásba vagy bármely más, védelmet biztosító helyre történő helyezését, amennyiben az elhelyezésére másik szerződő államban kerül sor. A szóban forgó konzultáció felhatalmazza a fogadó állam hatóságát a határozat felülvizsgálatára, és lehetővé teszi a hatóságok számára, hogy előzetesen meghatározzák, hogy a felnőtt milyen feltételek mellett marad a fogadó államban, különösen az adott államban hatályos bevándorlási jogszabályok, sőt

az elhelyezési intézkedés végrehajtási költségeinek megosztása vonatkozásában.⁹² A szöveg pontosítja, hogy a fogadó állam központi hatósága vagy más illetékes hatósága között kerül sor konzultációra, mégpedig olyan formában, hogy az adott hatóság részére jelentést kell benyújtani a felnőtt helyzetéről és a javasolt elhelyezés vagy gondozás okairól.

- 139** A 33. cikk (2) bekezdése feljogosítja a megkeresett állam központi hatóságát vagy bármely más hatóságát az elhelyezési határozat kifogásolására. Ez jelentős különbség a gyermekek védelméről szóló egyezmény párhuzamos rendelkezéséhez képest, amely az elhelyezési határozatot a megkeresett állam előzetes jóváhagyásához köti.⁹³

Ezen előzetes konzultációs eljárás elmulasztásának szankciója az elhelyezési intézkedés elismerésének megtagadása (lásd fent a 22. cikk (2) bekezdésének e) pontját).

34. cikk (komoly veszélynek kitett felnőtt)

- 140** Ez a cikk arra az esetre vonatkozik, ha a szerződő állam komoly veszélynek (például folyamatos kezelést igénylő betegségnek, kábítószernek, szekta hatásának) kitett felnőtt védelmét célzó intézkedést hozó hatóságai tájékoztatást kapnak a felnőtt lakóhelyének másik szerződő államban kerüléséről vagy ott tartózkodásáról. E hatóságok ezt követően kötelesek tájékoztatni e másik állam hatóságait az említett veszélyről, valamint a meghozott vagy mérlegelt intézkedésekről. Ez az értesítési kötelezettség arra az esetre is vonatkozik, ha a felnőtt nem részes államban tartózkodik.

E rendelkezés hatályosulásának nyilvánvaló előfeltétele, hogy az első állam hatóságai tájékoztatást kapjanak a felnőtt második állambeli tartózkodásáról, ami a gyakorlatban korlátozhatja a hatályát. Semmi sem akadályozza meg azonban az első állam hatóságait abban, hogy bármely olyan esetben, amikor a felnőtt másik szerződő államban van, először kérelmezzék a felnőtt lokalizálását a 30. cikk b) pontja alapján, és azt követően biztosítsák a szóban forgó 34. cikk szerinti tájékoztatást.

35. cikk (a felnőtt számára kockázatot keletkeztető információk)

- 141** A 32. cikkel összefüggésben rámutattunk, hogy ez a kérelem vagy információtovábbítás veszélyeztetheti a felnőtt személyét vagy vagyonát, illetve a felnőtt valamely családtagjának szabadságára vagy életére komoly fenyegetést jelenthet. A 35. cikk figyelembe veszi ezeket az észrevételeket, és az ilyen kockázatot vélelmező hatóságot arra utasítja, hogy ne továbbítsa az információkat.

⁹² Lásd alább a 36. cikkben.

⁹³ Első olvasatban a szöveg a gyermekek védelméről szóló egyezmény 33. cikkével azonos megfogalmazásban került elfogadásra, de csak igen jelentéktelen többséggel (11 igen szavazattal 10 nem ellenében, 2 tartózkodás mellett), egyes küldöttségek a teljes törlésére szólítottak fel, mivel a jóváhagyási eljárást túlságosan nehézkesnek ítélték az eredeti eljárás helye szerinti állam hatóságai és a megkeresett állambeli fogadó intézmény egyetértése esetén (lásd az 57. sz. munkadokumentumot és a 9. sz. jegyzőkönyv 1–29. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 282–284. o.]). A vita a második olvasatban folytatódott, és az elért kompromisszum azt a kifejezett jóváhagyás kifogásolhatatlanságával váltotta volna fel (108. sz. munkadokumentum, 16. sz. jegyzőkönyv, 55–90. pont [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 332–335. o.]).

36. cikk (költségek)

142 Az együttműködési mechanizmusok működésének vannak költségvonzatai, és a 36. cikk megállapítja a gyermekek védelméről szóló egyezmény szabályával (38. cikk) megegyező, és a *gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i egyezményben* (26. cikk) némileg eltérő formában már megtalálható szabályt, amely szerint a szerződő államok központi hatóságai és más hatóságai viselik az V. fejezet alkalmazásából fakadó költségeiket. A „hatóságok” kifejezés a szerződő államok közigazgatási hatóságaira, nem pedig a bíróságokra utal. Így a bírósági költségek, és általánosabban az eljárási és különösen az ügyvédi költségek nem szerepelnek ebben a cikkben. Másfelől, a hatóságok működésének állandó költségein felül a cikk kiterjed a levelezésnek és az adattovábbításnak, a különféle információk felkutatásának és a felnőtt lokalizálásának, a közvetítés megszervezésének, illetve a vitarendezési megállapodásoknak a költségeire, valamint a másik államban hozott intézkedések végrehajtásának költségeire.

Ez a bekezdés azonban elismeri, hogy az állam hatóságai fenntartják azt a lehetőséget, „hogy szolgáltatásaik ellenében észszerű költségeket követeljenek meg”, amely lehet például a felnőtt lokalizálása, információszolgáltatás vagy igazolások kiadása. A használt kifejezések alapján az gondolható, hogy ez a „megkövetelés” lehet már felmerült költségek megtérítése iránti kérelem vagy még a szolgáltatásnyújtás előtti finanszírozás iránti kérelem, amely kérelmek bármelyikét bizonyos mértékű megfontoltsággal kell megfogalmazni. Ezen túlmenően a (2) bekezdés lehetővé teszi a szerződő államok számára, hogy megállapodást kössenek egymással e költségek felosztásáról.

37. cikk (szerződő államok közötti megállapodások)

143 Ez a cikk, amely szintén a gyermekek védelméről szóló egyezményből (39. cikk) átvett cikk, és amelynek a megfelelője megtalálható a *gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, 1993. május 29-i Hágai Egyezmény* 39. cikkének (2) bekezdésében, lehetővé teszi a szerződő államok számára, hogy az együttműködésről szóló fejezet alkalmazását megkönnyítő megállapodást kössenek egymással. Ezek csak olyan megállapodások lennének, amelyek megerősítik az e fejezettel létrehozott együttműködést, például azáltal, hogy e fejezet egyes rendelkezéseit kötelezővé teszik, nem pedig az Egyezmény 49. cikkében (lásd alább a 160. és azt követő pontokat) előírt különböző szabályokat megállapító különálló megállapodások.

VI. FEJEZET – ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

38. cikk (nemzetközi igazolás)

144 A bizottság átvette és kibővítette a gyermekek védelméről szóló egyezmény 40. cikkében foglalt rendelkezést, és előírta, hogy a felnőtt személyének vagy vagyonának védelmével megbízott bármely személy számára kiadható olyan igazolás, amely feltünteti, hogy az adott személy milyen minőségben jogosult eljárni, és milyen jogkörökkel ruházták fel. A bizottság azonban nem szándékozott az igazolást kiadni nem kívánó szerződő államokat igazolás kiadására kötelezni.

A szakemberek számára egyértelmű ennek az igazolásnak a hasznossága. Akár a felnőtt személyéről, akár – még inkább – a vagyonáról van szó, a szakemberek érzik, hogy szükség van védelemre. Az volt a benyomásuk, hogy a valamennyi szerződő államban bizonyító erővel rendelkező igazolás egyaránt lehetővé tenné a költségek és a jogviták elkerülését.

Az igazoláson úgy szerepel a felnőtt személyének vagy vagyonának védelmével megbízott személy minősége és jogköre, hogy nem tesz különbséget aszerint, hogy a személy kijelölése és jogköreinek ráruházása védelmi intézkedés révén vagy maga a felnőtt által történt-e. Megfelelő esetben az igazoláson szerepelhet, hogy ez a személy milyen jogkörökkel nem rendelkezik. Feltüntetheti például, hogy az Egyesült Államokban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező felnőtt jogi képviselője nem jogosult a felnőtt külföldi vagyonának kezelésére.

145 A gyermekek védelméről szóló egyezmény 40. cikkével ellentétben a 38. cikk előírja, hogy az igazolást csak a szerződő állam hatóságai adhatják ki,⁹⁴ amennyiben védelmi intézkedés meghozatalára került sor, vagy a képviseleti jogkör megerősítésre került. A felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságai ezért – a gyermekek védelméről szóló egyezményben elfogadott megoldással ellentétben – nem bocsáthatják ki ezt az igazolást, ha nem hoztak védelmi intézkedést vagy nem erősítették meg a cselekvőképtelenség esetére adott meghatalmazást. E hatóságok nem szerepelnek olyan központi helyen, mint a gyermekek védelméről szóló egyezményben, és a bizottság nem akarta növelni az igazolások számát vagy az egymással való ellentmondásaik veszélyeit.⁹⁵

146 A jogkörök megerősítése fogalmának maximálisan garantálnia kell a megbízhatóságot, s azt azon jogrendszerek fényében kell vizsgálni, amelyek rendelkeznek a jogkörök megerősítéséről, és azt valamely adott hatóságra – Québecben igazságügyi, másutt közigazgatási hatóságra – bízzák. A megerősítés – formájától és tartalmától függően – lehet az Egyezmény 3. cikke értelmében vett védelmi intézkedés.^{95bis} A bizonytalanság elkerülése miatt a „védelmi intézkedés” kifejezés mellett kerül említésre, mivel több delegált nem volt tisztában a „megerősítés” fogalmával.^{95ter} Csak az Egyezmény szerint illetékes hatóság adhatná meg. Ugyanakkor a 15. cikk (2) bekezdésének megfelelően a felnőtt benyújthatná az Egyezmény szerint joghatósággal rendelkező hatóságok irányadó jogától eltérő jog alá rendelt meghatalmazást, és a képviselő nem megfosztható attól a lehetőségtől, hogy a jogköreit például azon állam illetékes hatósága erősítse meg, amelynek a joga a képviseletre alkalmazandó.

147 A 38. cikk (2) bekezdése szerint „ellenkező bizonyíték hiányában az igazolásban feltüntetett minőségről és jogkörökről azt kell vélelmezni, hogy azokat az igazolás napján ruházták át”. Ezért bármely érdekelt fél vitathatja az igazoláson

⁹⁴ A (3) bekezdés pontosítja, hogy az egyes szerződő államoknak kell kijelölniük azokat a hatóságokat, amelyek az igazolás kiállítására jogosultak.

⁹⁵ Lásd e vonatkozásban a javaslat svájci küldöttség általi elutasítását, a 59. sz. munkadokumentumot, a 10. sz. jegyzőkönyv 79. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 296. o.]).

^{95bis} Az elnök megjegyezte, hogy a képviseleti jogkört megerősítő aktus minősülne védelmi intézkedésnek, és vitatható, hogy egy, az érvényességet megerősítő intézkedés már a 3. cikk d) pontja értelmében minősülne (lásd a 10., 75. és 76. sz. jegyzőkönyvet (lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 296. o.)).

^{95ter} Lásd a 77. sz. munkadokumentumot és a vitát a 10. sz. jegyzőkönyv 51–81. pontjában (lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 294–296. o.), és még pontosabban a 74. jegyzőkönyvet (lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 296. o.) magyarázatért a kanadai küldöttség javaslatának céljáról. A javaslatot 7 igen szavazattal, 5 nem ellenében, 13 tartózkodás mellett elfogadták.

feltüntetett adatok helyességét, de vitatás hiányában a harmadik fél teljes biztonsággal bonyolíthat jogügyletet az igazoláson feltüntetett személlyel, az igazolásban említett jogkörök keretein belül. A bizonyító erő az igazolás kiállításának napjára korlátozódik. Az igazolás nem tudja garantálni, hogy az akkor létező jogkörök a jövőben is hatályban maradjanak. Ennek pontosítása azt jelentette, hogy el lehetett tekinteni attól, hogy – a javasoltak szerint – az igazolást kiállító hatóság felhatalmazást kapjon annak törlésére.⁹⁶

A Bauer asszony, Franciaország küldötte elnökletével ülésező munkacsoport igazolásmintát készített (90. sz. munkadokumentum), amelyet a bizottság jóváhagyott. A jövőbeni módosítások megkönnyítése érdekében ez az igazolás nem került be az Egyezménybe. A munkacsoport úgy döntött, hogy továbbítaná a tagállamoknak, az Állandó Iroda pedig ajánlást tenne a szerződő államoknak a használatára.

39. cikk (személyes adatok védelme)

- 148** Ez a cikk, amely megegyezik a gyermekek védelméről szóló egyezmény 41. cikkével, lényegében átveszi az örökbefogadásról szóló, 1993. május 29-i egyezmény 31. cikkében foglalt rendelkezést.⁹⁷ A személyes adatok – mindenekelőtt a számítógépre vitt személyes adatok – védelme ezenfelül a modern államok közös általános célkitűzése.

40. cikk (az információk bizalmas kezelése)

- 149** Ez a rendelkezés azt írja elő az információkat fogadó hatóságok számára, hogy az államuk jogszabályainak megfelelően biztosítsák azok bizalmas kezelését. Ezt az elektronikus továbbítás fejlődése miatt szorosan nyomon kell követni. Ezt a bizalmas kezelésre vonatkozó kötelezettséget az adatokat továbbító hatóság számára is elő kell írni, mivel valamilyen módon az a hatóság is címzettje az általa elektronikus úton továbbított adatoknak.

41. cikk (hitelesítés alóli felmentés)

- 150** A hitelesítés alóli felmentés, amelyről a gyermekek védelméről szóló egyezmény már rendelkezett, itt kiterjed az „ezen Egyezmény alapján továbbított vagy kibocsátott” valamennyi okiratra, azaz valamennyi átadott írásbeli információra, valamennyi bírósági és közigazgatási határozatra, valamint a 38. cikknek megfelelően kiállított igazolásokra.

42. cikk (hatóságok kijelölése)

- 151** E cikk célja, hogy megkönnyítse a benne hivatkozott cikkek gyakorlatban történő érvényesülését, azáltal, hogy lehetővé teszi a szerződő állam megkereső hatósága számára annak kiderítését, hogy mely hatósághoz kell fordulnia a megkeresett államban, ha a joghatóság megfelelőbb bírósághoz történő

⁹⁶ Lásd az 59. sz. munkadokumentumot, a 10. sz. jegyzőkönyv 55. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 294. o.].

⁹⁷ E cikk vonatkozásában lásd a *Proceedings of the Seventeenth Session (1993)* című Parra-Aranguren-jelentést (II. kötet, 632. o.).

áthelyezése (8. cikk) vagy külföldön történő elhelyezés (33. cikk)⁹⁸ képezi mérlegelés tárgyát. Ez a kijelölés azonban a szerződő államok számára opcionális, mert a számos különféle hatóság miatt, amelynek a joghatóságára hivatkozni lehet különböző körülmények között, nem feltétlenül lehet kimerítő listákkal szolgálni.

43. cikk (kijelölések és nyilatkozatok továbbítása)

152 Ez a rendelkezés kimondja, hogy az államok által az Egyezmény alkalmazásában tett kijelöléseket és nyilatkozatokat kinek kell továbbítani. A cikk tartalmazza a Hágai Konferencia Állandó Irodája és az Egyezmény letéteményese közötti feladatmegosztást. A korábbi egyezményektől eltérően a cikk megállapítja, hogy a továbbítást legkésőbb az Egyezmény megerősítő, elfogadó vagy jóváhagyó okirata letétbe helyezésének napjáig meg kell tenni. Ennek a holland küldöttség javaslatából⁹⁹ fakadó rendelkezésnek az a célja, hogy lehetővé tegye a szerződő államok számára az együttműködésről szóló fejezet szerinti kötelezettségeik teljesítését. E határidő betartásának elmulasztása nem vonja maga után az okirat letétbe helyezésének elfogadhatatlanságát, de megerősíti az Állandó Iroda álláspontját a nemteljesítő államra vonatkozóan.

44–47. cikk (szövetségi záradékok)

153 Ezek a cikkek az úgynevezett szövetségi záradékokat tartalmazzák az Egyezmény azon államokra alkalmazására vonatkozóan, amelyeknek a jogrendszere nem egységes. Ezek a záradékok mintegy harminc éve szokásossá váltak a Hágai Egyezményekben, de azokat egyezményről egyezményre tökéletesítik, és a szövegezésüket az egyes egyezmények céljaihoz kell igazítani. Ahogyan e jelentés bevezetésében szerepelt, az Alegria Borrás, Spanyolország küldötte elnöklétével ülésező különleges munkacsoport feladata volt a diplomáciai ülésszak során a cikkek tervezetének kidolgozása (100. sz. munkadokumentum), amelyeket a bizottság szinte változtatás nélkül elfogadott. A 44. cikk azokra a helyzetekre vonatkozik, amelyek csak a szerződő államokon belüli kollíziót váltanak ki, míg a 45. és a 46. cikk az Egyezmény alkalmazását azon szerződő államok tekintetében vizsgálja, amelyekben területközi kollízió merül fel, a 47. cikk pedig azon államok tekintetében teszi ezt, amelyekben személyközi kollízió merül fel.

44. cikk (az Egyezmény belső kollízió esetén történő alkalmazásának kizárása)

154 Az Egyezmény célja, hogy szabályozza a felnőttek védelme tekintetében a hatóságok és a jogszabályok vonatkozásában felmerülő belső kollíziót. Azok a szerződő államok, amelyekben különböző jogrendszerek alkalmazandók ezen a területen, ha kívánják, az Egyezmény szabályait alkalmazzák az említett kollízió rendezésére, de ez a cikk kimondja, hogy az ilyen államok semmiképpen sem

⁹⁸ A 33. cikk tulajdonképpen nem rendelkezik a megkeresések intézéséről, hanem csupán azt írja elő, hogy konzultálni kell az elhelyezés szerinti állam hatóságaival. Nyilvánvalóan a 42. cikk e konzultáció kezelésére alkalmazandó (lásd a plenáris ülés jegyzőkönyvének 163–167. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 351. o.]).

⁹⁹ Lásd a 87. sz. munkadokumentumot és a vitát, a 10. sz. jegyzőkönyv 44–45. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 293. o.], és a 16. sz. jegyzőkönyv 90–111. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 335–336. o.].

kötelesek így tenni¹⁰⁰. Hangsúlyozandó, hogy az e cikk hatálya alá tartozó szerződő államokban felmerülő belső kollízió területközi kollízió, valamint személyközi kollízió is lehet.

Csak a kis többség szavazott e cikk megtartása mellett.¹⁰¹ Mivel az 1. cikk – a gyermekek védelméről szóló egyezménnyel ellentétben – megállapítja, hogy az Egyezmény „belső helyzetekben” alkalmazandó, egyértelmű, hogy nem alkalmazandó a belső kollízióra. A 44. cikk legalábbis arra irányuló közvetett felhívásként értelmezhető, hogy az említett kollízió megoldására vonatkozóan megállapított szabályaira kell hagyatkozni.

45. cikk (területközi kollízió, általános szabályok)

155 Ez a cikk, a következő cikkhez hasonlóan arról rendelkezik, hogy hogyan kell az Egyezményt alkalmazni több területi egységből álló államokra, amelyek területi egységeire különböző jogrendszerek vagy szabályrendszerek alkalmazandók.

E cikk célja tisztán technikai. Ez a cikk a hatóságok joghatóságával, az alkalmazandó joggal és a védelmi intézkedések elismerésével kapcsolatos kérdésekre egyaránt alkalmazható általános szabályokat állapítja meg, de az alkalmazandó jog meghatározása tekintetében a hatályát keményen megcsonkítja a 46. cikk, amely külön szabályokat állapít meg ebben a tekintetben.

156 A 45. cikket illető általános elképzelés, amelyre példák találhatók más egyezményekben,¹⁰² az, hogy a szövetségi vagy félszövetségi államnak kell meghatároznia az Egyezmény által előnyben részesített térbeli összekötő elemek helyét azon állam területi egységében, amelyben ténylegesen megtalálhatók. Tehát a felnőtt szokásos tartózkodási helyével, a tartózkodásával, a vagyona fekvésével, a helyzetnek az állammal esetlegesen fennálló szoros kapcsolatával, vagy az intézkedés végrehajtásának helyével függ össze (a), b), c), f) és i) pont). Hasonlóképpen, a valamely hatóságra, jogra, vagy eljárásra való hivatkozás az érintett területi egységben eljárásra felhatalmazott hatóságra, illetve az ott hatályos jogra vagy eljárásra értendő (g), h) és i) pont). Az arra az államra való hivatkozást, amelynek a felnőtt az állampolgára (lásd a 7. cikket és a 8. cikk (2) bekezdésének a) pontját) „az adott állam joga által kijelölt területi egységre való hivatkozásként, vagy ilyen jellegű szabályozás hiányában arra a területi egységre való hivatkozásként kell értelmezni, amellyel a felnőttnek a legszorosabb a kapcsolata” (d) pont). Az arra az államra való hivatkozást, amelynek a hatóságait

¹⁰⁰ Ugyanez a szabály különböző Hágai Egyezményekben megtalálható, különösen a közvetítői szerződésekre és a képviseletre alkalmazandó jogról szóló, 1978. március 14-i egyezmény 20. cikkében; a házassági vagyoni jogi rendszerekre alkalmazandó jogról szóló, 1978. március 14-i egyezmény 18. cikkében; az áruk nemzetközi adásvételére vonatkozó szerződésekre alkalmazandó jogról szóló, 1986. december 22-i egyezmény 20. cikkében; a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i egyezmény 33. cikkében; a haláleset miatti öröklésre alkalmazandó jogról szóló, 1989. augusztus 1-jei egyezmény 21. cikkében; a gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, 1993. május 29-i egyezmény 38. cikkében; a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, 1996. október 19-i Hágai Egyezmény 46. cikkében.

¹⁰¹ 12 igen szavazattal, 10 nem ellenében, 1 tartózkodás mellett, lásd a 17. sz. jegyzőkönyv 21–27. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 340. o.].

¹⁰² Lásd a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény 31. cikkét; és mindenekelőtt a gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, 1993. május 29-i Hágai Egyezmény 36. cikkét.

a felnőtt választotta, a területi egységre való hivatkozásként kell értelmezni, ha a felnőtt annak hatóságait választotta, illetve arra a területi egységre való hivatkozásként kell értelmezni, amellyel a felnőttnek a legszorosabb a kapcsolata (e) pont).

46. cikk (területközi kollízió, az alkalmazandó jogra vonatkozó külön szabályok)

157 A közelmúltbeli Hágai Egyezmények rövid összehasonlításából az derülne ki, hogy nagyon különböző rendszerek használatosak annak meghatározására, hogy a területi egységre mely jog az alkalmazandó jog, amennyiben az Egyezmény kollíziós szabálya olyan állam jogát jelöli ki, amelyben területközi kollízió merül fel. Egyes egyezmények közvetlenül kijelölik azt a területi egységet, amelynek a joga alkalmazandó lesz.¹⁰³ Más egyezmények elsősorban az érintett állam belső kollíziós szabályaira hivatkoznak, másodsorban pedig azon területi egység jogára, amellyel a felnőttnek a legszorosabb a kapcsolata,¹⁰⁴ vagy egy közvetlenül meghatározott területi egység jogára.¹⁰⁵ Ezen Egyezmény 46. cikke – a gyermekek védelméről szóló egyezményhez hasonlóan – ez utóbbi rendszert részesíti előnyben. Az a területi egység, amelynek a joga alkalmazandó, az érintett államban hatályos szabályokban meghatározott területi egység, ha azonban nincs ilyen, akkor a 45. cikkben meghatározott területi egység. Ha tehát a 15. cikk a felnőtt szokásos tartózkodási helye szerinti állam jogát jelöli ki az általa átruházott képviseleti jogkörökre irányadó jogként, és ez az állam több olyan területi egységből áll, amelyekre más-más jog irányadó, mindenekelőtt azt kellene megvizsgálni, hogy ezen állam jogában léteznek-e azon területi egység azonosítását eredményező szabályok, amelynek a joga alkalmazandó, és ilyen szabályok hiányában léteznek-e azt eredményező szabályok, hogy a 45. cikk a) pontjának megfelelően azon területi egység joga alkalmazandó, amelyben a felnőtt akkori szokásos tartózkodási helye volt.

47. cikk (személyközi kollízió, alkalmazandó jog)

158 A 45. és a 46. cikktől eltérően a 47. cikk, amely a gyermekek védelméről szóló egyezmény 49. cikkén alapul, azokra az államokra terjed ki, amelyekben személyközi kollízió merül fel, azaz amelyeknek különböző jogrendszereik vagy szabályrendszereik vannak a személyek különböző kategóriáira. Az alkalmazandó jog meghatározásával foglalkozó Hágai Egyezmények, amennyiben az azokban kijelölt kollíziós szabályok ilyen típusú államot jelölnek ki, alkalmazkodnak ezen állam belső kollíziós szabályaihoz. Egyesek ezen a ponton megállnak, nem biztosítva megoldást arra az esetre, ha ilyen szabályok

¹⁰³ Lásd a közvetítői szerződésekre és a képviseletre alkalmazandó jogról szóló, 1978. március 14-i egyezmény 19. cikkét; a házassági vagyoni jogi rendszerekre alkalmazandó jogról szóló, 1978. március 14-i egyezmény 17. cikkét; a házasságkötésről és a házasságok érvényességének elismeréséről szóló, 1978. március 14-i egyezmény 18. és 19. cikkét; az áruk nemzetközi adásvételére vonatkozó szerződésekre alkalmazandó jogról szóló, 1986. december 22-i egyezmény 19. cikkét; a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i egyezmény 31. cikkének b) pontját; a célvagyonra és annak elismerésére alkalmazandó jogról szóló, 1985. július 1-jei egyezmény 23. cikkét; a gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, 1993. május 29-i egyezmény 36. cikkének b) pontját.

¹⁰⁴ A tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 1973. október 2-i Hágai Egyezmény 16. cikke.

¹⁰⁵ Lásd a házassági vagyoni jogi rendszerekre alkalmazandó jogról szóló, 1978. március 14-i egyezmény 16. cikkét; a haláleset miatti öröklésre alkalmazandó jogról szóló, 1989. augusztus 1-jei egyezmény 19. cikkének (2) bekezdését.

nem léteznek az érintett államban.¹⁰⁶ Mások pótolják ezt a hiányosságot, és ilyen szabályok hiányában a legszorosabb kapcsolat szerinti állam jogára hivatkoznak.¹⁰⁷ Ezen Egyezmény 47. cikke ez utóbbi rendszert fogadja el. Az érintett államban az alkalmazandó jogot meghatározó hatályos szabályok hiányában azon jogrendszert vagy szabályrendszert kell alkalmazni, amelyhez a felnőttet a legszorosabb kapcsolat fűzi.

48. cikk (az 1905. július 17-i egyezmény felváltása)

159 Ez a cikk kihirdeti az 1905. július 17-i régi egyezménynek ezen Egyezménnyel való felváltását a szerződő államok közötti kapcsolatokban.¹⁰⁸ A gyermekek védelméről szóló egyezmény 51. cikkének hasonló rendelkezésével ellentétben ez a cikk nem tartja fenn a már alig alkalmazottnak tűnő régi egyezmény alkalmazásában korábban hozott intézkedések elismerését.

Ettől eltérő esetben az egyik egyezményről a másikra való áttérés az 1961. évi egyezménynek az 1996. évi egyezménnyel való felváltása esetén jelzett nehézségekhez hasonló nehézségeket okozhat.¹⁰⁹ Ha például a felnőtt szokásos tartózkodási helye „A” államból „B” államba kerül, és mindkét állam korábban az 1905. évi egyezmény szerződő fele volt, de a változás időpontjában az új Egyezmény szerződő felévé váltak, logikusan ennek az új Egyezménynek kell alkalmazandónak lennie az egymás közötti kapcsolataikban. Ha azonban a felnőtt olyan „C” állam állampolgára, amely az 1905. évi egyezmény szerződő fele volt, de az új Egyezménynek nem szerződő fele, az 1905. évi továbbra is kötelező lesz „A” és „B” államra és a „C” állam számára, amely – azáltal, hogy igényt tart a hatóságai joghatóságára, gátolhatja az új Egyezmény alkalmazását az „A” és „B” állam közötti kapcsolatokban.¹¹⁰

49. cikk (ütközés más egyezményekkel)

160 Ez a cikk a gyermekek védelméről szóló egyezmény 52. cikkén alapul, elfogadására a házassági ügyekben és a házastársaknak a közös gyermekekkel kapcsolatos szülői felelősségére vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, leendő tanácsi rendeletről¹¹¹ az Európai Unióban akkor folytatott tárgyalások céljára tekintettel került sor. Mindazonáltal vitát váltott ki, egyes államok attól tartottak, hogy nem hagy számukra megfelelő mozgásteret ahhoz, hogy a jövőben különálló

¹⁰⁶ Lásd a házasságkötésről és a házasságok érvényességének elismeréséről szóló, 1978. március 14-i egyezmény 20. cikkét; a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i egyezmény 32. cikkét; a gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, 1993. május 29-i egyezmény 37. cikkét;

¹⁰⁷ tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 1973. október 2-i Hágai Egyezmény 16. cikkét; a haláleset miatti öröklésre alkalmazandó jogról szóló, 1989. augusztus 1-jei egyezmény 20. cikkét; összehasonlítva a házassági vagyoni jogi rendszerekre alkalmazandó jogról szóló, 1978. március 14-i egyezmény 19. cikkével.

¹⁰⁸ Hasonlítsuk össze a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, 1996. október 19-én kelt Hágai Egyezmény 51. cikkével.

¹⁰⁹ Lásd az 1996. évi egyezményről szóló magyarázó jelentés 169. pontját.

¹¹⁰ Az 1905. július 17-i egyezmény elsődleges joghatóságot biztosít a saját állam hatóságainak arra, hogy kimondják a tilalmat és megszervezzék a gyámságot (2. cikk). A szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságai csak kiegészítő joghatósággal rendelkeznek a nemzeti hatóságok tartózkodása esetén (6. cikk), de a szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságai által kimondott tilalmat a nemzeti hatóságok a jogszabályaiknak megfelelően feloldhatják (11. cikk).

¹¹¹ Ez a rendelet 2001. március 1-jén lép hatályba.

megállapodásokat köthessenek az Egyezmény hatálya alá tartozó témakörökben. A viták során adott magyarázatokból az derült ki, hogy még mindig széles mozgástér áll rendelkezésre.

(1) bekezdés

- 161** Ez a bekezdés – a számos egyezményben szokásosan megtalálható összeegyeztethetőségi záradékokhoz hasonlóan – csak a szerződő államok által kötött korábbi megállapodásokra vonatkozik. Megőrzi azok alkalmazását, kivéve ha az ilyen megállapodásokban részes államok ellenkező értelmű nyilatkozatot tesznek.

(2) bekezdés

- 162** Ez a (2) bekezdés lehetővé teszi, hogy „egy vagy több szerződő állam olyan megállapodást kössön, amely az ilyen megállapodásban részes államokban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező felnőttek tekintetében az ezen Egyezmény által szabályozott ügyekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz”. Ilyen megállapodások köthetők szerződő államok között, vagy szerződő államok és harmadik államok között,¹¹² az e bekezdésben említett megállapodások azonban „az ilyen megállapodásban részes államokban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező felnőttekre” vonatkoznak.

Ez a korlátozás a skandináv küldöttségek számára túlzott volt, mivel azt szerették volna, hogy ne csak a felnőtt szokásos tartózkodási helye alapján, hanem az állampolgársága vagy a lakóhelye alapján, vagy a vagyonnak a külön megállapodásokban részes államokban való fellelhetősége alapján is lehessen külön megállapodásokat kötni. Erre tekintettel azt javasolták, hogy a (2) bekezdés kerüljön törlésre, és hogy a szerződő államok által megkötött vagy megkötendő egyezmények alkalmazása¹¹³ az (1) bekezdésben maradjon meg, az öröklésre vonatkozó egyezmény 23. cikkével azonos módon. Ezzel szemben felmerült, hogy ez elsősorban a hatóságok joghatóságára vonatkozó egyezmény (és nem csak kollízióra vonatkozó egyezmény, mint az öröklésre vonatkozó egyezmény), és hogy erőfeszítést kell tenni annak megakadályozása érdekében, hogy a felnőttek védelméről szóló egyezményben részes bizonyos államok olyan joghatósági szabályokat elfogadó külön egyezményt kössenek, amely zavarná a zökkenőmentes működését. Ez az eset állna elő, ha a külön egyezmény joghatást fejtene ki a részes államainak zárt körén kívül és a Hágai Egyezmény részes államában szokásos tartózkodási hellyel rendelkező felnőttekre. Az is elhangzott válaszként, hogy bár a (2) bekezdés ténylegesen azt vonta maga után, hogy a megállapodások azokra a felnőttekre korlátozódnak, akik az azokban részes államokban rendelkeznek szokásos tartózkodási hellyel, a (3) bekezdés nem ismétli meg ezt a korlátozást és nyitva hagyja a nem feltétlenül részes államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező felnőttekre vonatkozó külön megállapodások lehetőségét, azonban azzal a feltétellel, hogy ezek a megállapodások nem érintik a Hágai Egyezmény alkalmazását.

¹¹² Az utóbbi lehetőség abból fakad, hogy a bekezdés „egy vagy több szerződő állam” által kötött külön megállapodást helyez kilátásba. Ha azt egyetlen szerződő állam köti, az csak harmadik állam lehet.

¹¹³ A javaslatot 12 igen szavazattal, 7 nem ellenében, 5 tartózkodás mellett elutasították, lásd a 10. sz. jegyzőkönyv 1–40. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 290–293. o.], és a 17. sz. jegyzőkönyv 28–34. pontját [lásd A diplomáciai jellegű különbizottság eljárása (1999), 340–341. o.].

(3) bekezdés

- 163** Ez a bekezdés kimondja, hogy az egy vagy több szerződő állam által kötendő külön megállapodások „az ilyen államok és más szerződő államok közötti kapcsolatokban nem érintik ezen Egyezmény rendelkezéseinek az alkalmazását”. Másképp fogalmazva: a külön megállapodások kötésének szabadsága teljes, de az ilyen külön megállapodásokban részes államok semmiképpen sem használhatják fel ezeket a megállapodásokat érvként arra, hogy felmentsék magukat a külön megállapodásban nem részes többi szerződő állammal szembeni kötelezettségeik alól.

A (3) bekezdés hatálya több példa segítségével szemléltethető. Ha a Hágai Egyezmény értelmében létezik az Egyezményben részes, de a külön megállapodásban nem részes állam hatósága javára joghatósági alap, a külön megállapodásban is részes szerződő államoknak el kell ismerniük, hogy az adott hatóság által e joghatósági ok alapján hozott intézkedéseket illetékes hatóság hozta, még akkor is, ha a külön megállapodás kizárta ezt a joghatósági okot. A külön megállapodásban nem részes szerződő államok viszont nyilvánvalóan nem kötelesek elismerni az ilyen megállapodásban részes többi szerződő államban hozott intézkedéseket a külön megállapodásban előírt, de a Hágai Egyezményben nem előírt joghatósági ok alapján. Ezenfelül a külön megállapodásban részes szerződő államoknak tiszteletben kell tartaniuk a Hágai Egyezményben számukra előírt együttműködési kötelezettségeket.

- 164** A diplomáciai bizottság vitái során érvényre jutott értelmezés szerint az ebben a (3) bekezdésben található korlátozások csak az abban említett megállapodásokra, azaz azokra a megállapodásokra vonatkoznak, amelyek nem az e megállapodások egyik részes államában szokásos tartózkodási hellyel rendelkező felnőttekre korlátozódnak. A (2) bekezdésben foglalt megállapodásokat ezért e korlátozások nem érintik.

(4) bekezdés

- 165** Ez a bekezdés a külön megállapodásokkal azonos elbírálás alá veszi az egységes jogszabályokat az érintett államok közötti különleges kötelek létezése alapján. Ez a rendelkezés különösen érdekes a skandináv államok számára.

50. cikk (az Egyezmény időbeli hatálya)

- 166** Ez a cikk az első két bekezdésében átveszi a gyermekek védelméről szóló egyezmény 53. cikkében előírt két átmeneti jogszabályi rendelkezést: a hatóságok joghatóságára, illetve az intézkedések elismerésére vonatkozó rendelkezést. Az (1) bekezdésből logikusan következik, hogy a joghatósági szabályok csak akkortól alkalmazandók valamely államban, amikortól az Egyezmény hatályba lép az adott államban. Következésképp a valamely szerződő államban a korábban hatályos joghatósági szabályok alkalmazásában az Egyezmény hatálybalépése előtt hozott intézkedéseket még akkor sem érvényteleníti az Egyezmény hatálybalépése, ha az intézkedéseket meghozó hatóságok az Egyezmény szerint már nem rendelkeznek joghatósággal.

- 167** A (2) bekezdés a IV. fejezet (elismerés és végrehajtás) időbeli hatályát azokra az intézkedésekre korlátozza, amelyek meghozatalára azt követően került sor, hogy az Egyezmény az intézkedések meghozatala szerinti államban és a megkeresett államban egyaránt hatályba lépett. A megkeresett államot azonban semmi sem akadályozza abban, hogy a korábban hozott intézkedéseket a saját

nemzeti joga alapján elismerje.

- 168** A (3) bekezdés új. A felnőtt által átruházott képviseleti jogkörök (15. cikk) létezése tette szükségessé. A bizottság azt akarta, hogy a felnőtt által korábban átruházott képviseleti jogköröket – ha az átruházásra a 15. cikkben meghatározott feltételeknek megfelelő feltételek mellett került sor – minden egyes szerződő államban elismerjék az Egyezménynek az adott állam vonatkozásában történő hatálybalépése időpontjától kezdődően. Összegzésképpen: az Egyezmény előírja a hatálybalépése előtt átruházott jogkörök létezésének jövőbeni elismerését,¹¹⁴ az Egyezmény adott állambeli hatálybalépése előtt az említett jogköröket érvényesítve végrehajtott jogcselekmények elismerését azonban nem írja elő.

51. cikk (a kapcsolattartás nyelve)

- 169** Ez a cikk, amely megegyezik a *gyermek védelméről szóló egyezmény 54. cikkével* és a *gyermek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól* szóló, 1980. október 25-i egyezmény 24. cikkével, a hatóságok közötti kapcsolattartás során felmerülő szövegezési vagy fordítási nyelvek problémájával foglalkozik. Az iratoknak eredeti nyelvűnek kell lenniük, és azokhoz csatolni kell a másik állam hivatalos nyelvére vagy egyik hivatalos nyelvére való fordítást, vagy amennyiben ez nehezen megvalósítható, a francia vagy angol nyelvű fordítást. A cikknek van egy olyan rendelkezése, amely fenntartást fogalmaz meg a francia vagy az angol nyelv használatát illetően.

52. cikk (az Egyezmény nyomon követése)

- 170** Ez a cikk átveszi a gyermek védelméről szóló egyezmény 54. cikkét, amely pedig az örökbefogadásról szóló, 1993. május 29-i egyezmény 42. cikkét veszi át. Csak pozitív hozadéka van annak, hogy a Konferencia rendszeres időközönként értekezleteket szervez az Egyezmény gyakorlati működésének felülvizsgálatára, és adott esetben javaslatokat tesz a tökéletesítésére.

VII. FEJEZET – ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

53–55. cikk (záró rendelkezések)

- 171** Ezek a cikkek, amelyeket az Állandó Iroda készített (65. sz. munkadokumentum), és amelyek elfogadására hosszadalmas vita nélkül került sor, korábbi egyezményekből, különösen a gyermek védelméről szóló egyezményből származnak. A következőkre terjednek ki: az aláírás, megerősítés, elfogadás vagy jóváhagyás (53. cikk), a csatlakozás (54. cikk), a különböző jogrendszerek hatálya alá tartozó két vagy több területi egységgel rendelkező államok azon lehetősége, hogy bejelenthessék, az Egyezmény mely területi egységeikre lesz alkalmazandó (55. cikk), az Egyezmény által engedélyezett egyetlen fenntartásra¹¹⁵ és a visszavonására vonatkozó rendszer

¹¹⁴ Miközben nem teszi kötelezővé a korábban hozott védelmi intézkedések elismerését, lásd az 50. cikk (1) bekezdését.

¹¹⁵ Ez a fenntartás a kapcsolattartás nyelvére vonatkozik, lásd fent az 51. cikkre vonatkozó 169. pontot. Az Egyezmény alkalmazásával kapcsolatos fenntartás joga az orvosi területen, amelyet a bizottság először elfogadott, az e kérdésekben elért megállapodást követően elvetésre került.

(56. cikk), az Egyezmény hatálybalépése (57. cikk), a felmondás (58. cikk), és végül az Egyezmény letéteményese által a Konferencia tagállamai és az Egyezményhez csatlakozott államok számára megküldendő értesítések (59. cikk).

Az Egyezmény a korábbi egyezményekhez képest két újítást vesz át a gyermekek védelméről szóló egyezményből. Először is, az 53. cikk szerint és az örökbefogadásról szóló egyezménnyel ellentétben, amely maga is eltért a korábbi egyezményektől, az Egyezmény kizárólag az 1999. október 2-i Konferencia tagállamai előtt áll nyitva aláírásra, a megfigyelőként részt vett és ezen időpont után taggá vált államok előtt nem. Ez utóbbiak az 54. cikkben megállapított eljárást követve, azaz csak az 57. cikk (1) bekezdése szerinti hatálybalépése után csatlakozhatnak az Egyezményhez. Másodszor, az 58. cikk megállapítja, hogy az Egyezmény felmondása korlátozódhat az Egyezmény hatálya alá tartozó bizonyos területi egységekre.

Párizs, 2000. január 5.

A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia
Állandó hivatala
Churchillplein 6b
2517 JW Hága
Hollandia

☎ +31 70 363 3303
📠 +31 70 360 4867
secretariat@hcch.net
www.hcch.net

ISBN 978-92-79-67007-7

doi: 10.2838/8097